

содержание/içeriği

2

«Я верю, что Президент Касым-Жомарт Токаев оправдает мои надежды»
Ona tamamen güveniyorum

21 BAKAN ÇAVUŞOĞLU
KAZAKİSTAN'DA

10 ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ
HAYAT YOLU

32 HEDEFİMİZ DÜNYADA
GELENEKSEL OYUNLARIN
YAYGINLAŞMASINI SAĞLAMAK
АЛМАТЫДА
II ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ЭТНОСПОРТ ФОРУМЫ ӨТТІ

40

ИРИНА ВЛАХ:
«У НАС КРОВНЫЕ УЗЫ
С ТУРЦИЕЙ

GAGAVUZYA ÖZERK
CUMHURİYETİ
BAŞKANI İRİNA VLAH:
“TÜRKİYE İLE KAN
BAĞIMIZ VAR

«Я верю, что Президент Касым-Жомарт Токаев оправдает мои надежды»

Onu iyi tanıyorsunuz. UİMDÜ mezunu, doktor. İngilizce ve Çince'yi iyi bilir. Devletin yöneticilik pozisyonlarında büyük bir yol kat etmiş. Ülkenin dış politikası olduğu yılları Dışişleri Bakanı oldu, Başbakan Yardımcısı ve ülkenin Başbakanı, Senato Başkanı olarak çalıştı. Ülkeyi ve onun ekonomisini ve politikasını bilir. BM Genel Sekreter Yardımcısı olarak çalıştı. Bu onun diplomat olarak tanınması ve Kazakistan'a olan güveni gösterir. Kazakistan'ın bağımsızlığının ilk günlerinden beri benimle birlikte çalışıyor. Ben onu çok iyi tanırım. O dürüst, sorumluluk sahibi ve sadık bir adamdır. Ülke içinde ve dışında yürütülen politikaların tümünü destekler. Tüm programlar onun katılımıyla hazırlandı ve kabul edildi. Tokayev'in Kazakistan'ın yönetimine güvenebileceğimiz kişi olduğuna inanıyorum”.

“Kasım-Jomart Tokayev benimle birlikte Kazakistan Cumhuriyeti dış politikasını oluşturmaya başlayanlardan biridir. Uzun yıllar Dışişleri

Bы его хорошо знаете. Он – выпускник МГИМО, доктор наук. Свободно владеет английским и китайским языками. Прошел большой путь на руководящих должностях республики. Был министром иностранных дел в годы становления внешней политики страны, работал вице-премьер-министром и премьер-министром страны, председателем Сената. Знает страну, ее экономику и политику. Выдвигался и работал заместителем Генерального секретаря ООН. Это было большим признанием его заслуг как дипломата и знаком доверия к Казахстану. Рядом со мной он работает с первых дней независимости Казахстана. Я хорошо его знаю. Он человек честный, ответственный и обязательный. Поддерживает всецело проводимую политику внутри страны и вовне. Все программы разрабатывались и принимались с его участием. Я верю, что Токаев именно тот человек, кому мы можем доверить управление Казахстаном».

Ona tamamen güveniyorum

«Касым-Жомарт Токаев – один из тех, кто вместе со мной начинал строить внешнюю политику Республики Казахстан, многие годы работал в министерстве иностранных дел. В конце 90-х годов - начале 2000-х он провел несколько важных реформ, после этого открылась дорога для нашей экономики. В те годы он поддержал мою идею о создании национального фонда, появились институты развития, жилищно-сберегательный банк».

«В качестве председателя сената Токаев внес большой вклад в развитие парламентаризма, эти долгие годы он был верным соратником президента, поддерживал все его начинания и инициативы».

«Я полностью доверяю ему, считаю его достойным гражданином. Он является современным государственным политиком».

«Как председатель партии я выношу кандидатуру Касым-Жомарта Токаева. Считаю самым достойным кандидатом на эту высшую должность в стране. Я вас всех призываю поддержать нашего кандидата от партии и отдать ему голоса».

«Дипломатический ранг Касым-Жомарта Токаева высоко ценится за рубежом. Он был заместителем Генерального секретаря ООН, он является очень опытным государственным политиком. Он возглавлял правительство в самые трудные времена. В 1998 году во время кризиса Азии он принимал участие в восстановлении экономики».

«Касым-Жомарт относится с большой ответственностью к каждому вопросу».

«Я верю, что Президент Касым-Жомарт Токаев оправдает мои надежды».

«В 1984 году была делегация Верховного Совета, и тогда в составе нашей делегации был молодой человек, который помогал нам с переводом с китайского. Тогда он работал в Посольстве СССР в Китае. Это был Касым-Жомарт Токаев. Тогда я его впервые его встретил. С тех пор он работает со мной. Я все это говорю, чтобы все понимали, насколько хорошо я знаю этого человека. Со всех сторон. Чтобы понять человека, нужно посмотреть на него с разных сторон, как на друга, товарища, знать, чем он интересуется».

Бakanlığı'nda çalıştı. 90'lı yılların son dönemleri 2000'li yılların ilk dönemlerinde birkaç önemli reformları gerçekleştirdikten sonra ekonomimize yol açıldı. O yıllarda ulusal bir vakıf kurma fikrimi destekledi, Kalkınma kurumları, Konut ve Tasarruf Bankası ortaya çıktı”.

“Tokayev Senato Başkanırken parlamenterlerin gelişimine büyük bir katkıda bulundu. Uzun yıllar boyunca Cumhurbaşkanı'nın sadık bir arkadaşıydı, tüm girişimlerini destekledi”.

“Ona tamamen güveniyorum, onu iyi bir vatandaş olarak görüyorum. O modern bir devlet politikacısıdır”.

“Parti Başkanı olarak Kasım-Jomart Tokayev'i aday olarak sunuyorum. Ben onu ülkedeki bu yüksek pozisyona en layık aday olarak düşünürüm. Hepinizi parti adayımızı desteklemeye ve ona oy vermeye çağırıyorum”.

“Kasım-Jomart Tokayev'in diplomatik rütbesi yurtdışında çok takdir edilmektedir. O BM Genel Sekreter Yardımcısı oldu, o çok deneyimli bir devlet politikacısıdır. En zor zamanlarda hükümeti yönetti. 1998 yılı Asya krizi sırasında ekonomiyi kalkındırma işlerine katıldı”.

“Kasım-Jomart Tokayev her soruya büyük bir sorumlulukla bakar”.

“Başkan Kasım-Jomart Tokayev'in umutlarımı haklı çıkaracağına inanıyorum”. ■

Учредитель:

Зиятдин Касанов –
председатель Всемирной
ассоциации турок-ахыска

Главный редактор:

Ровшан Мамедоглы

Заместитель

главного редактора:

Найла Исрафилъ

Редактор:

Ляйля Буланбаева

Корреспонденты:

Саадет Агалай – Турция

Мариям Байрагдарова – Украина

Мевлют Ышык – Азербайджан, Грузия

Дизайн:

Арзу Саликова

Derginin kurucusu:

Ziyaeddin Kassarov –

Dünya Ahıska Türkleri Birliği

Genel Başkanı

Baş Editörü:

Rövşen Memmedoğlu

Baş editör yardımcısı:

Nayla İsrafil

Editör:

Leyla Bulanbayeva

Muhabirler:

Saadet Atalay – Türkiye

Meryem Bayragdarova – Ukrayna

Mevlüt Işık – Azerbaycan, Gürcistan

Dizayn:

Arzu Salikova

Свидетельство о постановке на учет пе-
риодического печатного издания и инфор-
мационного агентства
№ 15376-Ж 27.05.2015, г. Астана

Телефоны: +7 (727) 3572410,

+7 (727) 3572415.

+7 701 745 4749

www.ahıska-gazeta.com

BAŞKANDAN

После развала Советского Союза полу-
чив независимость, все пространство
бывшего Советского Союза, то есть
15 республик столкнулось с трудной дилеммой.
Дело в том, что СССР работал как часовой меха-
низм: корпус изготовлялся в одной республике,
стекло в другой, винтик в третьей. И поэтому
от экономического и политического спада не-
возможно было быстро оправиться. Ведь после
распада СССР слово «демократия» даже для слу-
ха было несвойственно. Так как советские граж-
дане привыкли к коммунистическим лозунгам,
для них и демократия, и свобода – это решение
коммунистической партии, идеи марксизма-ле-
нинизма, а когда вдруг в воздухе запахло свобо-
дой, открылась широкая дорога, то непонятно
было куда дальше двигаться. Хорошо, что му-
дрецы взяли на себя эту ответственность. Казах-
стану повезло в том плане, что у него оказался
такой сын, как Нурсултан Назарбаев. Он камень
за камнем, кирпичик за кирпичиком укладывал
и поднимал страну. Сегодня Казахстан является
образцом мира, согласия, дружбы и процвета-
ния. А его политический курс многовекторно-
сти еще предстоит изучать студентам вуза в ка-
честве учебника политологии.

Конечно же, в управлении молодым и незави-
симым Казахстаном у Елбасы была своя коман-
да. А в создании команды главным качеством яв-
ляется доверие к соратникам, когда ты уверен,
что ни повышение, ни понижение в должности
членов команды не повлияет на лояльность и
верность принципам, когда каждый готов слу-

БЕЗУПРЕЧНАЯ РЕПУТАЦИЯ – ЗАЛОГ ДОВЕРИЯ ЕЛБАСЫ

жить во имя единой цели, далеко отодвинув свои личные амбиции и меркантильные интересы.

В составе надежной команды у Первого Президента РК был и Касым-Жомарт Токаев, который прошел нелегкий путь. В 1992 году он был назначен заместителем министра иностранных дел РК, в 1993 году стал первым заместителем министра иностранных дел, а в 1994 году назначен министром иностранных дел. В марте 1999 года стал заместителем премьер-министра. В октябре 1999 года с согласия Парламента указом Президента РК был назначен премьер-министром.

На годы его руководства Правительством пришлось запуск одного из крупнейших и дорогостоящих месторождений в мире – Кашаган, создание ЕвразЭС, омоложение рядов казахстанских госслужащих. В 2001-ом Казахстан первым из постсоветских государств объявил амнистию капиталов. В ноябре 2001-го вводят в эксплуатацию нефтепровод Каспийский трубопроводный консорциум (КТК). 11 января 2007-го до 5 апреля 2011 года Касым-Жомарт Токаев возглавлял Сенат Парламента РК.

В январе 2002 года подал в отставку и впоследствии был назначен государственным секретарем – министром иностранных дел. Должность министра иностранных дел продолжал занимать до января 2007 года, затем был избран председателем Сената Парламента РК. Должность министра иностранных дел Токаев в общей сложности занимал в течение 10 лет (1994–1999, 2002–2007). Будучи дважды министром иностранных дел РК (в 1994–1999, 2002–2007 годах) он внес

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra bağımsızlıklarını kazanarak, eski Sovyetler Birliği'nin tüm alanı, yani 15 cumhuriyet zor bir ikileme karşısına kalmıştır. Gerçek şu ki, SSCB bir saat mekanizması gibi çalıştı: mekanizmanın gövdesi bir cumhuriyette, camı diğer ülkede, dişi ise üçüncü bir ülkede üretiliyordu. O yüzden de, ekonomik ve siyasi durgunluktan çabucak iyileşmek mümkün olmadı. Aslında, SSCB'nin dağılmasından sonra "demokrasi" kelimesi kulağın karakteristiği bile değildi. Sovyet vatandaşları komünist sloganlara alıştığından, onlar için hem demokrasi, hem de özgürlük Komünist Partinin kararı, Leninizm ve Marksizmin düşünceleridir, ve aniden havada bir özgürlük kokusu olduğunda, geniş bir yol açıldığında, nereye daha ileri gidileceği belli değildi. Bilgelerin bu sorumluluğu üstlenmeleri iyi oldu. Kazakistan, Nursultan Nazarbayev gibi bir oğlu olduğu için şanslıydı. O taş üstüne taş, tuğla üstüne tuğla döşeyerek ülkeyi yetiştirmiştir. Bugün Kazakistan, bir barış, uyum, dostluk ve refah modelidir. Onun çok vektörlü siyasal yöntemi, üniversite öğrencileri tarafından siyaset bilimi ders kitabı olarak daha incelenecektir.

большой вклад в становление казахстанской дипломатии и формирование многовекторной внешней политики, является автором ряда фундаментальных работ в данном направлении.

В книге «Свет и тень: очерки казахстанского политика» Касым-Жомарт Токаев сказал очень убедительно о насущной необходимости для Казахстана проведения многовекторной политики: «Казахстану, находящемуся в центре животворных артерий Евразии, сама судьба предначертала вести так называемую многовекторную политику. Замкаться на одной стране, пусть и очень крупной или влиятельной, для начала было бы неразумно и попросту контрпродуктивно, ибо противоречило бы нашим стратегическим интересам. Казахстан настолько огромен в географическом отношении и важен с точки зрения геополитики, что одномерная внешняя политика была бы совершенно неадекватной его потенциалу».

С момента обретения Казахстаном независимости большая часть важнейших документов о сотрудничестве с другими странами была подписана при участии Токаева. Например, Про-

Токаев вел свою политическую деятельность скромно и без излишнего пиара. Он один тех политиков, имя, которого не запятнано не с коррупционными, не с иными скандалами, что свидетельствует об его добропорядочности.

Elbette genç ve bağımsız bir Kazakistan'ın yönetiminde Elbası'nın kendi takımı vardı. Bir takımın oluşturulmasında, ne ekip üyeleri mesleklerinin yükseltilmesi, ne düşürülmesi ilkelere bağlılık ve sadakati etkilemeyeceğinden emin olduğunda, kişisel isteklerini ve ticari çıkarlarını çoktan uzaklaştırarak herkes tek bir hedef adına hizmet vermeye hazır olduğunda asıl kalite meslektaşlara duyulan güven olmaktadır. Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın güvenilir ekibinin bir parçası olarak, kolay yoldan geçmeyen Kasım-Jomart Tokayev de yer alıyordu. 1992'de Kazakistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı, 1993'te Dışişleri Bakan Birinci Yardımcısı ve 1994'te Dışişleri Bakanı olarak atandı. Mart 1999'da Başbakan Yardımcısı oldu. 1999 yılının Ekim ayında, Parlamentonun onayıyla, Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı kararıyla Başbakanlığa atandı. Hükümet önderliğinde yıllar boyunca, Hükümet tarafından dünyanın en büyük ve en pahalı alanlarından biri Kashagan çalışmaya başlatılmış, Avrasya Ekonomik Topluluğu oluşturulmuş, Kazakistan devlet memurlarının safları yenilenmiştir. 2001'de Kazakistan, sermaye için af ilan eden Sovyetler-sonrası devletlerin ilkidir. Kasım 2001'de Hazar Boru Hattı Konsorsiyumu (HBHK) boru hattı devreye alınmıştır. 11 Ocak 2007 - 5 Nisan 2011 tarihleri arasında Kasım-Jomart Tokayev, Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu Senatosu'na başkanlık etti. Ocak 2002'de istifa etmiş ve ardından Dışişleri Bakanı - Devlet Sekreteri olarak atanmıştır. Ocak 2007'ye kadar Dışişleri Bakanı görevine devam etti ve ardından Kazakistan Parlamentosu Senatosu Başkanlığına seçildi. Tokayev'in Dışişleri Bakanı görevi toplam 10 yıl sürdü (1994-1999, 2002-2007). İki defa Kazakistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı olduğundan (1994-1999, 2002-2007), Kazakistan diplomasininin

токол об установлении дипломатических отношений с нашими ключевыми международными партнерами: с Россией, Китаем, США. Гарантии безопасности, которые были предоставлены основными державами, постоянными членами Совета Безопасности ООН во время Будапештского Саммита Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ). Хартия о дипломатическом партнерстве с США, Договор о вечной дружбе с Российской Федерацией, документы по созданию Шанхайской организации сотрудничества, а также по укреплению Содружества независимых государств и созданию Евразийского Союза.

Работая в ООН, Касым-Жомарт Токаев доказал, что нашу страну представляют не только грамотные и образованные люди, но и достойные, мудрые патриоты, которые служат во благо народа, и честь народа ставят превыше всего. Токаев с высоких международных трибун говорил не только о Казахстане, но представлял интересы всего Центрально-Азиатского региона.

На первом заседании руководителей региональных организаций в штаб-квартире ООН еще в середине 2004 года он говорил о суровых реалиях Центральной Азии впервые в откровенной форме, без дипломатических условностей и обратил внимание на существующие угрозы и вызовы в Центральной Азии: международный терроризм, религиозный экстремизм, нелегальная миграция, торговля людьми, незаконный оборот наркотиков, подпольная торговля оружием, нехватка водных ресурсов.

В марте 2011 года генеральный секретарь Организации Объединенных Наций объявил о своем решении назначить Токаева заместителем генерального секретаря ООН, гендиректором Отделения ООН в Женеве, а также личным представителем генсекретаря ООН на Конференции по разоружению. Назначение Касым-Жомарта Токаева на высокий пост заместителя генерального секретаря ООН стало для международного сообщества неожиданным, так как впервые в истории организации ее Женевское отделение возглавил представитель Азии. Это было признанием международного авторитета страны и его лично. На данном посту одной из главных его задач стала организация переговорного процесса по урегулированию сирийского кризиса. Первый Президент Казахстана особо отметил, что работа Токаева в ООН стала большой честью для всех казахстанцев.

Токаев вел свою политическую деятельность скромно и без излишнего пиара. Он один тех политиков, имя которого не запятнано ни кор-

курулmasına ve çok vektörlü bir dış politikanın oluşumuna büyük katkı sağlamıştır. Bu yönde bir dizi temel eserin yazarıdır. “Işık ve Gölge: Bir Kazakistan Politikacısının Denemeleri Kitabı”nda, Kasım-Jomart Tokayev, Kazakistan’ın çok vektörlü bir politika yürütmeye acil ihtiyaç duyduğuna çok ikna edici bir konuşma yaptı: “Avrasya’nın hayat veren atardamarlarının merkezinde yer alan Kazakistan için, kader, çoktanımlı bir politikanın peşinde koşma eğilimi belirlemiştir. Çok büyük veya etkili olsa da bir ülkeye yakın, başlangıç için, stratejik çıkarlarımıza aykırı olacağı için akıllıca ve basit bir şekilde üretken olurdu. Kazakistan, coğrafi açıdan çok büyük ve jeopolitik bakış açısından o kadar önemli ki, tek boyutlu bir dış politikanın potansiyeli tamamen yetersiz kalacaktı. Kazakistan bağımsızlık kazandığından beri, diğer ülkelerle olan en önemli işbirliği belgelerinin çoğu Tokayev’in katılımıyla imzalanmıştır. Örneğin, temel uluslararası ortaklarımızla diplomatik ilişkiler kurma protokolü Rusya, Çin ve ABD ile yapılmıştır. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Budapeşte Zirvesi sırasında BM Güvenlik Konseyi’nin daimi üyeleri olan ana güçler tarafından sağlanan güvenlik garantileri.

Amerika Birleşik Devletleri ile Diplomatik Ortaklık Beyanı, Rusya Federasyonu ile ebedi dostluk anlaşması, Şangay İşbirliği Teşkilatı’nın kurulmasının yanı sıra, Bağımsız Devletler Topluluğu’nun güçlendirilmesi ve Avrasya Birliği’nin kurulmasına ilişkin belgeler de bulunmaktadır.

Kasım-Jomart Tokayev BM’de çalışırken, ülkemizin yalnızca eğitimli insanlar tarafından değil, aynı zamanda halkın iyiliğine hizmet eden ve her şeyden önce halkın onuruna layık olmuş, bilge vatanseverler tarafından temsil edildiğini kanıtlamıştır. Yüksek uluslararası tribünlerden Tokayev sadece Kazakistan hakkında söz etmedi, tüm Orta Asya bölgesinin çıkarlarını temsil etti. Birleşmiş Milletler Genel Merkezi’ndeki bölge örgütlerinin başkanlarının 2004’ün ortasında yapılan ilk toplantısında, diplomatik sözleşmeler olmadan Orta Asya’nın sert gerçekleri hakkında ilk kez açık biçimde konuşmuş ve Orta Asya’daki mevcut tehdit ve zorluklara dikkat çekmiştir, onlar: uluslararası terörizm, dini aşırılıkçılık, yasadışı göç, insan ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı, yeraltı silah kaçakçılığı, su kaynakları eksikliği.

Mart 2011’de Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Tokayev’i Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Yardımcısı, Cenevre’deki Birleşmiş Milletler Ofisi Genel Direktörü ve Silahsızlanma Konferansında Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kişisel Temsilcisi olarak ataması kararını açıklamıştır. Kasım-Jomart Tokayev’in Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Yardımcısı yüksek görevine atanması uluslararası toplum için beklenmeyen bir şeydi,

рупционными, ни иными скандалами, что свидетельствует о его добропорядочности.

Таким образом, вся деятельность Касым-Жомарта Токаева на руководящих постах страны характеризует его как настоящего казахстанского патриота и государственника. Он является автором 10 книг по международным отношениям, которые были переведены на десятки иностранных языков. В его книгах «Свет и тень», «Беласу», «Преодоление. (Дипломатические очерки)» были раскрыты аспекты внешнеполитической деятельности нового независимого государства.

В своей книге «Әке туралы ой-толғау» он пишет о своем отце. Его отец фронтовик Кемел Токаев в 1945 году был ранен разрывной пулей в правую голень. Это произошло на территории Польши. Вернувшись домой, он поступил на филологический факультет Казахского государственного университета им. С. М. Кирова. После окончания университета работал в различных газетах, выпустил ряд книг, посвященных деятельности работников милиции и работе органов контрразведки. Его книги – «Соңғы соққы», «Көмескі із», «Таңбалы алтын», «Түнде атылған оқ» стали не только очень популярными в народе, но и документальными исследованиями. Кемел Токаев стал основателем детективного жанра в казахской литературе.

Елбасы Нурсултан Назарбаев весной нынешнего года неожиданно в преддверии праздника Наурыз, согласно Конституции РК, передал свои полномочия Касым-Жомарту Токаеву. Выражая свое высокое доверие к Токаеву, Елбасы особо подчеркнул: «Касым-Жомарт Токаев – один из тех, кто вместе со мной начинал строить внешнюю политику Республики Казахстан, многие годы работал в министерстве иностранных дел. В конце 1990-х – начале 2000-х годов он провел несколько важных реформ, после этого открылась дорога для нашей экономики. В те годы поддержал мою идею о создании национально-го фонда, появились институты развития, жи-

Tokayev siyasi faaliyetlerini mütevazı ve aşırı derecede PR kullanmadan sürdürdü. Bütünlüğüne tanıklık eden diğer skandallarla birlikte, yolsuzlukla lekelenmeyen bir isim olan bu politikacıardan biridir.

çünkü kuruluş tarihinde ilk kez Cenevre ofisi Asya temsilcisi tarafından yönetildi. Bu, ülkenin ve onun uluslararası otoritesinin şahsen tanınmasıydı. Bu konumda, asıl görevlerinden biri Suriye krizini çözmek için müzakere sürecinin örgütlenmesiydi. Kazakistan'ın ilk Cumhurbaşkanı, Tokayev'in BM'deki çalışmalarının tüm Kazakistanlılar için büyük bir onur olduğunu vurgulamıştır.

Tokayev siyasi faaliyetlerini mütevazı ve aşırı derecede PR kullanmadan sürdürdü. Bütünlüğüne tanıklık eden diğer skandallarla birlikte, yolsuzlukla lekelenmeyen bir isim olan bu politikacıardan biridir. Bu nedenle, Kasım-Jomart Tokayev'in ülkenin önde gelen mevkilerindeki bütün faaliyetleri onu gerçek bir Kazakistan vataneseri ve devlet adamı olarak nitelendiriyor. Onlarca yabancı dile çevrilmiş olan uluslararası ilişkiler üzerine 10 kitabın yazarıdır. «Işık ve Gölge», «Belasu», «Üstesinden Gelmek: (Diplomatik Denemeler)» adlı kitaplarında, yeni bağımsız devletin dış politika faaliyetlerinin yönleri açıklanmıştır. «Baba hakkında düşünceler» adlı kitabında kendi babası hakkında yazıyor. Babası bir savaş gazisi olan Kemel Tokayev 1945'te sağ bacağından bir mermi ile yaralanmıştır. Bu olay Polonya topraklarında olmuştur. Eve döndükten sonra, S.M.Kirov adında Kazak Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesini kazandı. Mezun olduktan sonra çeşitli gazetelerde çalıştı, polis memurlarının faaliyetleri ve karşı istihbarat teşkilatlarının çalışmaları hakkında birkaç kitap yayımladı. Onun «Son Darbe», «Belirsiz iz», «Sembolik altın», «Gece atılan mermi» adlı kitapları insanlar arasında sadece popüler değil, aynı zamanda belgesel çalışmaları olmuştur. Kemel Tokayev, Kazak edebiyatında dedektif bir türün kurucusu olmuştur.

Elbasi Nursultan Nazarbayev, bu yılın baharında, Nauryz tatilinin arifesinde beklenmedik bir şekilde, Kazakistan Cumhuriyeti Anayasasına göre yetkilerini Kasım-Jomart Tokayev'e devretti. Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olduktan sonra Tokayev, bürokratik engelleri azaltarak toplumun yaşamını önemli ölçüde etkileyen bir dizi

лично-сберегательный банк. В качестве председателя Сената внес большой вклад в развитие парламентаризма, эти долгие годы он был моим верным соратником, поддерживал все мои начинания и инициативы. Я полностью доверяю ему, считаю его достойным гражданином. Он является современным государственным политиком».

Став Президентом РК, Токаев подписал ряд законов, которые ощутимо повлияли на жизнь общества, уменьшив бюрократические барьеры. К примеру, он подписал закон, который предусматривает совершенствование механизмов назначения адресной социальной помощи. Минимальные выплаты на каждого ребенка в малообеспеченных семьях установлены в сумме 20 789 тенге, что стало большой поддержкой нуждающимся семьям. Затем подписал Закон «О специальных экономических зонах», уменьшающий налоги и платы в этих зонах, тем самым способствуя развитию бизнеса в стране. Подписал закон, направленный на дальнейшее совершенствование законодательства в сфере предпринимательства. В нем снижается ставка налога на добычу полезных ископаемых, переносится срок внедрения кассовых машин на 2020 год с уменьшением налога при их приобретении, предусматриваются нормы по развитию электронной торговли. Подписал закон, ужесточающий уголовную ответственность за преступления против половой неприкосновенности несовершеннолетних, тем самым защитив права детей.

На данный момент Касым-Жомарт Токаев является Президентом независимого Казахстана, но, несмотря на это, он объявил выборы, и президентом станет тот кандидат, которого выберет народ. Выбор народа – это честь государства, и мы все должно уважать выбор народа.

Мы верим, что Токаев, который с первых дней обретения независимости был рядом с Елбасы, продолжит начатый курс, приведший нас к процветанию, и который продолжится в дальнейшем. ■

yasa imzaladı. Örneğin, hedefli sosyal yardımın atanması için mekanizmaların geliştirilmesini sağlayan bir yasa imzaladı. Muhtaç aileler için büyük bir destek haline gelen, düşük gelirli ailelerdeki her çocuk için asgari ücretler 20,789 tenge olarak belirlenmiştir. Daha sonra “Özel Ekonomik Bölgeler Hakkında” Yasası’nı imzalamış, bu bölgelerdeki vergi ve harçları azaltarak ülkedeki işlerin gelişmesine katkı sağlamıştır. Girişimcilik alanındaki mevzuatın daha da iyileştirilmesine yönelik bir yasa imzaladı. Bu, maden çıkarma vergi oranını düşürür, satın alımlarında vergi indirimi ile para çekme makinelerinin uygulanması 2020 yılına ertelenir ve elektronik ticaretin geliştirilmesine ilişkin kurallar verilir. Küçüklerin cinsel bütünlüğüne karşı işlenen suçlara karşı cezai sorumluluğunu sertleştirmek için bir yasa imzaladı. Böylece çocuk haklarını koruyor.

Şu anda, Kasım-Jomart Tokayev bağımsız Kazakistan’ın devlet başkanıdır, ancak buna rağmen seçimleri açıkladı ve halkı seçecek olan aday Cumhurbaşkanı olacaktır. Halkın seçimi - devletin onurudur ve hepimiz halkın seçimine saygı göstermeliyiz. Bağımsızlığın ilk günlerinden Elbasıya yakın olan Tokaev’in bizi refaha götüren Elbası kursuna devam ettireceğine ve gelecekte de devam edeceğine inanıyoruz. ■

Şu anda, Kasım-Jomart Tokayev bağımsız Kazakistan’ın devlet başkanıdır, ancak buna rağmen seçimleri açıkladı ve halkı seçecek olan aday Cumhurbaşkanı olacaktır. Halkın seçimi - devletin onurudur ve hepimiz halkın seçimine saygı göstermeliyiz.

*Председатель Всемирной ассоциации
турок-ахыска (DATÜB)
Зиятдин КАСАНОВ*

*Dünya Ahıska Türkleri Birliği
(DATÜB) Genel Başkanı
Ziyatdin KASSANOV*

**ЖИЗНЕННЫЙ
ПУТЬ**

НАҒАТ YOLU

Касым-Жомарт Токаев родился 17 мая 1953 года в Алматы. Отец Президента – известный писатель, основатель детективно-приключенческого жанра в казахской литературе Кемель Токаев (1923–1986). Награжден двумя медалями «За отвагу» и орденом Великой Отечественной войны II степени. Мать - Турар Шабарбаева (1931–2000), работала в Алма-тинском педагогическом институте иностранных языков. Имя Президента Касым в переводе с арабского языка означает «прекрасный», «красивый», а Жомарт с казахского – «щедрый» и «благородный». Судьба отца и дяди Касым-Жомарта Токаева была непростой. В детстве Кемель и его старший брат Касым оказались в интернате для сирот при Чимкентском свинцовом заводе. Трудные времена разделили ребят, и в бою против фашистов в феврале 1942 года Касым погиб. «Всю свою жизнь отец скучал по старшему брату, очень сильно надеялся на его возвращение, хотя понимал, что это несбыточная мечта. Свой последний приют он нашел в братской могиле, расположенной в деревне Трубино Ржевского района Тверской области», – написал Токаев.

Где учился и кем работал Токаев

А когда-то в книге «Слово об отце» Токаев писал, что отец мог лишь мечтать о том, что его дети прочно встанут на ноги, обретут уважение в обществе и дадут своим детям образование. Токаев разведен, у него есть сын Тимур. Президент Токаев – сторонник здорового образа

За 45-летний стаж на госслужбе второй президент Казахстана наработал внушительный послужной список: он возглавлял министерства, Кабмин, сенат, представлял Казахстан в международных организациях.

жизни. В школьные годы он стал кандидатом в мастера спорта СССР по настольному теннису, а в 2016-2018 годах возглавлял Федерацию настольного тенниса Казахстана. Касым-Жомарт Токаев окончил алматинскую школу-гимназию №25. Это единственная школа в республике с углубленным изучением французского языка. Кроме политики, нынешний Президент занимался литературством. Правда, в отличие от отца, отдававшего предпочтение художественному жанру, Касым-Жомарт предпочел писать мемуары. В частности, раскрывающие суть и характер становления дипломатии в современном Казахстане. Первая его работа «Преодоление»

Kasım-Jomart Tokayev 17 Mayıs 1953 yılında Almatı'da doğdu. Cumhurbaşkanı'nın babası, Kemal Tokayev (1923-1986) Kazak edebiyatında dedektif macera türünün kurucusu olan ünlü bir yazardır. «Cesareti için» iki madalyonu ve II. derece İkinci Dünya Savaşı Nişanıyla ödüllendirilmiş. Annesi Turar Şabarbayeva (1931-2000) Yabancı Diller Almaty Pedagoji Enstitüsü'nde çalıştı. Cumhurbaşkanı'nın Kasım adı Arapça'dan çevirdiğimizde “güzel, görkem”, Jomart ise Kazakça'da “cömert”, “asil” anlamına gelir. Kasım-Jomart Tokayev'in babası ile amcasının hayatı zor olmuş. Çocukken Kemal ve onun ağabeyi Kasım, Cimkent kurşun fabrikası yetimler yatılı okulunda kalmış. Zor zaman çocukları birbirinden ayırdı. Kasım Şubat 1942'de faşistlere karşı savaşta öldü. Tokayev “Babam tüm hayatı boyunca büyük kardeşini özledi, geri döneceğini çok umut ediyordu, ancak bunun imkansız bir rüya olduğunun farkındaydı. Onun son barınağı Tver ili Rjev ilçesi Trubino köyünde bulunan kardeş mezarı olmuş”, – diye yazıyor.

Tokayev nerede okudu ve kim olarak çalıştı

Tokayev “Babam Hakkında Söz” adlı kitabında babasının çocuklarının sağlam bir şekilde ayakta durmasını, toplumda saygı kazanmasını ve çocuklarına eğitim vermeyi hayal ettiğini yazmış. Tokayev boşanmış. Timur isimli bir oğlu var. Başkan Tokayev, sağlıklı bir yaşam tarzını benimsiyor. Okul yıllarında masa tenisinden SSCB spor ustasına aday olmuş ve 2016-2018'li yılları Kazakistan Masa Tenisi Federasyonu'na başkanlık etmiş. Kasım-Jomart Tokayev Almatı 25 No'lu okuldan mezun oldu. Bu ülkedeki Fransızca dilini derinlemesine öğreten tek okuldu. Cumhurbaşkanı politikaya ek edebiyatla da uğraştı. Roman, hikaye yazmayı tercih eden

увидела свет в 2003 году, вторая – спустя пять лет. Кроме того, под редакцией Токаева в 2004 году вышло учебное пособие для дипломатической службы Казахстана. Касым-Жомарт Токаев является приверженцем ЗОЖ. Его страсть с юношеских лет – пинг-понг. Токаев 13 лет возглавлял Федерацию настольного тенниса Казахстана. За 45-летний стаж на госслужбе второй Президент Казахстана наработал внушительный послужной список: он возглавлял министерства, Кабинет, Сенат, представлял Казахстан в международных организациях. Дипломат Андрей Антоненко вспоминает, что тогда еще будущим Президентом Казахстана они вместе учились в алматинской 25-й школе, Токаев сидел за последней партой. Причиной тому стало не желание спрятаться от педагогов, а высокий рост, из-за которого многим одноклассникам не было видно происходящего на доске. Еще одной особенностью из школьного периода Антоненко считает участие Касым-Жомарта Токаева в изготовлении стенгазеты «Молодые побеги». Также он писал статьи для стенгазеты «Историческая правда», которая также «выходила» в их школе. Помимо этого, будущий Президент страны принимал активное участие в выставках, олимпиадах и соревнованиях. Нередко будущему Президенту страны удавалось занимать лидирующие места, благодаря чему он стал «кандидатом в мастера спорта СССР». Еще одним юношеским увлечением Токаева была музыка. С детства будущий политик дружил с музыкантами алматинской группы «Жетыген» Сагнаем Абдуллиным и Алибеком Днишевым. В школьные годы Касым-Жомарт Токаев нередко произносил фразу: «Извините, обстоятельства не сложились». Такой ответ слышали его друзья, звавшие его гулять, но понимавшие, что он откажется от совместного времяпрепровождения в пользу дополнительных занятий. По мнению Антоненко, Токаев раньше всех из общей компании начал взрослеть и упорядочивать свою жизнь таким образом, чтобы больше времени посвящать учебе. Однако без шалостей жизнь в стенах школы тоже не проходила. Школьный друг Главы государства вспоминает, что иногда они натирали доску мылом или устраивали коллективный «гудеж».

1. Токаев – полиглот. Он выпускник лингвистической гимназии № 25 города Алматы, где углубленно изучают французский язык. Кроме французского, Президент свободно говорит на русском, английском и китайском языках. В этом вопросе на Токаева могла повлиять мама, Турар Шабарбаева, которая преподавала в Институте иностранных языков. Если любовь к

babasının aksine Kasım-Jomart anı yazıyor. Modern Kazakistan diplomasisi oluşumunun özünü ve doğasını açıkladı. İlk çalışması “Zorlukları kazanma” 2003 yılında, ikinci kitabı ise beş sene sonra yayınlandı. Ayrıca, 2004 yılında Tokayev tarafından Kazakistan’ın diplomatik hizmeti ile ilgili ders kitabı yayınlanmıştır. Kasım-Jomart Tokayev, sağlıklı yaşam tarzının destekçisidir. Gençliğinden beri gelen tutkusu - ping pongdur. Tokayev, 13 yıl boyunca Kazakistan Masa Tenisi Federasyonu’na başkanlık etti. Kazakistan’ın ikinci cumhurbaşkanı 45 senelik kamu hizmeti tecrübesinde çok önemli mevkilerde çalışmış: Bakanlıklara, Bakanlar Kurulu, Senatoya başkanlık etti, uluslararası örgütlerde Kazakistan’ı temsil etti. Diplomat Andrey Antonenko, Kazakistan başkanıyla Almatı 25. No’lu okulda birlikte okuduğunu, Tokayev’in son sırada oturduğunu hatırlıyor. Son sırada oturmasının nedeni öğretmenlerden gizlenmek değildi, birçok sınıf arkadaşına tahtayı göstermeyen uzun boyundandı. Antonenko, Kasım-Jomart Tokayev’in okul döneminde “Genç Fidan” duvar gazetesinin yayınına katıldığını söyler. Okulda “yayınlanan” “Tarihi gerçek” duvar gazetesine yazılar yazdı. Ayrıca, ülke başkanı sergi ve yarışmalara aktif bir şekilde katılmış. Gelecek ülke başkanı liderlik pozisyonlarda yer almayı başardı ve “SSCB’nin spor ustası adayı” oldu. Müzik, Tokayev’in gençliğinden beri hobisidir. Çocukluğundan beri “Jetigen” Almatı grubunun müzisyenleri Sagınay Abdullin ve Alibek Dnişev’le arkadaş olmuş. Okul yıllarında Kasım-Jomart Tokayev oldukça sık “Üzgünüm, zaman bulamıyorum” ifadesini kullanmış. Kendisini gezmeye çağıran arkadaşları böyle bir cevap alıyordu. Antonenko’ya göre, Tokayev gruptaki arkadaşlarından önce büyümüş ve çalışmaya daha fazla zaman ayırarak hayatını düzenlemeye başlamıştır. Ancak, okul hayatı eğlencesiz geçmemiş. Devlet başkanının okul arkadaşı bazen tahtaya sabun sürdüklerini ya da toplu bir “eğlence” düzenlediklerini hatırlıyor.

Okul yıllarında Kasım-Jomart Tokayev oldukça sık “Üzgünüm, zaman bulamıyorum” ifadesini kullanmış. Kendisini gezmeye çağıran arkadaşları böyle bir cevap alıyordu. Antonenko’ya göre, Tokayev gruptaki arkadaşlarından önce büyümüş ve çalışmaya daha fazla zaman ayırarak hayatını düzenlemeye başlamıştır.

изучению иностранных языков будущему Президенту привила мама, то пристрастие к чтению – это от отца.

2. Токаев – дипломат мирового уровня. Он возглавлял МИД в годы становления и развития дипломатической службы независимого Казахстана. Он активно участвовал в переговорном процессе по оформлению госграницы. Приложил немало усилий в годы, когда неизвестная Республика Казахстан делала первые шаги на пути к мировому сообществу. Дипломатические качества и богатый опыт на госслужбе отметили все известные политики и эксперты после получения Касым-Жомарт Токаевым полномочий Главы государства.

3. Токаев – один из самых открытых политиков. Последние восемь лет ведет Twitter, где молниеносно реагирует на происходящие события: как местного, так и мирового масштаба. Соцсети Касым-Жомарт Токаев не забросил после переезда в Акорду. Напротив, к Twitter добавилась страница в Instagram. К слову, соцсети Президент использует не только для комментариев. Прочитав в интернете про проблемы жителей аварийного дома в Ленгере и отсутствие питьевой воды в поселке Косшы, он написал твит с поручением разобраться в ситуации. Кстати, и свое мнение о пересмотре решения по проекту Кок-Жайляу Токаев тоже опубликовал в Сети.

4. Токаев – политик с незапятнанной репутацией. Касым-Жомарт Кемелович не был замечен в конфликтах и коррупционных скандалах. Его единственный сын занимается бизнесом, в политических амбициях замечен не был. «Я хорошо его знаю. Он человек честный, ответственный и обязательный. Поддерживает всецело проводимую политику внутри страны и вовне. Все программы разрабатывались и принимались с его участием. Я верю, что Токаев именно тот человек, кому мы можем доверить управление Казахстаном», — описал Токаева Нурсултан Назарбаев, передавая полномочия Президента Казахстана.

5. Токаев — один из самых жестких и волевых политиков. В самые сложные и спорные моменты он смело высказывал свое мнение. В 2016 году, когда в Казахстане были приняты скандальные поправки в Земельный кодекс, Касым-Жомарт Токаев, который в то время являлся спикером Сената, заявил: «Надо не только давать заверения, что сельхозземли иностранцам продаваться не будут. Но и правовыми, и иными средствами обеспечить реализацию этого важнейшего положения, чтобы ни у кого не возникло желания обойти данное требование путем разного рода хитроумных схем». ■

1. Tokayev – polyglot. Fransızca'yı derinlemesine öğrendiği Almatı şehrinin 25 No'lu dilbilimsel okulundan mezun oldu. Başkan Fransızca'ya ek olarak Rusça, İngilizce ve Çince'yi iyi bilir. Bu konuda, Yabancı Diller Enstitüsü'nde ders veren annesi Turar Şabarbayeva Tokayev'i etkilemiş olabilir. Başkanın yabancı dilleri öğrenme aşkı annesi tarafından aşılınmışsa, okuma aşkı ise babasından aşılınmıştır.

2. Tokayev dünya çapında bir diplomattır. Bağımsız Kazakistan'ın diplomatik hizmetinin oluşumu ve gelişimi yıllarında Dışişleri Bakanlığı'na başkanlık etti. Devlet sınırının tasarımı ile ilgili müzakere sürecine aktif olarak katıldı. Kazakistan Cumhuriyeti'nin dünya toplumuna ilk adım attığı yıllarda çok çaba sarf etti. Kasım-Jomart Tokayev devlet başkanı yetkisini aldıktan sonra tüm tanınmış politikacılar ve uzmanlar tarafından diplomatik nitelikleri ve kamu hizmetindeki zengin deneyimi belirtilmiştir.

3. Tokayev – en açık politikacılardan biridir. Son sekiz yıl, hem yerel hem de küresel olaylara anında tepki verdiği Twitter'i kullanıyor. Kasım-Jomart Tokayev, Akorda'ya taşındıktan sonra da sosyal sitelerden vazgeçmedi. Aksine, Twitter'e Instagram sayfası eklendi. Başkan sosyal siteleri sadece yorumlar için kullanmıyor. İnternette Lenger sakinleri evlerinin sorunlarını ve Kosşı köyündeki içme suyunun eksikliği sorunlarını okuduktan sonra durumu anlamaya yönelik bir tweet yazdı. Tokayev Kök Jaylau projesine ilişkin kararı tekrar gözden geçirme görüşünü yayınladı.

4. Tokayev – lekesiz bir üne sahip bir politikacıdır. Kasım-Jomart Kemeloğlu çatışmalarda ve yolsuzluk skandallarında görülmeyen bir ferttir. Tek oğlu iş adamıdır. Siyasetle uğraşmıyor. Nursultan Nazarbayev “Ben onu çok iyi tanırım. Dürüst, sorumluluk sahibi ve sadık bir adamdır. Ülke içinde ve dışında yürütülen politikaların tümünü destekler. Tüm programlar onun katılımıyla hazırlandı ve kabul edildi. Tokayev'i Kazakistan yönetimini emanet edebileceğimiz kişi olduğuna inanıyorum”, dedi Kazakistan Cumhurbaşkanı yetkisini iletirken.

5. Tokayev – en sert ve iradeli politikacılardan biridir. En zor ve tartışmalı anlarda cesurca fikrini dile getirebildi. 2016'da Senato sözcüsü olan Kasım-Jomart Tokayev Kazakistan'da Toprak Kanununa yapılan skandal değişikliklerin kabul edilmesinin ardından “Tarım arazilerinin yabancılara satılmayacağına dair güvence vermek yeterli değildir. Ancak, kimsenin bu talepten çeşitli kurnaz araçlarla yol bulmaması için yasal ve diğer yollarla bu önemli durumun gerçekleşmesini sağlamamız gerekir” dedi. ■

ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ БИЛІКТІҢ ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ ЖОСПАРЫНЫҢ ЖЕТІ НЕГІЗГІ ШАРАСЫН АТАП ӨТТІ

ПРЕЗИДЕНТ НАЗВАЛ СЕМЬ ЗАДАЧ ПО ИСКОРЕНЕНИЮ КОРРУПЦИИ

«Жыл сайын Қазақстанда орташа есеппен 2 мыңнан астам сыбайлас жемқорлыққа қатысты қылмыстық іс тіркеледі. Мыңнан аса адам жауапқа тартылады. Бұл – батпандап кіріп, мысқалдап шығатын кесел. Осы ауруды қазір шұғыл түрде емдемесек, ертең кеш болуы мүмкін», – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

«Ежегодно в стране регистрируется более 2000 коррупционных преступлений. Привлекается к ответственности в среднем свыше 1000 лиц. Мы вместе должны решительно противостоять этой социальной болезни. Моя принципиальная позиция: государство должно бороться с коррупцией до полного ее искоренения, – подчеркнул Касым-Жомарт Токаев.

– Біріншіден, бізде жемқорлыққа қарсы күресте қару бола алатын мықты мемлекеттік институттар бар. Мемлекеттік аппарат жұмыс істеу тәсілін өзгертіп, жемқорлықтың жолын кесуі керек. Екіншіден, жемқорлықпен күрес халықтың табанды сұранысына ие. Әкімшілік сауалнама жүргізеді, өзім де ел аралап жүремін. Сонда байқағаным, біздің қоғам жемқорлықпен ымырасыз күресуге дайын. Үшіншіден, біздің елді дамытуға және халықтың әл-ауқатын арттыруға бағытталған жоспарларымыз жемқорлықты түбегейлі жойған жағдайда ғана жүзеге аспақ.

Біз экономиканы жаңғыртуға, ауқымды әлеуметтік бағдарламаларды жүзеге асыруға қазынадан қыруар қаржы бөлеміз. Алайда, жемқорлықтың салдарынан мемлекеттік бағдарламалар сапасыз орындалуда. Бұл халықты әлеуметтік қорғау, ауыз сумен қамтамасыз ету мәселелерінің уақтылы шешілмегенін көрсетеді. Жергілікті жолдардың са-

– Никто не может быть выше закона. Первые руководители, как в центре, так и на местах, будут отвечать за своих подчиненных, уличенных в коррупции. При этом нужно принимать меры не постфактум, а выработать комплексные и системные предупредительные механизмы.

– Вторая задача – укрепление конструктивного партнерства государства с институтами гражданского общества. Министерству юстиции поручаю усилить работу по правовому всеобучу, в особенности по антикоррупционным нормам законодательства. Министерство образования и науки должно с раннего возраста прививать гражданам основы антикоррупционной культуры.

– Третья задача – усиление общественного контроля. Предоставление земельных участков, жилья, мест в детских садах — всё должно осуществляться прозрачно, под контролем общества. Правовые механизмы для такой работы есть.

пасыздығы мен бизнестің дамуына жемқорлықтың кесірінен туындаған проблемалар кедергі келтіреді. Азаматтар бюджеттің әрбір теңгесінің мақсатты жұмсалатынына көз жеткізуі керек.

Биліктің жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жоспарының жеті негізгі шарасы:

– Бірінші – азаматтардың құқығын қорғау.

– Мен Конституцияға сәйкес ұлтына, дініне, мүлік жағдайына қарамастан барлық азаматтар тең деген ережені басшылыққа аламын. Ешкім де заңнан биік емес. Қол астындағы қызметкерлердің жемқорлыққа қатысы болса, орталықта да, өңірлерде де бірінші басшылар тікелей жауап береді. Сондықтан, кешенді алдын алу шараларын қолға алу қажет.

– Екінші – мемлекет пен азаматтық қоғамның әріптестігі.

Қоғамда жемқорлыққа мүлдем төзбеушілік қалыптасуы шарт. Барлық мемлекеттік органдар осы бағытта жұмыс істеуі керек. Әділет министрлігіне көпшіліктің жемқорлыққа қатысты құқықтық сауатын арттыру жұмыстарын күшейтуді тапсырамын. Білім және ғылым министрлігі де балаларды ерте жастан жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздеріне баулуды қолға алғаны жөн.

– Үшінші – қоғамдық бақылауды күшейту.

– Парламенттің, қоғамдық және үкіметтік емес ұйымдардың, бұқаралық ақпарат құралдарының белсенді қатысуы негізінде мемлекеттік шешімдердің әділдігін қамтамасыз ету керек. Жер учаскелерін беру, балабақшадан кезек алу сияқты мәселелердің бәрі де қоғамдық бақылау негізінде жүзеге асуы шарт. Бізде мұндай жұмыстар үшін құқықтық механизмдер бар. Әрбір мемлекеттік органда қоғамдық кеңес жұмыс істейді. Алайда, іс жүзінде олардың жұмысы көңіл көншітпей отыр. Азаматтық қоғаммен жұмыс істеу тәсілдерін түбегейлі өзгерту қажет. Мемлекеттік аппараттың жұмысын азаматтардың талабына сай бағыттау керек.

– Төртінші шара – бюджеттік саясаттың ашықтығы.

– Бюджеттік үдерістің кезеңдері яғни, құрылудан бастап жүзеге асуға дейінгі аралықтың барлығы ашық болуы керек. Азаматтар қажет етпейтін тауарлар алынып, ғимараттар салынып жататын мысалдар аз емес. Тиімсіз «имидждік» жобалар мен бағдарламалардан бас тарту қажет. Даңғойлық пен ысырапшылдыққа жол берген шенеуніктер қатаң жазалануы керек. Халықтың қаржысы тиімсіз жұмсалса, құқық бұзушылыққа жол берілсе, оның жазасы ауыр болады. Мемлекеттік органдар жанындағы ұйымдар мен ұлттық компаниялар да қоғам бақылауында ашық әрі түсінікті болуы керек.

– Бесінші – өңірлерді жемқорлыққа қарсы жұмылдыру.

– Четвертая задача – повышение прозрачности бюджетной политики. Необходимо ужесточить ответственность и подотчетность госслужащих за реализацию госпрограмм и использование бюджетных средств. Правонарушения, связанные с неэффективным использованием или хищением народных средств, будут жестко пресекаться.

– Пятая задача – усиление роли регионов в антикоррупционной политике. Обращаюсь к акимам — искоренение коррупции станет одним из ключевых показателей вашей работы. Вы несете персональную ответственность.

– Шестая задача – форсированная цифровизация сферы государственных услуг, что является одним из важнейших условий искоренения бытовой коррупции. На сегодня интегрировано всего 33% баз данных. Министерству цифрового развития, обороны и аэрокосмической промышленности следует качественно и в срок завершить эту работу. Наши приоритеты – масштабное развитие мобильного формата оказания госуслуг, массовое обучение граждан навыкам работы с Электронным Правительством.

– Седьмая задача – совершенствование системы госзакупок и снижение административного давления на бизнес. Сейчас государственные закупки проводят 25 тысяч организаций. Затруднен их антикоррупционный контроль. Необходимо централизация госзакупок с освобождением руководителей бюджетных учреждений, особенно социальной сферы, от их проведения. Ставлю задачу разработать ясные механизмы, которые исключат вмешательство политических служащих в проведение госзакупок в центральных органах.

«Если мы серьезно хотим искоренить коррупцию, то, по моему убеждению, руководители госорганов должны подавать в отставку в случае коррупционных преступлений своих подчиненных. Принять или не принять отставку – это прерогатива Главы государства, но заявление об отставке – обязательная мера. Таково мое видение антикоррупционного курса власти на среднесрочный период», – заключил Касым-Жомарт Токаев. ■

Әкімдерге айтарым, жемқорлықты түбегейлі жою – сіздердің жұмыстарыңыздың негізгі көрсеткішінің бірі. Оған сіздер тікелей жауаптысыздар. Әрбір елді мекеннің өз бюджетіне қарай төртінші деңгейлі бюджет құруды аяқтау керек. Менің Президент ретіндегі ұстанымым бюджет шығындарын жоспарлауға, әсіресе өңірлерде халық өкілдерін қатыстыру керек. Бұдан ел экономикасы дамып, тиісінше, халықтың әл-ауқаты артады.

– Алтыншы – мемлекеттік қызмет көрсету ісіндегі үдемелі цифрландыру.

– Мемлекеттік аппарат қызмет көрсету ба-рысында тұтынушыларға бейімделу қажет. Тұрмыстық жемқорлықты жоюдың бірден бір көзі – мемлекеттік қызмет көрсетуді электронды нұсқаға көшіру. Бұл жерде шешімін таппаған мәселелер бар. Бүгінде мәліметтер базасының 33 пайызы ғана интеграцияланған. Цифрлық даму, қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі осы жұмысты сапалы әрі уақтылы аяқтауы қажет. Электронды Үкіметті дамыту аясында азаматтардың көрсетілетін мемлекеттік қызметтерді мобильді нұсқада алуы үшін жаппай оқыту жұмыстарын дамыту біздің басымдығымыз саналады.

– Жетінші міндет – мемлекеттік сатып алу жүйелерін жетілдіріп, бизнеске әкімшілік қысымды төмендету.

– Бүгінде 25 мың ұйым мемлекеттік сатып алуларды жүзеге асырады. Бұл жемқорлыққа қарсы бақылауды қиындатады. Осыған байланысты, мемлекеттік сатып алуларды орталықтандырып, әлеуметтік саладағы бюджеттік мекеме басшыларын бұл міндеттен босату керек. Колледждер мен мектеп директорына дейін мемлекеттік сатып алуға қатысы бар. Орталық мемлекеттік органдарда саяси қызметшілерді мемлекеттік сатып алуларға араластырмайтын механизмдер әзірлеуді тапсырамын. Сонымен қатар мемлекеттік функцияларды бәсекелестік ортаға беру керек. Бұл туралы жиі айтылса да, 5 функция ғана жеке секторға берілген. Премьер-Министрдің бірінші орынбасары Ә. Смайыловқа және Ұлттық экономика министріне тиісті жұмыстарды жүргізуді тапсырамын. Оның нәтижелерін маған 1 айдың ішінде баяндаңыздар.

– Егер біз жемқорлықты түбегейлі жоюды міндет етіп алсақ, меніңше, мемлекеттік орган басшылары мұндай жағдайда отставкаға кетуі керек. Олардың отставкаға кетуін қабылдауды немесе қабылдамауды Мемлекет басшысы шешеді. Бірақ жұмыстан босату туралы арыз жазуы міндетті шара болуы керек.

Үкімет пен Президент әкімшілігіне осы жиын-да көтерілген мәселелерді шешу үшін енгізілген ұсыныстар негізінде жұмыс істеу тапсырылды. ■

СЛОВО ОБ ОТЦЕ КАСЫМ-ЖОМАРТА ТОКАЕВА

Директор Института истории государства КН МОН РК, доктор исторических наук, профессор Б. Аяган в своей рецензии на книгу «Әке туралы ой-толғау» пишет следующее. «В начале 2000-ых годов мне посчастливилось ознакомиться с книгой Касым-Жомарта Токаева, уже тогда одного из известных государственных деятелей».

Мне, как профессиональному историку, уже были знакомы его «Свет и тень», «Беласу», «Преодоление: (Дипломатические очерки)» и другие книги, в которых были раскрыты аспекты внешнеполитической деятельности нового независимого государства – Республики Казахстан. Мне в книгах импонировали прекрасное знание пред-

мета, использование характерных деталей, документированность событий. Но, кроме этого, автор в совершенстве владел пером: специалисты сказали бы, что у него «огромный писательский талант». Книги Касым-Жомарта Токаева о дипломатической работе в период становления независимости и проведении демаркационных работ стали учебником и настольной книгой

для преподавателей и студентов. Тем более, тогда ощущалась острая нехватка учебной литературы по современной истории, юриспруденции, международным отношениям. В тот же период мое внимание привлекла небольшая по объему, его книга «Слово об отце» «Әке туралы ой-толғау». Прочитав ее, я написал рецензию на эту книгу, так как она касалась судьбы простой казахской семьи, прошедшей через огромные страдания в период сталинизма. Моя сегодняшняя статья продолжение тех страниц о судьбе семьи Кемела Токаева – отца Президента Республики Казахстан Касым-Жомарта Токаева. Книга начинается с глубокого и емкого описания 30-х годов XX века. В результате жестокой и абсолютно непродуманной «политики коллективизации», инициированной партией большевиков, в степи начался ужасный голод. «Оставшись без каких-либо средств к существованию, мой дед Тока, – пишет Касым-Жомарт Кемелевич, – принял решение покинуть родные места, чтобы избежать голодной смерти». Собрав детей, на семейном совете было решено переехать в город Фрунзе (в наст. время – Бишкек), чтобы переждать тяжелые времена и попытаться спастись от голода, косившего местное население. К слову, в тот период во Фрунзе перекочевали многие казахи, родственники Абая Кунанбаева, Шакарима и другие. По некоторым данным, в тот период в городе казахов было больше, чем киргизов, но многие из них вернулись на Родину в 50-е годы. Во Фрунзе дед Тока со своей семьей поселился во времянке русской семьи. Но 1933 год для этой семьи оказался трагичным. Паралич разбил мать троих детей. В один из дней подростки Касым и Кемел пошли в город, чтобы достать продукты. Но по дороге бедно одетых детей забрала милиция, и несмотря на их объяснения, оформили в детский приемник. И так, еще при живых родителях, мальчики оказались в детском доме. (Я полагаю, что партийные комитеты и милиция проводили очередную кампанию по «очищению города» от приезжих и им нужно было отчитаться в верхах о своей работе). В тот же день, парализованная мать не углядела за маленькой дочкой. Та, играя возле печки, упала прямо в огонь. Несчастной неподвижной женщине оставалось с ужасом смотреть как в огне погибает ее ребенок. Через несколько минут умерла она сама. Глава семейства впал в отчаяние. Потеряв за очень короткий период практически за один день жену, двоих сыновей и маленькую дочь, Тока покинул эти страшные места, и больше его никто не видел. «Он исчез бесследно», – пишет автор книги. Я же думаю, что с ним что-то случилось, мародеров и людей с нарушенной

психикой, тогда в городах было в избытке. Не должен был Тока потеряться просто так. Касым и Кемел, оказавшиеся не по своей воле в этом злополучном детском доме, только позже узнали о трагедии семьи. Они остались одни на белом свете. Через некоторое время детям удалось переехать в интернат для детей-сирот при Чимкентском свинцовом заводе. Там они получили аттестат зрелости и закончили школу. Касым после окончания интерната и фельдшерского училища был направлен в Свердловск на курсы подготовки молодых офицеров. Он часто писал письма младшему брату – Кемелу, трогательно заботясь о нем. В графе «происхождение» в аттестате, данном в школе, указывалось, что Кемел Токаев из «бедняков», семейное положение – «круглый сирота». Аттестат свидетельствовал, что он успешно завершил учебу в интернате, по всем предметам проставлены оценки «хорошо» и «отлично». «Отец, – пишет автор, – никогда не обольщался временем, в котором ему пришлось выживать. Он придерживался мнения, что общество, построенное по принципу классово-борьбы, изначально было «ненормальным», потому что усиленно насаждало тотальную ненависть и взаимную подозрительность». Начиная с 1939 года, Касыма стали призывать на курсы младших офицеров. Судьба перед сиротами поставила жестокую дилемму. Чтобы выжить, Касым должен был подчиниться законам того времени. И он был вынужден записаться в школу младших офицеров. Отъезд Касыма к месту службы стал мучительным. Кемел Токаев помнил всю жизнь отъезд старшего брата. Подавленный вынужденным расставанием, Касым сел в ожидавший гру-

«Оставшись без каких-либо средств к существованию, мой дед Тока, – пишет Касым-Жомарт Кемелевич, – принял решение покинуть родные места, чтобы избежать голодной смерти». Собрав детей, на семейном совете было решено переехать в город Фрунзе (в наст. время – Бишкек), чтобы переждать тяжелые времена и попытаться спастись от голода, косившего местное население.

зовик, который его увозил в один из городов России. Братья как бы чувствовали, что видят друг друга в последний раз. В 1941 году он вступил в войну против фашистских захватчиков. Офицер Касым Болтаев (так в документах) погиб в бою 22 февраля 1942 года на Калининском фронте. (Как было принято у казахов, Касыма могли записать по более древним предкам, поэтому он и стал Болтаевым.) Он был холост, казах, член ВКП(б) с 1942 года, родился в Каратальском районе Алматинской области. Касым, брат Кемела был похоронен в братской могиле, вблизи деревни Трубино Ржевского района Тверской области. После начала войны, в 1942 году, на фронт был призван и Кемел. Вскоре он стал командиром отделения 226-ой стрелковой дивизии. После ранения он служил в 7-ом гвардейском танковом полку. В своей книге «Солдат ушел на войну» Кемел Токаев правдиво описал ужасы и страдания тех, кто воевал на фронте. Полк, в котором он служил, был многонациональным, в нем не было деления по разрезу глаз. На фронте же он овладел русским языком, на котором писал своим красивым почерком. 21 января 1945 года Кемел Токаев был ранен разрывной пулей в правую голень. Это произошло на территории Польши. Потерявшего сознание молодого солдата подобрала военные санитары. На основании приказа Наркомата обороны СССР от 1942 года № 386 Кемел Токаев был признан «негодным к дальнейшему несению воинской службы». Начались долгие лечения в эвакуогоспиталях Белоруссии, Омска и в Алматы, в военном госпитале А.Сызганова. Из войны солдат вышел инвалидом II-ой группы, без собственного жилья, об-

разования и работы. Всю жизнь Кемел бережно хранил письма и фотографию брата Касыма. Отец много раз рассказывал Касым-Жомарту, как старший брат приходит к нему во сне, о чем-то говорит, что-то советует, будто пытаюсь уберечь его от жизненных напастей. «Иногда мне казалось, - пишет Касым-Жомарт Токаев, - что отец надеется на чудесное воскрешение старшего брата. В такие минуты он говорил: «Может быть, он потерялся в госпиталях после тяжелого ранения или контузии, ведь на войне всякое бывало». Но Касым не объявлялся. Вернувшись с войны, фронтовик Кемел Токаев долго искал работу, так как инвалидам устроиться на хорошую работу было очень тяжело. В 22 года он поступил на филологический факультет Казахского государственного университета им. С. М. Кирова. После окончания университета вчерашний фронтовик работал в популярных и авторитетных газетах: «Қазақстан пионері», «Жас Ұлан», «Лениншіл жас» (Жас Алаш), «Социалистік Қазақстан» (Егемен Қазақстан). Позже перешел работать в аппарат Президиума Верховного Совета Республики. В 70-е годы Кемел Токаев выпустил ряд книг, посвященных деятельности работников милиции и работе органов контрразведки. Его книги – «Соңғы соққы» (Последний удар), «Солдат соғысқа кетті» (Солдат ушел на войну), «Көмескі із» (Таинственный след), «Таңбалы алтын» (Меченое золото), «Түнде атылған оқ» (Ночной выстрел) стали не только очень популярными в народе, но и своими романами и документальными исследованиями. Кемел Токаев стал основателем детективного жанра в казахской литературе. При этом писатель занимался и поисками редких данных из архива, за что поплатился государственной службой. В 1952 году Кемел Токаев связал свою судьбу с Турар Шабарбаевой – студенткой медицинского института. Они вместе воспитали 4-х детей. Своего первенца, чтобы не была забыта память о брате, будущего Президента Республики Казахстан, Кемел Токаев назвал двойным именем – Касым-Жомарт. Имя Жомарт означает «щедрая и широкая душа». Имя это было предложено матерью – Турар. Воин, известный писатель и журналист Кемел Токаев умер в ноябре 1986 года. Мама Касым-Жомарта Кемелевича Токаева от продолжительной болезни скончалась 20 июля 2000 года. Свою книгу Касым-Жомарт Токаев завершает словами: «Бывая в Алматы, я непременно посещаю кладбище Кенсай – последнее пристанище моих родителей... Я подолгу вглядываюсь в небо, и мне кажется, что где-то там, далеко-далеко, нашли приют души моих дорогих родителей». ■

BAKAN ÇAVUŞOĞLU KAZAKİSTAN'DA

ЕЛБАСЫ ПРИСВОИЛИ
ПОЖИЗНЕННЫЙ СТАТУС
ПОЧЕТНОГО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
СОВЕТА СОТРУДНИЧЕСТВА
ТЮРКОЯЗЫЧНЫХ ГОСУДАРСТВ

ÇAVUŞOĞLU: «NAZARBAYEV,
ORTAYA BÜYÜK BİR VIZYON
KOYMUŞTUR»

За значительный вклад в развитие стран тюркского мира Нурсултану Назарбаеву был присвоен пожизненный статус Почетного председателя Совета сотрудничества тюркоязычных государств

Первый Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев встретился с министром иностранных дел Турецкой Республики Мевлютом Чавушоглу.

В ходе встречи Нурсултан Назарбаев отметил важность сохранения и дальнейшего углубления сотрудничества между двумя братскими странами.

«С первых дней независимости Турция всегда поддерживала нас. Наши государства и народы очень близки друг к другу. Мы ввели безвизовый режим между двумя странами. Отношения Казахстана и Турции крепнут год от года. Уверен, что этот курс будет продолжен», - сказал Елбасы.

Нурсултан Назарбаев также подчеркнул необходимость развития межгосударственных связей в рамках Тюркского совета. «Совет сотрудничества тюркоязычных государств был создан в целях развития и укрепления связей между тюркскими народами. Данную работу следует продолжать. Я буду оказывать всестороннюю поддержку», - сказал Первый Президент Казахстана.

В свою очередь Мевлют Чавушоглу поприветствовал Елбасы и от имени Президента Реджепа Эрдогана пригласил Нурсултана Назарбаева посетить Турцию в ближайшее время.

«Мы приветствуем, что Вы в качестве Елбасы, председателя Совета Безопасности, руководителя партии «Nur Otan» продолжаете активно работать во благо народа Казахстана. Нам хорошо известно, какой колоссальный труд Вы вложили во имя процветания своей страны и развитие двусторонних отношений», - отметил министр иностранных дел Турецкой Республики.

В ходе беседы стороны также обсудили актуальные вопросы международной и региональной повестки дня. В завершение встречи глава МИД Турецкой Республики сообщил, что в соответствии с принятым решением лидеров государств Тюркского совета за значительный вклад в развитие стран тюркского мира Нурсултану Назарбаеву был присвоен пожизненный статус Почетного председателя Совета сотрудничества тюркоязычных государств. ■

Dişişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, «Nazarbayev, Türk dünyasının birleşmesi için çaba sarf etmiştir ve ortaya büyük bir vizyon koymuştur» dedi.

Nursultan Nazarbayev ile başkent Nursultan'da yaptığı görüşmenin ardından değerlendirmelerde bulundu. Nazarbayev'in Kazak halkı ve Kazakistan için ortaya koyduğu vizyonu her zaman takdir ettiklerini dile getiren Çavuşoğlu, "Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev'le görüşme gerçekleştirdik. Kendisine seçimler için bir kere daha başarılar diliyoruz. Kazakistan'ın kurucu birinci Cumhurbaşkanı Elbaşı Aksakalımız Nursultan Nazarbayev ile görüştük.

Aksakalımız elbaşı Nazarbayev'in kurucu Cumhurbaşkanı olarak Kazakistan ve Kazak halkı için ortaya koyduğu vizyonu her zaman takdir etmişizdir. Ayrıca Türkiye ve Kazakistan arasındaki ilişkilerin gelişmesi konusundaki liderliği ve gayretleri ve vizyonu için kendilerine bir kere daha şükranlarımızı sunuyoruz" diye konuştu. Nazarbayev'in Türk dünyasının birleşmesi için çaba sarf ettiği ve büyük bir vizyon ortaya koyduğunun altını çizen Çavuşoğlu, "Nazarbayev, Türk dünyasının birleşmesi için çaba sarf etmiştir ve ortaya büyük bir vizyon koymuştur. Ortaya koyduğu vizyon ve girişim sayesinde Türk Konseyi kurulmuştur. Kendisinin ve üye ülke devlet başkanlarının gayretleriyle Türk Konseyi daha aktif bir örgüt haline gelmiştir. Türk dünyasına yaptığı iyilik ve Türk Konseyi'ne yaptığı katkılardan dolayı Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, Nazarbayev'e Türk Konseyi'nin Onursal Başkanlığı unvanı verilmesi teklifinde bulunmuştur ve diğer üye kardeş ülkelerin Cumhurbaşkanlarının da desteğiyle oy birliğiyle karar verilmiştir. Böylelikle Türk Konseyi'nin kurulmasında ve bugünkü duruma gelmesinde büyük emeği olan Elbaşı Nursultan Nazarbayev ömür boyu Türk Konseyi'nin onursal başkanı olmuştur. Bunu açıklamaktan onur duyuyorum. Bugün şahsıma ve heyetime zaman ayırdığı, bizleri kabul ettiği için de kendisine huzurlarınızda bir kere daha şükranlarımı sunuyorum" dedi. ■

Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев принял министра иностранных дел Турецкой Республики Мевлюта Чавушоглу.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, resmi ziyaret için gittiği Kazakistan'ın başkenti Nur Sultan'da, Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev tarafından kabul edildi.

В ходе встречи Касым-Жомарт Токаев отметил, что казахстанско-турецкие отношения динамично развиваются в духе дружбы, взаимопонимания и сотрудничества.

«У нас очень близкие отношения, имеющие глубокие исторические корни. Значительный личный вклад в их укрепление внес Первый Президент – Елбасы Нурсултан Назарбаев. Сегодня товарооборот между нашими странами составляет около 2 миллиардов долларов, на рынке Казахстана успешно работают многие турецкие компании. Мы разделяем общее видение по широкому кругу вопросов международной повестки дня, включая взаимодействие в рамках многосторонних организаций», – сказал Касым-Жомарт Токаев.

Мевлют Чавушоглу поблагодарил Президента за встречу и отметил конструктивный характер стратегического партнерства двух стран. ■

Казakistan Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamaya göre, Tokayev, Çavuşoğlu ile gerçekleştirdiği görüşmesinde, Kazakistan ile Türkiye arasındaki ilişkilerin dostluk, karşılıklı anlayış ve iş birliği ruhu içinde geliştiğini belirtti.

Tokayev, “Derin tarihi köklere sahip çok yakın ilişkilerimiz var. Birinci Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev ilişkilerimizin güçlenmesine önemli katkı sağladı.” ifadelerini kullandı.

Kazakistan ile Türkiye arasındaki karşılıklı ticaret hacminin 2 milyar dolar civarında olduğunu dile getiren Tokayev, Kazakistan piyasasında çok sayıda Türk firmasının başarıyla faaliyet yürüttüğünü söyledi. Tokayev, çok taraflı örgütler çerçevesindeki etkileşim olmak üzere uluslararası gündem konularında ortak görüşleri paylaştıklarını sözlerine ekledi.

Bakan Çavuşoğlu da iki ülke arasındaki stratejik ortaklığın yapıcı özelliğine dikkati çekerek, Tokayev’e görüşmeden dolayı teşekkür etti. ■

BAKAN ÇAVUŞOĞLU: “KAZAKİSTAN VE TÜRKİYE SADECE BASİT BİR ÜYE DEĞİLDİR”

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Kazakistan Dışişleri Bakanı Beybut Atamkulov ile gerçekleştirdiği basın toplantısında, “Bugün 3 milyar dolar olan ikili ticaret hacmimizi 5 milyar dolara, daha sonra 10 milyar dolara rahatlıkla çıkabiliriz” dedi.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile Kazakistan Dışişleri Bakanı Beybut Atamkulov, başkent Nur Sultan’da yapılan “Türkiye-Kazakistan Ortak Stratejik Planlama Grubu 5. Toplantısı”nın ardından ortak basın toplantısı düzenledi. Toplantılarda Bakan Atamkulov ve heyetlerle birlikte Ortak Stratejik Planlama Grubu 5. Toplantısını gerçekleştirdiklerini ve bu yıl içinde Kazakistan’ın ev sahipliğini yapacağı Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi toplantısının hazırlıklarının gözden geçirildiğini kaydetti. Zirveye kader teknik görüşmelerin yapılacağını kaydeden Çavuşoğlu, zirvede imzalanacak anlaşmalarının hazırlıklarının yapılmasının önemli olduğunu kaydederek, “Bütün bu anlaşmaların ve çabalarımızın amacı ilişkilerimizi ve bağlarımızı daha da güçlendirmek. Özellikle kardeşim Beybut’un da söylediği gibi, ekonomik işbirliğimizi daha d güçlendirmek için ciddi potansiyelim var. Karşılıklı yatırımları arttırmamız gerekiyor. İkili ticaret hacmimizi Nazarbayev ve Cumhurbaşkanımız Erdoğan’ın birlikte tespit ettiği, belirlediği hedeflere

ulaştırmamız gerekiyor. Bugün 3 milyar dolar olan ikili ticaret hacmimizi 5 milyar dolara, daha sonra 10 milyar dolara rahatlıkla çıkabiliriz. Bunun için birlikte çalışmaya devam edelim” ifadelerini kullandı.

Karma Ekonomik Komisyonu Toplantısının bir an evvel gerçekleştirilmesi gerektiğine dikkat çeken Çavuşoğlu, “Her iki taraftan da en üst düzeyde eş başkanın olması bu mekanizmaya ve ekonomik işbirliğimize ve ilişkilerimize verdiğimiz önemin göstergesidir. Kazakistan tarafından sayın Başbakanın eş başkanı olması, bizim tarafımızdan da Cumhurbaşkanı Yardımcı Fuat Oktay beyin eş başkanı olması KEK ve toplantılarının çok verimli ve etkin olacağını bir sinyalidir. Dolayısıyla bu toplantıyı en kısa zamanda gerçekleştirmek için birlikte çalışacağız” ifadelerini kullandı.

Çavuşoğlu, Türkiye’nin tarım ve turizm konusundaki tecrübelerinin Kazakistan ile paylaşılması noktasında da yatırım noktasında da birlikte adım atılması konusunda hazır olduklarını belirterek, ulaştırma, Bakü-Tiflis-Kars demir yolunun Kazakistan’a kadar ulaştırılması

ve kara yolu taşımacılığıyla ilgili iş birliğinin güçlendirilmesinin, atılacak adımları ekonomik işbirliğini güçlendireceğiniz sözlerine ekledi.

“Kazakistan ve Türkiye sadece basit bir üye değildir”

Bölgesel konuların ele alındığını kaydeden Çavuşoğlu, “Birçok bölgesel örgütte üyeliğimiz var. Kazakistan ve Türkiye sadece basit bir üye değildir. Bu teşkilatlar içinde aktif bir şekilde yer almaktadır. Kazakistan’ın bölgesel örgütlerde üstlendiği liderliği takdirle karşıladığımızı da söylemek isterim. Önümüzdeki aylara Asya Kalbi İstanbul Süreci Toplantısının yapılması, Cidde’de İslam İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları Toplantısı ve daha sonra Mekke’deki zirve dahil birçok platformda birlikte olacağız” ifadelerini kullandı. Çavuşoğlu, açıklamasını şu şekilde sürdürdü:

“15 Temmuz hain darbe girişiminden sonra ülkemize ziyaret gerçekleştiren ilk devlet başkanı aksakalımız Nursultan Nazarbayev olmuştur. Türk milleti olarak bunu hiçbir zaman unutmayacağız.

FETÖ konusunda ve buradaki yapılanmaları konusunda da Kazakistan’dan beklentilerimizi bugün kardeşimize de anlatma fırsatı oldu. Terörle mücadelede ve güvenlik konusunda özellikle de iş birliğimizi derinleştirmek için ilgili birimlerimizin daha yakın temasta ve çalışma içerisinde olması her iki tarafın da yararınadır.”

9 Haziran’da yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimlerine değinen Çavuşoğlu, “Biz kardeş parti ve Tokayev’e başarılar diliyoruz. Geçmişte birçok seçimi gözlemlemiştir. Kazakistan’ın her zaman olduğu gibi demokratik ve şeffaf bir seçim gerçekleştireceğinden şüphemiz yoktur. Türk dünyasının aksakalı Nazarbayev bağımsızlığının ardından Kazakistan’ın hızla kalkınmasını ve uluslararası camiada saygın bir üyesi haline gelmesini sağlayan büyük bir lideridir. Kendisinin, Kazakistan ve Türk dünyası için yaptıklarını unutmamız mümkün değildir. Cumhurbaşkanımız, Sayın Nazarbayev’in Türk dünyasının aksakalı olarak nitelendirmektedir, her zaman bu unvanla saygı ile hitap etmektedir” şeklinde konuştu. ■

BAKAN ÇAVUŞOĞLU, KAZAKİSTAN'DAKİ AHISKALI TÜRKLERLE BİR ARAYA GELDİ

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu,
Kazakistan'ın Çimkent şehrinde
Ahıskalı Türklerle bir araya gelerek
birlikte oruç açtı.

Dişişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Kazakistan'ın Çimkent şehrine gelerek Ahıskalı Türklerle bir araya geldi. Dünya Ahıska Türkleri Birliği tarafından düzenlenen iftar programında soydaşlarla buluşan Çavuşoğlu, bir dizi etkinliğe katıldı. Çavuşoğlu, iftar öncesi yaptığı konuşmasında 75 yıl önce topraklarından sürgün edilen Ahıskalıların, Gürcistan'a geri dönme hakkını kazandıklarını hatırlatarak, «Geri dönmek o kadar kolay değil. Çünkü buralarda yer edindiniz, yurt edindiniz, iş sahibi oldunuz ama o geri dönem hakkını elde etmek dönmekten de çok önemliydi, bunu birlikte başardık» dedi.

«Ahıskalıların vatanlarına dönmesini sağladık»

Ahıska Türklerine sahip çıkan Kazakistan'a teşekkür eden Çavuşoğlu, «Kazakistan devletine ve Kazak halkına, kardeşlerine 75 yıl önce topraklarını,

yurdunu ve evlerini Ahıska Türklerine açtıkları için şükranlarımızı sunuyoruz. Bunu hiçbir zaman unutmayacağız» ifadelerini kullandı.

Kazakistan'ın Türklerin ata yurdu olduğunu hatırlatan Çavuşoğlu, «Buralar bizlerin ata yurdudur ve bu ata yurdumuzda, Kazak kardeşlerimizle ve Ahıskalı kardeşlerimiz ile soydaşlarımızla buluşmak bizim için her zaman anlamlıdır. Kazakistan, bugün 130'dan fazla değişik dinden ve etnik gruptan insanın huzur içinde, barış içinde yaşadığı bir ülkedir. Bunun da mimarı aksakalımız Nursultan Nazarbayev'dir» ifadelerini kullandı.

«Türkiye Ahıska Türklerine destek vermeye devam ediyor»

Ahıska Türklerine destek vermeye devam ettiklerini belirten Çavuşoğlu, Ukrayna'daki çatışmalar nedeniyle evlerini terk etmek zorunda 3 bin civarında Ahıska Türkünün Türkiye'ye

getirilerek, yerleştirildiğini hatırlattı. Çavuşoğlu, «Yaptığımız çalışmalar neticesinde, şimdi daha önce verdiğimiz vatandaşlıklara ilaveten Türkiye'deki 40 bin civarındaki Ahıskalı kardeşlerimize vatandaşlık veriyoruz. Yaklaşık yarısına halihazırda vatandaşlık vermiş durumundayız. Geri kalan kardeşlerimizin de işlemlerini tamamlanıyor. Hepsine vatandaşlığı vereceğiz inşallah» diye konuştu.

Çavuşoğlu, «Buralar bizlerin ata yurdudur. Bu ata yurdumuzda, Kazak ve Ahıskalı kardeşlerimiz ile soydaşlarımızla buluşmak bizim için her zaman anlamlıdır.» ifadesini kullandı.

Kazakistan'ın halihazırda 130'tan fazla değişik din ve etnik gruptan insanın huzur ve barış içinde yaşadığı bir ülke olduğunu dile getiren Çavuşoğlu, şunları söyledi:

“Bunun da mimarı aksakalımız Nursultan Nazarbayev'dir. İnşallah yarın iftardan sonra eski adıyla Astana yeni adıyla başkent Nur Sultan'a geçiyoruz. Dışişleri Bakanı (Beybut Atamkulov) ve Cumhurbaşkanı (Kasım Cömert) Tokayev ile yapacağımız görüşmelerden sonra aksakalımız Nursultan Nazarbayev'le de görüşme imkanımız olacak. Kendisine bir kere daha yüz yüze şükranlarımızı ve saygılarımızı sunma fırsatımız olacak.”

“Türk vatandaşlığı verilen Ahıska Türklerinin sayısını artıracamız”

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Ahıska Türklerine destek vermeye devam ettiklerini belirten Çavuşoğlu, Ukrayna'daki çatışmalar nedeniyle evlerini terk

etmek zorunda 3 bin civarında Ahıska Türk'ünün Türkiye'ye getirilerek, Erzincan ve Bitlis bölgesine yerleştirildiğini hatırlattı.

Bakan Çavuşoğlu, bu kişilerin iş sahibi olması ve yaşam standartlarının artırılması için çaba gösterdiklerini belirterek, şu ifadeleri kullandı:

“Yaptığımız çalışmalar neticesinde şimdi daha önce verdiğimiz vatandaşlıklara ilaveten Türkiye'deki 40 bin civarındaki Ahıskalı kardeşlerimize vatandaşlık veriyoruz. Yaklaşık yarısına halihazırda vatandaşlık vermiş durumundayız. Geri kalan vatandaşlarımızın da işlemlerini tamamladık. İnşallah Türk vatandaşlığı vereceğiz.”

Sadece Türkiye'de yaşayan Ahıska Türklerine değil, diğer ülkelerde yaşayan ve isteyen kişilere de Türk vatandaşlığı verdiklerini ve vereceklerini söyleyen Çavuşoğlu, Türk vatandaşlığı verilen Ahıska Türklerinin sayısını artıracaklarının altını çizdi.

Çavuşoğlu, Ahıska bölgesine dönenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile çalıştıklarını ifade ederek, Türkiye'nin her zaman Ahıska Türklerinin yanında olduğunu ve yanında olmaya devam edeceğini vurguladı.

Bakan Çavuşoğlu, 75 yıl önce Ahıska Türklerinin maruz kaldığı sürgünü unutmayacaklarını ve bugün dolayısıyla çeşitli anma törenleri düzenleyeceklerini belirtti.

Konuşmasının sonunda Çavuşoğlu, Latifşah Asanov'un Çimkent'te Fahri Konsolos olarak görev yapacağı bilgisini paylaşarak, kendisini tebrik etti. ■

HEDEFİMİZ DÜNYADA GELENEKSEL OYUNLARIN YAYGINLAŞMASINI SAĞLAMAK

Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Bilal Erdoğan, hedeflerinin geleneksel sporların dünyada yaygınlaşmasını sağlamak olduğunu söyledi.

Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Bilal Erdoğan, hedeflerinin geleneksel sporların dünyada yaygınlaşmasını sağlamak olduğunu söyledi.

Erdoğan, Kazakistan'ın Almatı kentinde düzenlenen 2. Geleneksel Sporların İhyası Forumu çerçevesinde gazetecilere değerlendirmelerde bulundu.

Dünya Etnospor Konfederasyonunun kuruluşundan bu yana dünyada geleneksel sporlarla ilgilenenleri bir araya getirmeyi temel misyonlarından biri olarak gördüğüne işaret eden Erdoğan, «Hedefimiz dünyada geleneksel oyunların yaygınlaşmasını sağlamak.» dedi.

Erdoğan, bugün çocukların egemen batı kültürü, filmleri ve müzikleriyle karşı karşıya kaldığını kaydederek, «Dolayısıyla yetişkinlere ve karar vericilere kendi kimlik ve kültürünün korunmasında geleneksel sporların önemli bir yer tuttuğunu anlatmamız gerekiyor.» şeklinde konuştu.

Türkiye'de sık sık okul ziyaret ederek, çocuklara geleneksel sporları anlattıklarını dile getiren Erdoğan, «Çocukları daha 10-11 yaşındayken bu sporlarla tanıştırmış oluyoruz. Geleneksel sporları erken yaşta çocuklara ulaştırabilirsek, geleneksel sporlara daha yakın olmalarını temin edebiliriz diye düşünüyoruz.» ifadelerini kullandı.

Erdoğan, «Konfederasyonumuz geleneksel sporların yaygınlaşmasına ve dünyanın çok renkliliğine hizmet edecek. Bizim çok renklilikten maksadımız insanlar, kendi kimliklerine ait sporları tanıttıkları ve bu sporlarla vakit geçirdikleri zaman başka topluluklarla karşılıklı saygı temelinde iletişim kurabilecek. Ancak bir tarafta batı medeniyeti kendi sporu, kültürü ve müziğiyle herkesle iletişim kurmak, karşısındaki herkesin kendi sporunu müziğini benimsemesini isterken karşılıklı saygı temelinde ilişki kurulması mümkün olamıyor.» değerlendirmesinde bulundu.

Forumda geleneksel sporların yaygınlaştırılması, geleneksel spor kuruluşlarının kurumsallaşması, onların kamu kurumlarıyla ilişkileri konularının ele alındığını dile getiren Erdoğan, forumun ikinci gününde (yarın) geleneksel spor ödülleri vereceklerini aktardı.

Erdoğan, «Bundan sonra her sene geleneksel spor ödülleri vermeyi düşünüyoruz. Geleneksel sporlara katkısı olan bir akademisyene, geleneksel spordan emekli olmuş sporcuya, yükselmekte olan genç bir geleneksel sporcuya, geleneksel sporları destekleyen kurumlara ödüller vereceğiz. Bu şekilde geleneksel sporların desteklenmesinin teşvik edilmesi, geleneksel sporların yaygınlaşmasında önemli bir dönüm noktası olacaktır diye düşünüyoruz.» ifadelerini kullandı.

Kaynak: AA

АЛМАТЫДА II ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЭТНОСПОРТ ФОРУМЫ ӨТТІ

Алматы қаласы әкімдігінің қолдауымен «Royal Tulip Almaty» қонақ үйінде Бүкіләлемдік этноспорт конфедерациясы, ҚР Ұлттық спорт Қауымдастығының «Рухани жаңғыру. Ұлттық спортты дамыту» II Халықаралық этноспорт форумы болып өтті.

ҚР-ның Тәуелсіздік алғанына 30 жыл толатын мерейлі жылы елімізде дүниежүзінің таңдаулы ұлттық ойындарынан өтетін тарихтағы тұңғыш спорт бәсекелері тамашаланады деп жоспарлануда. Бүгінгі шараның өтуі осы жобаның бастамасы десек те болады.

Форумның мақсаты – әлем халықтарының дәстүрлі спорт түрлері мен ойындарын дамыту. Сондай-ақ, дәстүрлі спорт түрлері мен ойындарға көбірек көңіл бөлу арқылы дүниежүзіндегі әр халықтың тарихи жадын, ұлттық ерекшелігін сақтауға мүмкіндігі бар екендігін жер жаһанға мәшһүр ету.

Әлемнің 30-ға жуық мемлекетінен жиналған 150-ден астам қатысушы екі күн бойы дәстүрлі ойындар мен спорт түрлерін дамыту, Қазақстанда өтетін I Бүкіләлемдік этноспорт ойындарын өткізу, Түркияда 2020 жылы ұйымдастырылатын IV Дүниежүзілік көшпенділер ойынын жетілдірудің жолдарын қарастырды. Форумға қатысушыларды құттықтаған Алматы қаласының әкімі Бауыржан БАЙБЕК 2021 жылы Қазақстанда алғаш рет спорттың ұлттық түрлерінен Бүкіләлемдік ойындардың өтетінін тілге тиек етіп, бұл ізгі шараның халқымыздың тарихын, мәдениеті мен өнерін қарыштатуға зор ықпал ететінін айтты.

– ҚР-ның Тәуелсіздік алғанына 30 жыл толатын мерейлі жылы елімізде дүниежүзінің таңдаулы ұлттық ойындарынан өтетін тарихтағы тұңғыш спорт бәсекелері тамашаланады деп жоспарлануда. Бүгінгі шараның өтуі осы жобаның бастамасы десек те болады.

2019 жыл еліміз үшін ерекше жыл. Өйткені оны Елбасымыз ҚР Тұңғыш Президенті Н.Ә. Назарбаев «Жастар жылы» деп жариялады. Жастар қоғамның ең жасампаз бөлігі ретінде кез келген мемлекетте маңызды рөл атқарады. Сондықтан

біз төл тарихын жетік білетін, бағалайтын және дені сау ұрпақ тәрбиелеуде белсене ат салысуға міндеттіміз.

Әлем бойынша этноспортты дамыту арқылы ұлттық және мәдени ерекшеліктердің өрісін кеңейтіп, бейбітшілік пен ұлтаралық қарым-қатынастардың нығаюын мақсат тұтқан Бүкіләлемдік этноспорт конфедерациясының II Халықаралық форумының болашағы мен халық игілігі жолындағы істеріне сәттілік тілеймін, – деді.

Ал ҚР Мәдениет және спорт министрі Арыстанбек МҰХАМЕДИҰЛЫ мұндай шаралар тек ұлттық ойындарды ғана емес, рухани байлығымызды жандандыруға сеп болатынын алға тартты.

– Республикамызда қазіргі уақытта тек ересектер ғана емес, жастар мен жасөспірімдер арасында халықаралық жарыстарды ұйымдастыру жолға қойылды. Мәселен, ұлттық ат спорты түрлерінен 11 мемлекеттен команда қатысқан жастар арасындағы I Азия чемпионаты Алматы қаласында өтті. Сондай-ақ, 2013 жылдан бастап елімізде ұлттық спорт түрлерінен Азия, Әлем чемпионаттары, халықаралық турнирлер бірнеше мәрте ұйымдастырылды.

Бүкіләлемдік этноспорт конфедерациясының II Халықаралық форумының Алматы қаласында өтуі де елімізде дәстүрлі спортқа мемлекеттік тұрғыдан тұрақты қолдау барының айқын айғағы, – деді министр.

Түркия Республикасының Спорт және жастар істері жөніндегі министрі Мехмет Мухаррем КА-

САПОҒЛУ соңғы жылдары әлемде дәстүрлі спорт түрлері мен ойындарын дамыту қарқын ала бастағандығын тілге тиек етті.

TÜRKİYE HER ZAMAN GELENEKSEL SPOR DALLARININ DESTEKÇİSİDİR

Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Dünya Etnospor Konfederasyonu tarafından Kazakistan'ın Алматы kentinde düzenlenen 2. Geleneksel Sporların İhyası Forumu'nun açılışında yaptığı konuşmada, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın selamlarını ileterek, geleneksel spor dallarının ihyası noktasında mevcut durumu değerlendirmek, sorunları, projeleri görüşmek ve yeni birtakım çözüm önerileri geliştirmek üzere bir araya geldiklerini belirtti.

«Kazakistan'ın gönlümüzdeki yeri tam başkadır. Köklü tarihi, kültürel değerleri ile iki kardeş ülkeyiz. Kardeşlik bağlarının üzerine inşa ettiğimiz ilişkilerimizi getirdiğimiz noktada Türk Dünyası'nın aksakalı Nursultan Nazarbayev'den çok önemli mirası devralıyoruz. Bu anlamda da kendilerini şükranla anıyorum, saygılarımı sunuyorum. Geleneksel spor dallarımız, birlikte yaşama kültürümüzün önemli bir aracıdır. Bu manada centilmenliği ve hoşgörüyü esas alarak, dayanışmanın ve yardımlaşmanın güçlenmesini sağlayan bir araç ve bu forumun sonucunda ortaya çıkacak sonuç bildirgesiyle bu spor dallarının

Әлемнің 30-ға жуық мемлекетінен жиналған 150-ден астам қатысушы екі күн бойы дәстүрлі ойындар мен спорт түрлерін дамыту, Қазақстанда өтетін І Бүкіләлемдік этноспорт ойындарын өткізу, Түркияда 2020 жылы ұйымдастырылатын IV Дүниежүзілік көшпенділер ойынын жетілдірудің жолдарын қарастырды.

tanıtılması, yaşatılması ve geliştirilmesi adına önemli sonuçları ortaya çıkaracağız. Böylelikle kardeşlik bağlarımızı çok daha yukarılara taşıyacağımıza inanıyorum.»

Bakan Kasapoğlu, ilk defa bu yıl Geleneksel Sporlar Asya Şampiyonası'nın Алматы'da organize edildiğini ifade ederek, geleneksel sporları yaşatma adına yeni bir organizasyonu gerçekleştirdiği için Kazakistan'ı kutladı.

Sporun, kültür ve sanatın, gelenek ve görenekler olmak üzere babalardan kalan mirasın günümüzün enformasyon çağında zor bir süreçten geçtiğini söyleyen Mehmet Muharrem Kasapoğlu, «Popüler

Бүкіләлемдік этноспорт конфедерациясы дәстүрлі спорт түрлері мен ұлттық ойындарды насихаттауға арналған іс-шараларды өткізетін халықаралық ұйым болып табылады.

kültür ve dijitalleşme özellikle gençlerimiz arasında yaygınlaşırken giderek bağımlılığa dönüşen yeni alışkanlıklar onları geleneksel değerlerimizden hızla uzaklaştırıyor. Bu meseleyi göz ardı etmememiz, çözüm üretmemiz gerekiyor.» ifadelerini kullandı.

Bakan Kasapoğlu, «Bir ve beraber olarak köklerimize, bağlarımıza, kardeşliğimize sıkı sıkı sarılarak bu yanlış gidişat ile mücadele etmek zorundayız. Kendi özümüzü, geleneğimizi, değerlerimizi yaşatmak, bu paha biçilmez mirası

gençlerimize layık olduğu şekliyle aktarmak ve yarınlara, geleceğe taşımak mecburiyetindeyiz. Geleneksel sporlarımızın ihyası, canlandırılması, geliştirilmesi bu manada çok büyük önem arz etmekte.» şeklinde konuştu.

«TÜRKİYE BU KONUDA ELİNİ TAŞIN ALTINA KOYMUŞTUR»

Dünya Etnospor Konfederasyonunun birleştirici özelliğinin geleneksel spor dallarının bir strateji ekseninde geliştirilmesi noktasında önemli bir misyonu yerine getirdiğini ifade eden Kasapoğlu, «Türkiye bu konuda elini taşın altına koymuştur. Gerek konfederasyonumuzun faaliyetleri gerekse Gençlik ve Spor Bakanlığımızın bu konuda yürüttüğü stratejiler bunu ispat etmektedir.» değerlendirmesinde bulundu.

Bakan Kasapoğlu, Türkiye'nin Etnospor Kültür Festivalleri, Etnospor Çalıştayı ve 1. Uluslararası Etnospor Forumu'nu son derece başarıyla gerçekleştirdiğini bildirdi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın spora büyük önem verdiğine dikkati çeken Kasapoğlu, son 17 yılda ülkede önemli spor tesislerinin inşa edildiğini aktardı.

Kasapoğlu, «Ülkemizin dört bir yanında spor tesislerimiz var ve inşallah bundan sonraki süreçte kalitesi ve pek çok özelliğiyle gerçekten bu tesisleri gerek sporu tabana yayma politikamızla gerekse sporun okul öncesi çağda bir eğitim felsefesi olarak desteklenmesi çerçevesinde daha verimli kullanma yolunda büyük adımları atmak üzereyiz.» şeklinde görüşlerini dile getirdi.

Bakanlık ile Geleneksel Spor Dalları Federasyonunun çok önemli iş birlikleri yaptığını

сөйлейен Касapoғлу, «Bunun ispatı, 2016'dan bu yana bütün spor dallarındaki müsabaka sayıları ciddi oranda arttı. Sporcu sayılarına baktığımızda yüzde 100 artışı, müsabaka sayılarında yüzde 71 artışı gözlemliyoruz.» ifadelerini kullandı.

Kasapoғлу, federasyonun 67 ilde 213 kulüp ve 21 bin lisanslı sporcuyla, yaklaşık 7 bin faal sporcu, 334 antrenör ve bin 800 hakemle çalışmalarını gerçekleştirdiğini anlattı.

Geçen yıl atlı cirit, geleneksel kızak ve atlı kızak, atlı okçuluk, kapışmalı aba güreşi, kuşak güreşi gibi spor organizasyonlarında önemli faaliyetler gerçekleştirdiklerini ifade eden Kasapoғлу, 58'den fazla müsabaka, 2 çalıştay, seminerler ve toplantılarla verimli bir seneyi geride bıraktıklarını belirtti.

Bakan Kasapoғлу, «Önümüzdeki süreçte niteliklerimizi daha da artırarak bütün dünyada bilinirliğimizi, tanınırlığımızı kuvvetlendirici atılımlar için gayret göstereceğiz. Edindiğimiz tecrübe ve birikimlerimizle çalışmalarımızı sürdürmeye devam edeceğiz. Türkiye bütün varlığıyla geleneksel spor dallarının her daim yanındadır ve destekçisidir.» ifadelerini kullandı.

Gelecek yıl Türkiye'nin 4. Dünya Göçebe Oyunları'na ev sahipliği yapacağını anımsatan Mehmet Muharrem Kasapoғлу, «Türk dünyası ve geleneksel spor dalları açısından çok önemli gördüğümüz bu organizasyona ev sahipliği yapacak olmanın heyecanı ve sevinci içerisindeyiz.» diye konuştu.

Bakan Kasapoғлу, Dünya Göçebe Oyunları'nın ilk üçünün Kırgızistan'da gerçekleştirdiğini hatırlatarak, şunları kaydetti: «İnşallah biz de yükselen ivmeyi 2020 yılında Türkiye'mizin ev sahipliğiyle taçlandıracağız. Bu vesileyle bir kez daha 2. Geleneksel Sporların İhyası Forumu'nun ülkelerimiz, insanlarımız ve geleneksel spor dallarımız için hayırlı, bereketli sonuçlar getirmesini temenni ediyorum.»

Bakan Kasapoғлу ile Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Bilal Erdoğan, beraberlerindeki heyetle, forum çerçevesinde geleneksel sporlar ve Kazak gelenek göreneklerinin tanıtıldığı sergiyi gezdi. Sergi çerçevesinde ziyaretçilere Kazak milli yemekleri ikram edildi, milli müzik aletleri tanıtıldı.

Бүкіләлемдік Этноспорт конфедерациясының президенті (WEC) Билал ЕРДОҒАН осындай алғашқы форумның Ыстамбұл қаласында өткендігін, оған 56 елден спортшы қатысып, ұлттық спорт түрлерін дамытудың маңызды мәселелерінің талқыланғандығын сөз етті.

– Бүкіләлемдік этноспорт конфедерациясы дәстүрлі спорт түрлері мен ұлттық ойындарды насихаттауға арналған іс-шараларды өткізетін халықаралық ұйым болып табылады. Ұрпақтан-ұр-

паққа берілетін ұлттық ойындар мен дәстүрлі спорт түрлерін қолдайтын конфедерация алдағы уақытта мұндай іс-шараларды тұрақты және жүйелі түрде өткізуді жоспарлап отыр.

Құрылған сәтінен бастап көптеген табысты ұйымдарға қол қойған Конфедерация қызметіне қатысу халықаралық деңгейде және өте қарқынды жүзеге асырылады. Аталған ұйым Түркияда үш жыл қатарынан этно-мәдени фестиваль ұйымдастырды. Осы орайда, көп азаматтар ат спортын зерттеуге және осы саланың жаңаруына ықпал етті. Сондай-ақ, Бүкіләлемдік этноспорт конфедерациясы жергілікті жерлерде өткізілетін іс-шараларға да үлкен қолдау көрсетіп отыр, - дей келе Билал Эрдоған мырза қазақстандық тарапқа осынау маңызды шараны барынша жоғары деңгейде ұйымдастырғандары үшін алғыс білдірді.

ҚР Ұлттық спорт қауымдастығының құрметті президенті **Қайрат САТЫБАЛДЫҰЛЫ** әлемнің 30 елінен келіп, бас қосып отырған делегаттарға алғысын білдіріп, форумның мән-маңызына тоқталды.

– Ұлттық спорт – ұлттың қуаты, ұлттық спорт – ұлттың болмысы, мәдениеттің ажырамас бөлігі. Ұлттық спорттың дамуымен бірге белгілі бір халықтың мәдениеті жаңғырады. Дәл бүгінгідей форумда басымызды қосудағы мақсат - әлемдегі дәстүрлі спорт түрлерін насихаттау мен жаңғырту жолындағы озық тәжірибелермен бөлісу. Соңғы уақытта әлем елдері этноспортқа көп көңіл бөле бастады. Оның бір себебі, осы дәстүрлі спорттар мен ойындарды сақтау арқылы әр халықтың тарихи жадын, ұлттық ерекшелігін сақтау мүмкіндігі бар. Екінші жағынан өзіндік ерекшеліктеріне қарамастан, әлем халықтарының ойындарында ұқсастықтар өте көп. Атауы басқа, ережесі өзгеше болғанымен көпшілік ойындардың түпкі идеясы бір жерде тоғысады. Бұл – жалпы адамзатты, түбі бір түркі жұртын біріктіре алатын үлкен факторлардың бірі», – деді.

Форум жұмысына ҚР Ұлттық спорт қауымдастығының президенті, Парламент Мәжілісінің депутаты Бекболат Тілеухан, Түркия Сыртқы істер министрінің орынбасары Явуз Селим Қыран, Түркі тілдес мемлекеттер ынтымақтастығы кеңесінің төрағасы Бағдат Амреев, Халықаралық тоғызқұмалақ федерациясының төрағасы Әлихан Байменов және басқалар қатысып, екі күн бойы дәстүрлі спорт түрлері мен ұлттық ойындарды мемлекеттік қолдау мен ынталандырудың маңыздылығын, Қазақстандағы алғашқы Бүкіләлемдік этноспорт ойындарын ұйымдастырудың жоспарларын талқылады. Форум аясында Түркия Республикасының Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Невзат Уянык, Түркияның

Алматыдағы Бас консулы Ырза Қаған Ыылмаз және басқа да лауазымды тұлғалардың Түркиядан келген құрметті қонақтармен кездесулері ұйымдастырылды.

Шара аясында меймандар тоғызқұмалақ, асық ату ойындарын тамашалап, дәлдікке, мергендікке, ептілікке баулитын ойын түрлеріне қызығушылық білдірді. Сондай-ақ, арнайы дайындалған көрмені тамашалап, қазақтың ұлттық тағамдарының дәмін татты.

Аталмыш шараның өтуіне Түрік ынтымақтастық және үйлестіру агенттігі (TIKA) қолдау білдірді. Ал халықаралық шараның Бас серіктесі – «Самұрық-Қазына» әл-ауқат қоры» екендігін айта кеткен жөн.

DATÜB Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov, Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Mehmet Muharrem Kasapoğlu ve beraberindeki heyetle biraraya geldi.

Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov, 2. Geleneksel Sporların İhyası Forumu'na katılmak için Kazakistan'ın Almatı kentine gelen Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Bilal Erdoğan ve beraberindeki heyet ile onların şerefine Türkiye Cumhuriyeti Kazakistan Büyükelçisi Sayın Nevzat Uyanık tarafından verilen ziyafette bir araya geldi.

Kazakistan'ın Almatı kentinde düzenlenen ve 30 ülkeden 150 delegenin katıldığı, dünyada geleneksel

sporların geliştirilmesi, 2020'de Türkiye'de yapılacak 4. Dünya Göçebe Oyunları'nın düzenleme yöntemlerinin iyileştirilmesi ve Etnospor'un güncel konularının değerlendirildiği 2. Geleneksel Sporların İhyası Forumu'nu sonrası Türk Heyeti'nin şerefine verilen ziyafete Kazakistan Kültür ve Spor Bakanı Arystanbek Mukhamediuly, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, Kazakistan Etnospor Derneği Onursal Başkanı Kairat Satybajdyuly, DATÜB Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov, Türk Konseyi Genel Sekreteri Baghdad Amreyev, Genel Sekreter Yardımcısı Ömer Kocaman, TÜKİB Başkanı Fırat Develiöğlü, Almatı Belediye Başkanı ve diğer misafirler katıldı.

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Bilal Erdoğan ve beraberindeki Türk Heyeti'nin şerefine verilen yemekte konuşan Kazakistan Etnospor Derneği Onursal Başkanı Kairat Satybajdyuly, 2. Geleneksel Sporların İhyası Forumu'nun Kazakistan'ın Almatı kentinde düzenlenmesinin oldukça isabetli olduğunu, Kazakistan ve Türkiye arasındaki ikili ilişkilerin en üst düzeyde ulaştığını, 82 milyonluk bir devletin Başkanı olan Recep Tayyip Erdoğan'ın Kazakistan'ın 1.Cumhurbaşkanı ve Elbaşısı Sayın Nursultan Nazarbayev'i Türk Dünyası'nın Aksakalı adlandırmasını iki devlet arasındaki ilişkilere olumlu bir etki sağladığını vurguladı. Satybajdyuly, Kazakistan'ın 1.Cumhurbaşkanı ve Elbaşısı Sayın Nursultan Nazarbayev'in Türk Dünyası'nın Aksakalı olmasının yanında, Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Türk ve Müslüman dünyasının bayraktarı olduğunu vurguladı.

Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı olarak Sayın Bilal Erdoğan'ın geleneksel spor dallarına verdiği katkı ve desteğin önemini vurgu yapan Kairat Satybajdyuly, bu desteğin geleneksel sporun gelişmesine büyük büyükdestek olacağını altını çizdi.

Ziyafette yaptığı konuşmasında DATÜB Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov, Kazakistan ve Türkiye arasındaki ikili ilişkilerde bugün gelinen noktaya dikkat çekti.

Ahıskalılar olarak artık 75 yıldır Kazakistan'da yaşadıklarını vurgulayan DATÜB Genel Başkanı Ziyattin Kassanov, Ahıskalıların Merkezi Asya'nın pırlantası sayılan Kazakistan'ın gelişimine her zaman katkı sağladıklarını belirtti.

Kazakistan'ın hergün daha fazla gelişmesi için çaba gösteren Ahıskalılar her alanda olduğu gibi dini alanda da boş durmamış, bugüne kadar Ahıskalılar tarafından toplam 32 caminin inşa edilmiş, bunlardan 6'nın ise bizzat DATÜB Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov tarafından yapılmıştır.

Özellikle eğitim konusuna vurgu yapan Kassanov, Talgar Lisesi'nin Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından Ahıskalılara hediye edilmesine rağmen, bugün orada başka milletlerin temsilcileri olan öğrencilerin de eğitim aldıklarını, bir kaç yıldır faaliyet göstermesine rağmen öğrencilerin olimpiyatlarda yüksek yerler kazanmasının eğitime verdikleri dikkat ve değer sonucunu söyledi.

DATÜB Genel Başkanı Kassanov, "Bugün Türkiye'de 15 binden fazla Türkiye vatandaşı yaşıyor. Bunlar Kazakistan'da farklı alanlarda çalışan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Kazakistan'da 6-11 sınıflarda okuyan öğrencilerin eğitim konusunda çok büyük sıkıntıları oluşmaktadır. Burada bir boşluk vardır ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgili kurumlarının bu alanda çalışma yapması gerekmektedir" dedi.

Ekonomi alanında da yapılan çalışmalara dikkat çeken Kassanov, Kazakistan'ın çok özel tabii servetlere sahip olduğunu vurgulayarak, madencilik, finans ve tıp sektöründe boşlukların olduğunu, Türk işadamlarının Kazakistan'daki yatırımlarının artırılması gerektiğini vurguladı.

DATÜB Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov, Kazakistan'da gençler ile ilgili yapılan çalışmalardan bahsederek, spor turnuvaları, uluslararası güreş turnuvaları, aynı zamanda 18'den fazla spor salonlarının inşası ve bunların artık neticelerinin görüldüğünü, bu arenalarda yetişen sporcuların bugün artık Kazakistan şampiyonları, Dünya İkcileri, Dünya Şampiyonları, Avrupa Şampiyonası Şampiyonları olduğunu söyleyerek, DATÜB'ün spora verdiği önemin bundan sonra da devam edeceğinin altını çizdi.

31 Mart 2019 tarihinde Türkiye'de yapılan yerel seçimler hakkında da konuşan DATÜB Genel Başkanı Kassanov, Türkiye'de yaşayan Ahıskalıların Türkiye Devletinin ve Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın olduğunu ve onun adaylarını desteklediklerini bildirdi. Dolayısıyla Ahıskalıların toplum halde yaşadıkları Erzincan'ın Üzümlü ilçesinde, Ahlat'ın Bitlis ilçesine ve daha büyük yoğunluğun olduğu Bursa'da Ak Parti adaylarının zaferinde Ahıskalıların

Cumhurbaşkanımıza vefa borcunu yerine getirdiği söyleyerek, Ahıskalıların bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Sayın Cumhurbaşkanımızın yanında olacağını dile getirdi.

Kassanov, aynı zamanda FETÖ terör örgütü ile mücadelede Kazakistan'da yaşayan Ahıskalılar ve DATÜB'ün ön planda olduğunun altını çizerek, bu mücadelede DATÜB tarafından çıkarılan Ahıska Gazetesinin ve Türk Birliği Dergisinin önemli rolü olduğunu, 15 Temmuz darbe girişimi sonrası, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve son olarak da 31 Mart 2019 yerel seçimler dolayısıyla deginin özel sayılarla çıktığını vurguladı. Ayrıca FETÖ terör örgütü tarafından yapılan 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası özel sayı olarak hazırlanan Türk Birliği dergisi rusca hazırlanarak Kazakistan'da, Rusya'da, Kırgızistan'da yaşayan insanların her birinin 15 Temmuz'un ne anlama geldiğini de anlatmıştır. Bundan sonra da tüm medya araçları ile birlikte Türkiye Devletinin yanında olacaklarını söyleyen DATÜB Genel Başkanı Kassanov, "geçen yıl içerisinde Sayın Nursultan Nazabayev'in Kazakistan'ın gelişimi ve dinamizmi ile ilgili yaptığı Ulusa Sesleniş konuşmasını ilk defa Türk Derneği olarak türkçeye çevirerek yayınladık bu da Kazakistan Halklar Asemblisi'nde alkışlarla karşılandı." dedi. ■

Айна ТӨЛЕУТАЕВА

**ИРИНА ВЛАХ:
«У НАС КРОВНЫЕ
УЗЫ С ТУРЦИЕЙ**

**GAGAVUZYA ÖZERK
CUMHURİYETİ
BAŞKANI İRİNA VLAH:
“TÜRKİYE İLE KAN
BAĞIMIZ VAR**

Глава Автономно-территориального образования Гагаузия Ирина Влах: «У нас кровные узы с Турцией. За последние 20 лет Гагаузия с помощью Турции осуществила ряд проектов в социальной и культурной сфере. Мы никогда не забудем тех благих дел, которые сделала Турция для гагаузского народа. Турция всегда нас поддерживает, вместе мы сильны. От имени своего народа выражаю благодарность за это».

Gagavuzya Özerk Cumhuriyeti Başkanı Irina Vlah: “Türkiye ile kan bağımız var. Gagavuzya olarak son 20 yıldır Türkiye ile birlikte sosyal ve kültürel alanda birçok işbirliği yaptık. Türkiye’nin Gagauz halkı için yaptığı iyilikleri asla unutmayacağız. Türkiye her zaman bize destek oldu. Birlikte varız ve güçlüyüz. Halkım adına teşekkür ediyorum.”

Глава Автономно-территориального образования Гагаузия Ирина Влах родилась 26 февраля 1974 года в городе Комрат (Молдова). Политикой стала заниматься еще в молодые годы. Два срока проработала в Парламенте Молдовы, а 22 марта 2015 года на выборах была избрана президентом Гагаузии.

Наше знакомство с президентом Гагаузии Ириной Влах осуществилось в Центре стратегических исследований «Шелковый путь» на XV международной церемонии вручения премии «Золотые люди года», организованной издательской группой данного центра. Президент Автономно-территориального образования Гагаузия в Республике Молдова за службу своей Родине и тюркскому миру была удостоена премии «Служба тюркскому миру». Премию Ирине Влах вручили экс-посол Турции в Молдове, председатель консультативного совета «Шелкового пути»

Гagavuzya Özerk Cumhuriyeti Başkanı Irina Vlah, 26 Şubat 1974 yılında Moldova’ya bağlı özerk bir cumhuriyet olan Gagavuzya’nın başkenti Komrat’ta doğdu. Genç yaşlarında siyasete atılan Vlah, Moldova Parlamentosu’nda iki dönem görev yaptı. 22 Mart 2015 tarihinde ise Gagavuzya Cumhurbaşkanı seçildi.

Gagavuzya’nın 8. Başkanı olan Irina Vlah ile tanışmamız İpekyolu Stratejik Araştırmalar Merkezi ve İpekyolu Yayın Grubu tarafından düzenlenen Uluslararası 15. İpekyolu Yılın Altın Adamları Ödülleri töreninde mümkün oldu. Moldova Cumhuriyeti Gagauz Özerk Yeri Başkanı Irina Vlah da ülkesine ve Türk dünyasına hizmetlerinden ötürü Türk dünyası hizmet ödülüne layık görüldü. Irina Vlah’ın ödülünü Türkiye’nin Moldova eski Büyükelçisi ve İpekyolu Danışma Kurulu Başkanı Hulusi Kılıç, Marmara Grubu Vakfı

Хулуси Кылыч, председатель фонда «Мармара групп» Аккан Сувер и генеральный директор «Озтек текстиль» Гёкче Озтек.

Также на этой международной церемонии премией «Бизнесмен года Средней Азии» был награжден глава правления «Intercontinental İstanbul Hotel» и председатель Всемирной ассоциации турок-ахыска (DATÜB) Зиятдин Исмиханович Касанов. В своей короткой речи Зиятдин

Başkanı Dr. Akkan Suver ve Öztek Tekstil Genel CEO'su Gökçe Öztek takdim etti.

Uluslararası 15. İpekyolu Yılın Altın Adamları Ödülleri töreninde, Orta Asya'da Yılın İşadamı ödülüne layık görülen Intercontinental İstanbul Hotel Yönetim Kurulu Başkanı ve Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Genel Başkanı Ziyatdin İsmihanoğlu Kassanov'a ödülünü Gagavuzya Cumhurbaşkanı Irina Vlah takdim etti. Törende

В Гагаузии три официальных языка: гагаузский, русский и молдавский. В своем обеспечении экономической, социальной независимости и культурного развития Гагаузия стремится укрепить близкие отношения с Турцией, которая и в прошлом оказывала поддержку в вопросах прав гагаузов.

Касанов отметил, что горд тем, что премию ему вручила президент братской страны Ирины Влах и поблагодарил центр «Шелковый путь» и Сейфуллаха Тюрксою в деле обеспечения единства тюркского мира.

Турция и Гагаузия поддерживают теплые дружеские отношения. Гагаузы проживают не только в Молдове, но и в Украине, Болгарии, Греции и России.

В первой половине двадцатого века гагаузы массово эмигрировали в Латинскую Америку. Исторически так сложилось, что многие гагаузы оказались в Бессарабии. Население образовавшейся в 1994 году Автономно-территориального образования Гагаузия в южных областях Молдовы составляло приблизительно 160 тысяч человек, 8% из которых составляют православные гагаузы. В Гагаузии три официальных языка: гагаузский, русский и молдавский. В своем обеспечении экономической, социальной независимости и культурного развития Гагаузия стремится

к kısa bir konuşma yapan Ziyatdin Kassanov, Türk Dünyası'nı buluşturan bu anlamlı törende ödülü kardeş bir ülkenin Cumhurbaşkanı İrina Vlah hanımefendinin elinden almanın büyük bir gurur olduğunu söyleyerek, Türk dünyasının birliği konusundaki çalışmalarından dolayı İpekyolu ailesine ve Seyfullah Türksoy bey'e teşekkür etti.

Moldova'nın Gagavuz Özerk Cumhuriyeti, Türkiye ile sıcak ilişkilere sahip. Gagavuzlar sadece Moldova'da değil Ukrayna, Bulgaristan, Yunanistan ve Rusya'da da yaşıyorlar. 20. yüzyılın ilk yarısında Gagavuzlar, Latin Amerika'ya topluca göç etti. Tarihsel olarak birçok Gagavuz, Besarabya'ya yerleşti. Moldova Cumhuriyeti'nin Güney tarafında 1994 yılında kurulan Gagavuz Özerk Cumhuriyeti'nin nüfusu yaklaşık 160 bin kişi. Ortodoks Gagavuzlar yüzde 8'lik bölümü oluşturuyor. Gagavuzya Özerk Bölgesi'nde 3 resmi dil var. Gagavuzca, Rusça ve Moldovanca. Gagavuzya bağımsız olarak ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini sağlamayı hedeflerken, Türkiye ile yakın ilişkileri güçlendirmek istiyor. Gagavuzların hakları için geçmişte de desteklerini esirgemeyen Türkiye, 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel döneminde Moldova ve Gagavuzya'da önemli temaslar gerçekleştirdi. İlkeli ve uzlaşmacı yaklaşımlar çerçevesinde Moldovalı yöneticilerle müzakereler yürütüldü. Türkiye'nin katkılarını ve dostluğunu asla unutmadıklarını belirten Gagavuzya Özerk Cumhuriyeti Başkanı İrina Vlah, Türk Birliği dergisinin sorularını yanıtladı.

Gagavuz Özerk Cumhuriyeti'nin ilk kadın başkanıdır, gelecek hedefleriniz nelerdir?

Komrat şehrinde doğup, büyüdüm. Komrat Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde eğitim

укрепить близкие отношения с Турцией, которая и в прошлом оказывала поддержку в вопросах прав гагаузов. В период правления президента Сулеймана Демиреля были установлены важные контакты в Молдове и Гагаузии. В рамках принципиальных и согласительных подходов были проведены переговоры с Правительством Молдовы. Глава Автономно-территориального образования Гагаузия Ирина Влаха, отвечая на вопросы журнала «Türk Birliği», особо отметила, что они никогда не забывали дружеского отношения Турции.

– Вы являетесь первой женщиной-президентом Автономно-территориального образования Гагаузия, каковы ваши цели в будущем?

– Я родилась и выросла в городе Комрат. Получила образование в Комратском государственном университете, училась на юридическом факультете. После окончила докторантуру в Академии наук Молдовы. На прошедших в Гагаузии выборах 22 марта 2015 года была избрана президентом Автономно-территориального образования Гагаузия. В первом туре мне удалось получить более 51 процента голосов во время избирательной кампании, несмотря на то, что кроме меня было еще десять мужчин-кандидатов в президенты. До выборов я была на протяжении 10 лет членом Парламента Молдовы. Для того чтобы мой гагаузский народ жил достойной жизнью, я и пошла в политику и делаю все возможное для этой цели. Среди моих первоочередных задач – создание рабочих мест, улучшение системы здравоохранения и строительство новых дорог. В приоритете оборонная программа,

Elverişli iklimi, eşsiz coğrafyası, zengin toprakları ve biyolojik çeşitliliği Gagavuzya'yı tarım sektöründe cazip hale getiriyor. Öne çıkan bu alanlar, iş dünyası için yatırım daveti anlamına geliyor.

aldım. Ardından Moldova Bilim Akademisi'nde doktora yaptım. Gagavuzya'da 22 Mart 2015'te yapılan seçimlerde Gagavuzya Özerk Bölgesi Başkanı seçildim. 10 erkek rakip ile girdiğim seçim yarışında ilk turda % 51'den fazla oy almayı başardım. Seçimlerden önce 10 yıl Moldova Cumhuriyeti Parlamento üyesiydim. Gagavuz halkının daha müreffeh bir yaşam sürdürmesi için siyasete girdim. Öncelikli hedeflerim arasından istihdamı arttırmak için yeni iş alanları oluşturmak, sağlık sistemini iyileştirmek ve yeni yolların inşa edilmesi var. Halkımızın yaşam koşullarının iyileştirilmesi başta olmak üzere, savunma programı ve gençlik politikasının yenilenmesi gibi hedeflere öncelik veriyorum.

TARIM, GIDA, TEKSTİL VE SANAYİDE YATIRIM DAVETİ

Gagavuzya'nın cazip yanları nelerdir, yatırımcılara nasıl bir mesaj vermek isterseniz?

Gagavuzya Özerk Cumhuriyeti, Moldova Cumhuriyeti'nin bir parçası. Bağımsız Devletler Topluluğu ve Avrupa Birliği ülkelerine ticaret

Привлекательная сторона Гагаузии – в повышенном экономическом и инвестиционном потенциале. Потенциал Автономии важен для сельскохозяйственного и сервисного производства.

обновление молодежной политики и особенно улучшение условий жизни нашего народа.

– Чем привлекательна Гагаузия, с каким посланием вы хотите обратиться к инвесторам?

– Автономно-территориальное образование Гагаузия является частью Республики Молдова. Мы пользуемся торговым режимом в странах Содружества Независимых Государств и Европейского Союза. 1 ноября 2016 года подписали Соглашение о свободной торговле с Турцией, которая предоставляет огромную возможность в плане инвестиций. А привлекательная сторона Гагаузии – в повышенном экономическом и инвестиционном потенциале. Потенциал Автономии важен для сельскохозяйственного и сервисного производства. Ведущими сферами производства являются сельскохозяйственная, пищевая промышленности (производство вин, плодоовощная консервация), текстиль, швейная и обувная промышленности.

Благоприятный климат, уникальное географическое расположение и плодородные земли дают Гагаузии много преимуществ.

– Каковы основные инвестиционные возможности?

– У нас свободная экономическая зона и индустриальные парки для реализации инвести-

режимини kullanıyoruz. 1 Kasım 2016'da Türkiye ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalandı. Serbest Ticaret Anlaşması, yatırımcıların faaliyetlerini genişletmesi için büyük fırsatlar sunuyor. Gagavuzya özerkliğinin çekici yanı ise ekonomik ve yatırım potansiyelinin yüksek oluşunda saklı. Özerklik potansiyeli esas olarak tarımsal ve hizmet üretimi açısından önemli. Gagavuzya'da öne çıkan sektörler tarım, gıda (şarapçılık ve meyve ve sebze konserve üretimi), tekstil, giyim, ayakkabı sanayi sektörleridir.

Elverişli iklimi, eşsiz coğrafyası, zengin toprakları ve biyolojik çeşitliliği Gagavuzya'yı tarım sektöründe cazip hale getiriyor. Öne çıkan bu alanlar, iş dünyası için yatırım daveti anlamına geliyor.

TEŞVİK VE HİBE DESTEKLERİ SAĞLIYORUZ

Öne çıkan yatırım fırsatlar nelerdir?

Sanayide yatırım projeleri gerçekleştirmek için Serbest Ekonomik Bölgeler ve Sanayi Parkları'mız mevcut. Gagavuzya devleti, Sanayi Parkları'nda yatırımcılara pek çok alanda vergi ve gümrük teşvikleri sunuyor. 2015 yılından bu yana her yıl Gagavuzya'da Uluslararası Yatırım Forumu (Invest Gagavuzya) düzenleniyor. Forum'a en fazla katılım sağlayan heyet, Türk iş adamlarından oluşuyor. Kasım 2016'da Moldova ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Serbest Ticaret Antlaşması imzalandı. Aynı avantajlı ticaret rejimi Moldova ile Rusya Federasyonu ve Avrupa Birliği arasında da geçerli. Yatırım politikamız, Türk iş insanlarının yatırım imkanlarını rahatça kullanmasını sağlamaya uygun. Gökoğuz Yeri'nde üretim yapan yatırımcılar, hem Batı hem Doğu'daki bölgelere ürünlerini kârlı fiyatla satma şansına sahip oluyor. Demiryolu hatları ve Gagavuzya sınırından birkaç kilometre uzaklıkta olan Giurgiulesti Deniz Limanı yatırımcılar için avantajlı imkanlar sunuyor. Gagavuzya'nın yatırımcılar için daha pek çok avantajı var. Bölgenin kendi yatırım kanunu bu konuda önemli fırsatlar sunuyor. Yatırımcılara teşvik ve hibe destekleri sağlanıyor. Yatırım ve iş yapmayı kolay kılan vergi politikaları, inşaat ve montaj çalışmaları için sübvansiyonlarımız mevcut. Gagavuzya olarak yatırımların önünü açacak Endüstriyel Parklar ve Serbest Ekonomik bölgelerin geliştirilmesi üzerinde çalışıyoruz. Vulcanesti Serbest Ekonomik Bölgesi'ne 15 milyon dolarlık yatırım yapıldı. Kasım 2016'da gerçekleştirilen Gagauziya Yatırım Forumu'nda, Türkiye Endüstriyel Gebze Bölgesi İşbirliği Anlaşması imzaladık. Türkiye'den uzmanlarla; Comrat ve Çadır-Lunga Sanayi Parkları'nın altyapısı ve yönetimi konularında iş birliği yapacağız.

ционных проектов в промышленной сфере. Гагаузская Автономия предоставляет налоговые и таможенные льготы для инвесторов в индустриальных парках. С 2015 года и по сегодняшний день ежегодно в Гагаузии проводится международный инвестиционный форум (Invest Gagavuzya). Самую большую делегацию, принимающую участие в форуме, представляют турецкие бизнесмены. В ноябре 2016 года между Молдовой и Турецкой Республикой было подписано Соглашение о свободной торговле. Такой же выгодный торговый режим действует между Молдовой, Российской Федерацией и Европейским Союзом.

Наша инвестиционная политика привлекательна для турецких бизнесменов. Инвесторы, которые производят продукцию в Гагаузии, имеют возможность продавать ее по выгодной цене и в Западном, и в Восточном регионах.

Железнодорожные пути и морской порт Джурджулешты, находящийся в нескольких ки-

**Uluslararası 15. İpekyolu
Yılın Altın Adamları Ödülleri
töreninde, Orta Asya'da
Yılın İşadamı ödülüne layık
görülen Intercontinental
İstanbul Hotel Yönetim Kurulu
Başkanı ve Dünya Ahıska
Türkleri Birliği (DATÜB) Genel
Başkanı Ziyatdin İsmihanoğlu
Kassanov'a ödülünü Gagavuzya
Cumhurbaşkanı Irina Vlah
takdim etti.**

лометрах от границы Гагаузии, играют большую роль для инвесторов. У инвесторов в Гагаузии есть множество преимуществ. А собственный инвестиционный закон региона предоставляет значительные возможности. Инвесторам предоставляется поддержка в виде грантов. У нас имеются дотации в строительных и монтажных работах и упрощенная налоговая политика для инвестиций. Мы работаем над развитием индустриальных парков и свободных экономических зон, которые проложат путь инвестициям.

В свободную экономическую зону Вулканешты было инвестировано 15 миллионов долларов. На Гагаузском инвестиционном форуме, прошедшем в ноябре 2016 года, было подписано Соглашение о сотрудничестве с промышленной зоной Гебзе (Турция). Мы вместе со специалистами из Турции сотрудничаем в вопросе инфраструктуры и управления Комратского и Чадыр-Лунгского промышленного парка.

– Что бы вы хотели сказать по поводу отношений между Турцией и Гагаузией?

– Гагаузский народ придает особое значение культурным связям с братским народом Турции. Турция внесла огромный вклад в социо-экономическое развитие Гагаузии. В конце 1990-х годов с помощью Турции была решена проблема с водоснабжением. И сегодня мы продолжаем получать всемерную поддержку от Турции.

Для того чтобы Гагаузия имела экономическую силу, мы сотрудничаем с Турцией. С января 2017 года у нас 63 компании с турецким капиталом. Турецкие компании преимущественно текстильного направления. Например, турецкая компания «Asen-Tekstil» имеет филиалы в Чадыр-Лунге, Копчаке, Конгазе и Казаклие, благодаря этому было создано 1200 рабочих мест. Мы хотим таких же инвестиций и в другие регионы Автономии. Объем внешней торговли Гагаузии и Турецкой Республики в 2016 году составил 706 250 000 лей. Экономические агенты экспортировали нашу продукцию в Турцию на сумму 289 603 000 лей. Турция – это один из главных рынков для гагаузской продукции, общий экспорт которого составляет 14,8 процента.

– Каковы результаты от вашей встречи с президентом Эрдоганом и премьер-министром Йилдырымом?

– В 2016 году я имела возможность дважды встретиться с президентом Турецкой Республики Реджепом Тайипом Эрдоганом. Последняя наша встреча совпала с наводнением, произо-

GAGAVUZYA'DA 63 TÜRK ŞİRKETİ İŞ YAPIYOR

Türkiye ile Gagavuzya arasındaki ilişkiler hakkında neler söylemek istersiniz?

Gagavuz halkı, Türkiye'nin kardeş halkı ile güçlü tarihi, kültürel ve dilsel bağları önemsiyor. Gagavuzya'nın sosyo-ekonomik gelişmesinde Türkiye'nin büyük katkıları olmuştur. 1990'ların sonunda Komrat Bölgede su temini sorunu, Türkiye'nin desteğiyle çözüldü. Bugün aynı desteği alıyoruz. Gagavuzya'nın ekonomik anlamda kendi kendine yetecek ekonomik güce sahip olması için Türkiye ile işbirliği yapmaya devam edeceğiz. Ocak 2017 itibarıyla Türk sermayesine sahip 63 şirketimiz bulunuyor. Türk şirketler içinde tekstil ağırlıkta. Türk şirketlerinden biri olan Asen-Tekstil'in, Çadır-Lunga, Kopçak, Kongaz ve Kazaklia da şubeleri var. Gagavuz Yeri'nde bu şirketin gelmesiyle birden 1200 işyeri açıldı. Biz Gagavuz Yeri'ne aynı yatırımların yapılmasını istiyoruz. Gagavuzya ile Türk Cumhuriyeti, dış ticaret hacmi 2016 yılında 706.250.000 Lei oldu. Ekonomik ajanlar 289.603.000 Lei miktarında Türkiye'ye ürünlerimizi ihraç etti. Türkiye, Gagavuzya'da üretilen mallar için en büyük pazarlardan biri ve toplam ihracatın yüzde % 14,8'ni kapsıyor.

ERDOĞAN YARDIM ELİNİ HEMEN UZATTI

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Yıldırım ile görüşmenizden ne gibi sonuçlar çıktı?

2016 yılında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın iki resmi görüşme yapma fırsatım oldu. En son görüşmemiz Çadır-Lunga kentimizin sel baskını yaşadığı döneme denk geldi. Büyük yağış nedeniyle hasar meydana geldi ve onlarca aile evsiz kaldı. Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı bu konuda bilgilendirdim ve anında olumlu tepki aldım. Türkiye, TİKA aracılığıyla yardım elini uzattı. Sadece 2016 yılında Gagavuzya'ya 21 milyon Lei'den fazla destek yapıldı. Bu destek ile Kopçak köyünde yeni Anaokulu inşa edildi, selden zarar gören Çadır-Lunga kentinde yeni konutlar yapıldı. Su baskınına yol açan Stratan nehri temizlendi. 2015-2019 yıllara Gagavuzya İcra Komitesi ve T.C. TİKA Ajansı arasında yol haritası çizildi.

Yardım elini uzatan Türkiye ne tür projeler üstlendi?

Türkiye, sosyal projelerle bizleri destekliyor. Komrat Bölge Hastanesi Binası bunlardan biri.

шедшем в городе Чадыр-Лунга. Продолжительные ливни нанесли огромный ущерб, и десятки семей остались без жилья. Я известила президента Эрдогана о произошедшем, и в тот же момент получила положительный ответ. Турция с помощью Турецкого агентства по сотрудничеству и координации протянула руку помощи. Только за 2016 год Гагаузии была предоставлена помощь в размере более 21 млн. лей. Благодаря этой поддержке была построена новая начальная школа в деревне Копчак и возведены новые жилые дома для пострадавших от наводнения в городе Чадыр-Лунга. А река Стратан, которая стала причиной наводнения, была очищена. Исполнительным комитетом Гагаузии и Турецким агентством по сотрудничеству и координации был составлен план на 2015–2019 годы.

– Какого рода проекты осуществляет Турция?

– Турция поддерживает нас в различных социальных проектах. К ним относятся строительство областной больницы в Комрате, центра образования, носящего имя президента Турецкой Республики Р. Т. Эрдогана, строительство садика в муниципалитете Комрат. Одним из важнейших является проект по водоснабжению города Вулканешты. Премьер-министр Бинали Йилдырым, прибывший с официальным визитом в Гагаузию, посетил IV Всемирный Гагаузский конгресс, что было очень важно для нас. Во время его визита были заложены основы строительства современной гостиницы в Комрате, также продолжается строительство садика и районной больницы в Комрате.

– Вы получили награду за службу тюркскому миру. Что вы скажете по этому поводу?

– Для гагаузского народа – честь быть гражданином на международном уровне. Даже в самые сложные периоды своей истории гагаузы сумели сохранить язык, культуру и свою идентичность. Сегодня мы стремимся поднять экономику Гагаузии и достичь благосостояния гагаузов. Турция никогда не переставала нас поддерживать. Выражаю благодарность всему турецкому народу. Передаю привет от имени гагаузского народа. Хочу отметить, что гагаузский народ особенно благодарен президенту Турецкой Республики Реджепу Тайипу Эрдогану за оказанную поддержку. ■

Sizlere bütün Gagavuzya halkının selamlarını iletiyorum. Bize yapmış olduğu desteklerinden dolayı özellikle Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a Gagauz halkı olarak müteşekkir olduğumuzu da belirtmek isterim.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan adını taşıyan Eğitim Merkezi, Comrat Belediyesi'nde kreşi inşaatı bu projelerden bazıları. En önemli projelerden biri de Vulcanesti şehrinin Su Temini Projesi. Başbakan Sayın Binali Yıldırım'ın geçen yıllarda Gagavuzya'ya resmi ziyaret bulundu ve Gagavuz Dördüncü Dünya Kongresi'ne katıldı. Bu bizim için çok önemliydi. Başbakan Yıldırım'ın ziyaretinde Komrat'ta modern otel inşaatının temelleri atıldı. Komrat'ta ayrıca kreş inşaatı ve ilçe hastanesinin binası yapımı sürüyor.

TÜRKİYE'YE MÜTEŞEKKİRİZ

Türk dünyası hizmet ödülü aldınız. Bu konuda neler söyleyeceksiniz?

Gagavuz için uluslararası düzeyde ödül almak halkımız için onur verici. Tarihin en zor dönemlerde Gagavuzlar kendi dilini, kültürünü ve özelliğini korumayı başardı. Bugün bizler Gagavuzya'yı ekonomik olarak yeniden inşa edip daha müreffeh bir yaşama ulaşmayı hedefliyoruz. Türkiye desteği ile bizi hiçbir zaman yalnız bırakmadı. Türk Dünyası Hizmet Ödülü'ne bizleri layık gören bütün Türk halkına teşekkür ederiz. Sizlere bütün Gagavuzya halkının selamlarını iletiyorum. Bize yapmış olduğu desteklerinden dolayı özellikle Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a Gagauz halkı olarak müteşekkir olduğumuzu da belirtmek isterim. ■

ЦЕНТР СБЛИЖЕНИЯ КУЛЬТУР

KÜLTÜRLERİN DAYANIŞMA MERKEZİ

В Алматы уже несколько лет работает Международный центр сближения культур под эгидой ЮНЕСКО при Министерстве культуры и спорта РК. Для того чтобы узнать о его деятельности, мы решили взять интервью у руководителя центра Олжаса Сулейменова.

Bir kaç senedir Almatı'da UNESCO himayesinde ve Kazakistan Cumhuriyeti Kültür ve Spor Bakanlığına bağlı Uluslararası Kültürlerin Dayanışma Merkezi çalışmaktadır. Faaliyetlerini öğrenmek adına Başkanı Olcas Suleymanov ile sohbet etmek istedik.

– Олжас Омарович, расскажите о цели создания и деятельности Центра сближения культур.

– В декабре 2018 года я принял предложение возглавить Международный центр сближения культур при Министерстве культуры и спорта РК. Его создание в качестве Центра под эгидой ЮНЕСКО было утверждено на 39-й сессии Генеральной конференции этой международной организации. Преамбула Устава ЮНЕСКО гласит: «Взаимное непонимание было на протяжении всей истории человечества причиной подозрительности и недоверия между народами, вследствие чего их разногласия слишком часто приводили к войне». Преодолению этих разногласий и недоверия, борьбе с культурным, научным и историческим невежеством служит наш Центр, главной целью которого является содействие

- Olcas Bey, Kültür Merkezinin kuruluş amaçlarını ve faaliyetlerini anlatır mısınız?

- Aralık 2018 yılında UNESCO himayesinde olan ve bu uluslararası kuruluşun 39. Genel Konferans oturumunda kuruluşu onaylanan , Kazakistan Cumhuriyeti Kültür ve spor bakanlığına bağlı olan Uluslararası Kültürlerin Dayanışma Merkezi Başkanı teklifini kabul ettim. UNESCO Tüzüğü'nün önsözünde şunlar yazıyor: “Karşılıklı yanlış anlama, tüm insanlık tarihi boyunca uluslararası şüphe ve güvensizlik nedeni olmuştur, bunun sonucunda farklılıkları çok sık savaşa neden olmuştur.” Asıl amacı kültür yaklaşması, dünya fikirlerinin pratik olarak uygulanması, gezegen bilincinin eğitimi gerçekleşmesi olan Merkez, bu fikir ayrılıkların, güvensizliğin üstesinden gelmesi için, kültür, bilimsel ve tarihi cehalet ile mücadelesi için hizmet ediyor. Bizim niyetimiz UNESCO'nun

сближению культур, практической реализации идей мира и воспитанию планетарного сознания. Мы намерены способствовать выполнению задач Международного десятилетия сближения культур (2013–2022 гг.), к возникновению идеи которого и провозглашению я имел самое непосредственное отношение как Посол, Постоянный Представитель Казахстана в ЮНЕСКО. Поэтому Центр рассматривает все свои мероприятия как часть реализации плана действий по проведению данного Международного десятилетия, в числе главных задач которого как раз и отражено формирование «планетарного сознания». Кстати, эта моя идея легла в основу программы ЮНЕСКО «Воспитание мирового гражданства». Центр также работает на достижение цели 16-й повестки дня ООН в области устойчивого развития до 2030 года «Содействие построению миро-

Asıl amacı kültür yaklaşması, dünya fikirlerinin pratik olarak uygulanması, gezegen bilincinin eğitimi gerçekleşmesi olan Merkez, bu fikir ayrılıkların, güvensizliğin üstesinden gelmesi için, kültür, bilimsel ve tarihi cehalet ile mücadelesi için hizmet ediyor.

Kazakistan daimi temsilcisi ve elçisi olarak bu fikrin ortaya konulması ve duyurulmasında doğrudan ilişkim olan Uluslararası Kültürlerin Dayanışma On Yılı(2013-2022) programının görevlerini yerine getirilmesidir. Bunun için Merkez bütün

«Взаимное непонимание было на протяжении всей истории человечества причиной подозрительности и недоверия между народами, вследствие чего их разногласия слишком часто приводили к войне».

etkinliklerini asıl amaçlarından olan “gezegen bilincinin ” oluşturulmasına yansıyan bu Ulusal On Yılı'nın hareket planının gerçekleşmesinin bir parçası olarak kabul ediyor. Bu arada benim bu fikrim UNESCO “Dünya vatandaşlığının eğitimi” programının temeli olarak alındı. Aynı zamanda Merkez Birleşmiş Milletlerin 16. Gündeminin 2030 yılına kadar ” Barışsever ve açık topluluğun oluşturulmasında katkıda bulunma ” sürdürülebilir kalkınma alanındaki hedeflerine ulaşılması için çalışıyor. Bu öncelikler doğrultusunda çatışmaların temel nedenlerinin analizine ve kültürel çeşitlilik ile evrensel değerler arasındaki bağların güçlendirilmesine, kültürlerin dayanışması ile ilgili tarihsel, sosyal, ekonomik, kültürel ve manevi kavramları netleştirilmesine, kültürlerarası diyalog ve sürdürülebilir kalkınma süreçleri arasındaki ilişkileri güçlendirilmesine, “bilgi toplumu” oluşturulmasına, gençlerin bütün dünyadaki

любовного и открытого общества...». В русле этих приоритетов мы продолжим вносить вклад в анализ глубинных причин конфликтов и в укрепление связей между культурным разнообразием и универсальными ценностями, в прояснение исторических, социальных, экономических, культурных и духовных понятий, связанных со сближением культур, в укрепление взаимосвязей между процессами межкультурного диалога и устойчивого развития, в построение «обществ знаний», в укрепление позитивной роли молодежи в обществах всего мира, в развитие потенциала и обмен знаниями, в практическую реализацию идей мира, в изучение истории миграций и их воздействия на нынешние проблемы планеты, в исследовательские проекты в регионе Центральной Азии, в континентальном и глобальном масштабе, в том числе, во взаимо-

toplumlarında pozitif rolünü güçlendirmesine, kapasite geliştirmesine ve bilgi alışverişinde bulunmasına, dünyadaki fikirlerini uygulamaya koymasına, göç tarihini ve gezegenin mevcut sorunları üzerindeki etkisini incelenmesine, Orta Asya bölgesindeki araştırma projelerinde karasal ve küresel ölçekte, bilim ve otokton bilgi sistemleri arasındaki etkileşimi içermesine, ayrıca kilit strateji işbirliğinin büyütülmesine, yaratıcı ve yenilikçi işbirliğine, bu yeni yaklaşımların oluşturulmasına katkıda bulunmaya devam edeceğiz.

– *Kültürlerin Dayanışma Merkezinin faaliyetlerinde özel olan şey nedir ?*

– 44 yıl önce «Az и Я» kitabında şunu yazdım: “Savaşın her anı , tarihinin çılgınlık attığı sözü ile aydınlanıyor. Yüzyıllarca Dünyada kroniklerde

действие между наукой и автохтонными системами знаний, а также в наращивание ключевых стратегических партнерств, в творческое и новаторское сотрудничество, в выработку для этого новых подходов.

– Что особенного в деятельности Центра сближения культур?

– 44 года назад в книге «Аз и Я» я писал: «Каждое мгновение войны озарено кричащим словом летописца. Века мира не нашли отражения в хрониках». Мир описать труднее. И мы решили взяться за этот труд. Деятельность нашего Центра направлена на раскрытие содержания мирного взаимодействия культур в разные эпохи и в его разных формах. Особенное здесь то, что Центр сближения культур уникален для мировой практики. Мы занимаемся фундаментальными исследованиями культур и одновременно реализуем практические мероприятия по их сближению. Часто на постсоветском пространстве сближение культур понимается как обмен народными концертами танцоров и певцов. Однако, это лишь одна сторона культуры – ее карнавальное измерение. Мы же в Центре с помощью ученых, выдающихся специалистов анализируем культурогенез, истоки и взаимовлияние культур, причины их конфликтов, и на открытых мероприятиях, конференциях, круглых столах пытаемся донести это до широкой аудитории. Важной также является работа с молодежью, потому что им, молодым, предстоит жить в мире планетарного сознания, стать ответственными гражданами мира. Для этого необходимо поощрять развитие культуры знаний в молодежной среде. Что мы и будем продолжать делать с опорой на учебные заведения и СМИ.

– Какие международные проекты Вы осуществили?

– Работая Постоянным Представителем Казахстана в ЮНЕСКО, я разработал и до сих пор осуществляю проект «Великие переселения на-

**Работая Постоянным
Представителем Казахстана
в ЮНЕСКО я разработал и до
сих пор осуществляю проект
– «Великие переселения
народов».**

барışın yansıması bulunamamıştır. Dünyayı anlatmak daha zor. Ve biz bu çalışmalarını başlatma kararı aldık. Merkezimizin faaliyetleri kültürlerin barışçıl etkileşiminin içeriğinin farklı dönemlerde ve çeşitli şekillerde açıklanmasına yöneliktir. Kültürlerin Dayanışma Merkezini Özel kılan şey Dünya pratiğinde benzersiz olmasıdır. Biz temel kültür araştırmalarını yapıyoruz ve aynı zamanda da pratik etkinlikler uygulayarak onların yakınlaşmasını sağlıyoruz. Genellikle Eski Sovyetler Birliği alanlarında Kültürlerin dayanışması halk dansçıları ve sanatçıların konser takası gibi algılanıyordu. Fakat bu kültürün sadece bir tarafı idi, onun karnaval boyutu vardı. Biz ise Merkezde bilim adamlarının ve uzmanların yardımı ile kültürel oluşumunu, kültürlerin kökenlerini, karşılıklı etkisini, anlaşılabilirliklerin sebeplerini analiz ederek, açık etkinliklerde, konferanslarda ve masalarda tartışarak geniş kitlelere ulaştırmaya çalışıyoruz. Bununla birlikte gençlerle çalışmalarımızda çok önemlidir, çünkü onlar dünya gezegen bilinci ile yaşamak zorunda kalıyorlar ve dünyada sorumluluk sahibi bir vatandaş olmaları gerekiyor. Bunun için gençler arasında bir bilgi kültürünün gelişimini teşvik etmek gerekiyor. Aynen bunu da biz eğitim makamları ve medya desteği ile gerçekleştirmeye devam edeceğiz.

– Hangi uluslararası projeleri hayata geçirdiniz?

– UNESCO'nun Kazakistan daimi Temsilcisi olarak hazırladığım ve hala da devam ettirdiğim "Halkların Büyük Göçü" projesi var.

Bu proje, Doğu Afrika'nın ekvatorial bölgesinde, 100-150 bin yıl önce Homo Sapiens türlerinin ortaya çıkışından itibaren insan tarihi hakkında bir bilgi birikiminin genellemesidir. Hayatta kalma mücadelesi yeni yaşam alanlarını aramak mecbur bırakıyordu. İnsanın dünya üzerinde göç etmesinin enteresan tarafı, bu göçebe yaşamlarda doğmuş olan diller ve binlerce lehçelerin gelişmesi oldu, maddi ve manevi kültürler ortaya çıktı. Düşünen insan akıllı insan haline geliyordu. Bu konuyu aydınlatan ilk uluslararası konferans Haziran 2008 yılında Paris'te UNESCO'nun Kazakistan Daimi Temsilciliği tarafından düzenledi. Söz konusu küresel projenin başlangıcı oldu ve sonucu "Gezegende İnsan Yerleşimi Atlası" yayınlanması oldu. Şimdilik önümüzde ki etap "Halkların Avrasya'ya Büyük Göç" adında, yılın sonu Moskova'da geçmesini planladığımız Uluslararası Bilim Konferansıdır. Bundan önce Kudüs, Granada, New York, Seul de oldu. Merkez, bu sene Mart ayında Almatı'da "Altın Orda, kültür etkileşiminin tarihi biçimi" konusu ile Altın Orda Devleti'nin 750 yıldönümü münasebetiyle

родов». Проект является обобщением знаний человека о своей истории, начиная с момента возникновения вида *homo sapiens* 100-150 тысяч лет назад в экваториальной зоне Восточной Африки. Борьба за выживание вынуждала искать новые места обитания. Этап великих перемещений человека по Земле интересен тем, что в этих кочевьях зародился язык, из которого развились тысячи наречий; появилась культура – духовная и материальная. Человек мыслящий становился человеком разумным. Первую международную конференцию, освещающую эту тему, организовало Постоянное Представительство Республики Казахстан при ЮНЕСКО в Париже в июне 2008 года. Она положила начало упомянутому глобальному проекту, итогом ко-

– UNESCO'nun Kazakistan daimi Temsilcisi olarak hazırladığım ve hala da devam ettirdiğim “ Halkların Büyük Göç’ü” projesi var.

торого станет издание «Атласа расселения человечества по планете». А пока его очередной этап – это Международная научная конференция под названием «Великое переселение народов в Евразии» под эгидой ЮНЕСКО, которую мы намерены провести в конце года в Москве. До этого были Иерусалим, Гранада, Нью-Йорк, Сеул. В марте этого года Центр уже провел в Алматы Международный круглый стол, посвященный 750-летию государства Золотая Орда на тему: «Золотая Орда как исторический формат взаимодействия культур», собравший всех ведущих специалистов по Золотой Орде в Казахстане, а также представителей ЮНЕСКО, России и Франции. На нем мы исследовали культурное наследие улуса Джучи, происхождение составлявших его культур, их взаимное влияние с культурами

Altın Orda meselesinin bütün uzmanlarını, UNESCO Rusya ve Fransa temsilcilerini Kazakistan'da bir araya toplayarak yuvarlak masa düzenledi. Bu masada biz Ulus Cuci kültür mirasını araştırmasını yaptık, onun kültürünün köken oluşumunun 9 u temasa geçtikleri halkların kültürleriyle karşılıklı etki olmuştur. Maalesef geçtiğimiz yıl ebediyete göç eden, büyük bilim adamı, benim hemfikirim, V müttefiki ve akademisyen K.M. Baypakov'dan devraldığımız İpek Yolu üzerindeki kültürlerin diyalogu çalışmalarına devam ediyoruz.

– Türk Dünyası ile ilgili projeleriniz var mı?

– Türk kültürü ve onun dünya kültürleri üzerindeki etkisi ile ilgili yarım asırdan fazladır yazıyorum. İkinci Türkoloji kongresi öncesinde Merkezimiz ve

народов, с которыми они вошли в соприкосновение. Продолжаем исследование диалога культур и на древнем Шелковом пути, приняв эстафету от великого ученого, моего единомышленника и соратника, академика К. М. Байпакова, к сожалению, ушедшего в мир иной в прошлом году.

– Есть ли у Вас проекты, касающиеся тюркского мира?

– О тюркской культуре и ее влиянии на культуры мира я пишу больше полувека. В конце мая 2019 года наш Центр и акимат Туркестанской области при участии Международной Тюркской академии и Института языкознания им. А. Байтурсинова в рамках «Международного десятилетия сближения культур» (2013–2022 гг.) под патронажем ТЮРКСОЙ и в преддверии Второго тюркологического конгресса проведут Междуна-

Туркестан Валилиği, Uluslararası Türk Akademisi ve A. Baytursinov Dil Bilimleri Enstitüsünde yer aldığı, "Uluslararası Kültürlerin Dayanışma On Yılı(2013-2022)" çerçevesinde ve TÜRKSOY himayesinde, Türk süperetnığının köken doğuşumuna, onun kültürlerinin diğer etnik grupları ve eski kültürleri ile işbirliği için adanmış 2019 yılı Mayıs sonunda "Eski Dünyada olan Türkler" Uluslararası Yuvarlak Masa" düzenlenecek. Biz Türklerin Sümer Akdeniz bölgelerindeki milattan önce (yani Hristiyanlık döneminden) sürdürdüğü kültür faaliyetlerinin gerçeklerini halkla paylaşacağız. Uluslararası Yuvarlak Masasının hedefleri Türk Süperetnik grupların(etnik grupların birliği) oluşumunun ve onun kültürünün değerlendirilmesi, Eski Türklerin Sümer'lerin, Eski Mısır'ın, Antik İtalya'nın ve diğer erken medeniyet insanlığının yazı sisteminde ve dini kültüründe ki etkisi, eski Türk kültürlerinin diğer etnik gruplarına ve eski

родный круглый стол «Тюрки в Древнем мире», посвященный истокам зарождения тюркского суперэтноса и его культур во взаимодействии с другими этносами и культурами древности. Мы обнаружим факты культурной деятельности тюрков в регионах Средиземноморья, Шумера, за несколько тысячелетий до начала новой эры (т. е. эры христианства). Целью Международного круглого стола будет рассмотрение генезиса тюркского суперэтноса (совокупности этносов) и его культур, влияние древних тюрков на письменные системы и религиозные культы Шумера, Древнего Египта, Античной Италии и других цивилизаций раннего человечества, взаимовлияние древнетюркских культур на другие этносы и культуры древности. Круглый стол послужит вкладом в осмысление формирования тюркской группы этносов, осветит историю их взаимос-

Mayakovsky bir yazısında "Bizim planlarımızı çok seviyorum..." . Katılıyorum. Havanın ısınmasıyla beraber bizim Merkezin bilim uzmanları insanların eski duraklarını araştırarak, kaya resimlerini inceliyerek ve atalarımızın kültürünün derinliklerine inerek seferlere çıkıyorlar.

kültürlere karşılıklı etkisi. Yuvarlak masa, Türk etnik gruplarının oluşumunun anlaşılmasına katkıda bulunacaktır, diğer antik kültürlerle etkileşimlerinin tarihini vurgulayacak, eski halkların kültürleri ve

вязи с другими культурами древности, явится источником дополнительной базы данных об истории и культуре древних народов, ускорит развитие научной школы, посвященной истории и культуре древних тюрков. Он станет стимулом и важным этапом для проведения других академических и культурно-просветительских мероприятий в Казахстане и за рубежом, посвященных изучению тюркской культуры и популяризации полученного историко-лингвистического знания. Это мероприятие послужит расширению знаний народов планеты об их истории и культуре, будет содействовать укреплению мира и взаимопонимания между народами.

– Поделитесь, пожалуйста, своими творческими планами.

– Маяковский писал: «Я планов наших люблю громадьё...» Согласен. С началом теплого времени года научные сотрудники Центра отправляются в экспедиции, исследуя древние стоянки человека, наскальные изображения, углубляясь в культуру наших предков. У меня каждый день экспедиция – за рабочим столом. Мы придаем особое значение слову, как основному свидетельству доисторического прошлого. По названиям местностей, рек, гор, островов можно определить и маршруты движения языков по материкам и океанам. Если мы научимся читать слово. Поэтому вырастает роль этимологии. Существующая, так называемая «научная этимология» пока недалеко ушла от так называемой «народной этимологии». Ибо пользуется тем же методом – воспринимает слово только на слух и понимает лишь самый поверхностный слой его значений. Но двухсотлетний опыт «научной этимологии» показывает, что глубинные пласты истории слова методу фонетических соответствий недоступны. Инструментарий лингвистики нуждается в дополнении. Его начало усилить структурными визуально-поэтическими средствами. Размышляя над происхождением самых древних иероглифов (шумерских, древнеегипетских, древнекитайских), я увидел связь названия образного письменного знака с его формой. Изменялась форма знака и тут же видоизменялось его название. Пойдя мыслью в этом направлении, я разглядел системность таких преобразований, интересную взаимозависимость графемы и названия. Полвека моих наблюдений над этим феноменом привели к открытию структурной взаимозависимости Первого языка и образной письменности (священных знаков Луны, Солнца, Венеры). И соответственно к восстановлению правил Первой грамматики первых диа-

тариhi için veri tabanına ek kaynak olacaktır, eski türklerinin kültürü ve tarihine adanmış bilimsel okulunun gelişimini hızlandıracaktır. Kazakistan'da ve yurtdışında Türk kültürü çalışmalarına ve elde edilen tarihi ve dilbilimsel bilgilerin geliştirilmesine adanmış diğer akademik, kültürel ve eğitsel etkinliklerin düzenlenmesi için teşvik edici ve önemli bir aşama olacaktır. Bu etkinlik gezegendeki halkların kendi tarihleri ve kültürleri hakkındaki bilgilerinin genişlemesine, milletler arasında barışı ve anlayışı teşvik etmesine hizmet edecektir.

– Bizimle yaratıcı planlarınızı paylaşır mısınız lütfen?

– Mayakovsky bir yazısında "Bizim planlarımızı çok seviyorum...". Katılıyorum. Havanın ısınmasıyla beraber bizim Merkezin bilim uzmanları insanların eski duraklarını araştırarak, kaya resimlerini inceliyerek ve atalarımızın kültürünün derinliklerine inerek seferlere çıkıyorlar. Ben ise çalışma masamda hergün sefere çıkıyorum. Biz sözcüklere özel anlam yüklüyoruz, tarih öncesi geçmişin ana kanıtı olarak vurguluyoruz. Bölgelerin, nehirlerin, dağların, adaların isimlerinden dillerin kıtalar ve okyanuslar üzerindeki dolaşım rotaları tespit edilebilir. Eğer ki sözcükleri okumayı öğrenebilirsek. Bunun için etimolojinin rolü büyüyor. Varolan sözde" Bilimsel etimoloji" şimdilik "milli etimoloji" den çok fazla yol kat etmemiştir. Aynı yöntemi kullandığı için – kelimeyi yalnızca kulak tarafından algılar ve anlamlarının yalnızca en yüzeysel katmanını anlar. Ama ikiyüzyıllık tecrübe "bilimsel etimoloji" sözcüğün tarihinin derin katmanlarının fonetik eşleşmeler için uygun olmadığını gösteriyor. Dilbilim araçları takviyelere ihtiyacı var. Onun başlangıcını yapısal, görsel, şiirsel araçlar ile güçlendirilmesi gerekiyor. En eski hiyerogliflerin kökenlerini düşünürken (Sümer, eski Mısır, eski Çin) figüratif yazılı işaretinin adının onun formuyla bağlantısını gördüm. İşaretin formun değişimi ile birlikte hemen adı da değişiyordu. Bu yönde düşünürken, böyle değişimlerin sistematik olduğunu, grafiğin ve ismin ilginç karşılıklı bağımlılığı olduğunu gördüm. Bu fenomenrin yarım asırlık gözlemlerim ilk dilin ve figüratif yazıların yapısal bağımlılığı keşfetmeme yol açtı (Ay'ın kutsal işaretleri, Güneş, Venüs) Ve buna göre, mevcut dilin tümünün geliştiği lehçelerin İlk Dilbilgisi kurallarının restorasyonu. Modern sözlüklerde bu kurallara göre oluşmuş sözler yaşıyor. Benim için yazma dili açılmaya başladı, her ilk söz önce yazılı işaret adıydı. Yani aynen bu işaretler halkların Büyük Göç'leri döneminde ana sembolik kaynak haline gelmiştir. Boy, etnokültür topluluğu, onları bir yol gösterici işaret ve bir hedef olarak seçerek, ayın, Güneş'in eski işaretlerinin altında yüzbinlerce kilometre yol kat ettiler. Bence,

лектов, из коих развились все нынешние языки. В современных словарях живы слова, созданные по этим правилам. Мне начал открываться язык письма, каждое из первых слов было сначала названием письменного знака. Именно эти знаки стали главным символическим ресурсом во времена Великих переселений народов. Племя, этнокультурная общность, избирая их в качестве путеводного знака и цели, передвигались на сотни и тысячи километров под древними знаками Луны, Солнца и др. Считаю, что какая-то важная часть поисковых работ мною завершена. Теперь надо привлечь читателей, изучающих анатомию слова, для совместной работы над универсальным этимологическим словарем. Новая этимология может стать главным поставщиком исторической информации. Словари помогут любому этносу – великому и малому – полнее узнать о своем прошлом, начиная с истоков. Устное слово хранит в своем содержании и структуре. Новая этимология повысит уважение людей к родным языкам. У каждого этноса в словаре хранится великое прошлое. Систематизирую накопленные за 50 лет результаты моих исследований взаимодействия языков и письменных систем в Словаре «1001 слово». В дополнение к вышесказанному назову запланированные нами на этот год мероприятия: Международную научно-практическую конференцию, посвященную 30-летию Международного антиядерного движения «Невада-Семей», II Международный Алматинский форум сближения культур Евразии на тему: «Просвещенный ислам (Аль-Фараби, Аль-Кинди, Ибн-Рушд и др.) и Ренессанс: от Фараба, Багдада и Кордовы через европейские монастыри – к культуре знаний». И это только самые основные.

– Благодарю Вас за интересную беседу!

Кальбинур ХОШНАЗАРОВА

Сözlü kelime içeriği ve yapısında saklar. Yeni etimoloji insanların anadiline saygısını artıracaktır. Sözlükte her bir Etnik grubun büyük geçmişi saklıdır.

benim böyle araştırma çalışmalarımın bazı önemli bölümü tamamlanmıştır. Şimdi ise, sözcüğün anatomisini araştırarak evrensel etimoloji sözlüğü çalışmalarında işbirliği için okuyucuların ilgisini çekmek gerekiyor. Yeni etimoloji tarihsel bilginin ana sağlayıcısı olabilir. Sözlükler herhangi bir etnik grubuna köklerinde başlayarak kendi geçmişi ile ilgili daha fazla bilgi edinmekte yardımcı olacaktır – büyük olana da küçük olanada. Sözlü kelime içeriği ve yapısında saklar. Yeni etimoloji insanların anadiline saygısını artıracaktır. Sözlükte her bir Etnik grubun büyük geçmişi saklıdır. Dillerin ve yazılı sistemlerin etkileşimiyle ilgili 50 yılda biriken araştırmamın sonuçlarını “1001 kelime” sözlüğünde sistematik hale getiriyorum. Yukarıda belirtilenlere ek olarak bu sene planlanan etkinlikleri dile getirmek istiyorum: Uluslararası Nükleer Mücadele Hareketi “Nevada-Semey” nin 30. yıldönümüne ithaf edilen Uluslararası Bilimsel Pratik Konferansı, Aydınlanmış İslam (Al Faraby, El-Kindy, İbn Rüşd vs.) ve Rönesans: Farab, Bağdat ve Cordoba’dan Avrupa manastırlarından bilgi kültürüne kadar) konuları olan Avrasya Kültürlerinin Dayanışması 5. Uluslararası Almatı Forumu. Ve sadece asıl olanları.

– Bilgi dolu konuşma için teşekkür ederim! ■

Кальбинур ХОШНАЗАРОВА

Наша молодежь приобретет силу, которая преодолеет все преграды

Ученый-тюрколог, доктор
Мехеммед Рыза Хейет: «Только
тогда наша молодежь приобретет
силу, которая преодолеет
все преграды, когда будет
воспринимать себя членом
великого тюркского сообщества,
а не считать себя частью
небольшого общества и малых
земель. Главное, чтобы работали
разумно, с верой, не уставая, не
опуская руки и не унывая».

“Gençlerimiz kendilerini küçük bir toplumun ve coğrafyanın bir ferdi değil, yüce ve büyük Türk milletinin bir üyesi gördükleri zaman, tüm zorlukları aşacak güce sahip olacaklar. Yeter ki, akıllıca, zekice ve inançla yorulmadan, yılmadan çalışsınlar.” - Türkolog alim Dr. Mehmed Rıza Heyet

В период ханства, которое образовалось в Азербайджане, в силу того, что не было создано политического единства, тюрки начали подчиняться России. Иран, испытавший поражение в войне с Россией, чтобы не потерять влияние в регионе, сначала подписал Гюлистанский договор (1813), а после Туркменчайский договор (1828). Подписав Туркменчайский договор, Иран признал тот факт, что Ереван и Нахчиван оказались под контролем России, и эта вынужденная ситуация была утверждена Османским государством соглашением Эдирне (1829).

Последствия Туркменчайского договора на сегодняшний день все еще сохраняют свою актуальность. С подписанием этого договора тюрки Азербайджана разделились на две части, и эта проблема все еще продолжает существовать. Южный Азербайджан – это кровоточащая рана тюркского мира. Более 30 миллионов тюрков, проживающих в Иране, находятся в очень сложном положении из-за того, что им не предоставляют ни малейших человеческих прав. Институт исследований Анкары Тебриз, созданный в 2016 году, продолжает свои работы в этом вопросе. Мы побеседовали с президентом этого института – ученым-тюркологом, доктором Мехеммедом Рыза Хейетом о проблемах Южного Азербайджана, о работах, сделанных в этом вопросе, о взглядах тюрков Южного Азербайджана

Азербайджан'да ortaya çıkan Hanlıklar Dönemi'nde, hanlıklar kendi aralarında siyasî birlik oluşturamadığından birer birer Rusya'ya teslim oldular. İran, bölgedeki hâkimiyetini kaybetmemek için Rusya ile yaptığı savaşlarda yenilince, önce Gülistan Antlaşması (1813), ardından da Türkmençay Antlaşmasını (1828) imzaladı. İran, Türkmençay Antlaşmasıyla İrevan ve Nahçıvan'ın da Rusya'nın hâkimiyetine girmesini kabul etti ve bu fiili durum Osmanlı Devleti'ne de Edirne Antlaşmasıyla (1829) onaylatıldı. Türkmençay Antlaşması sonuçları itibarıyla bugün de güncelliğini korumaktadır. Yapılan bu antlaşmayla, Azerbaycan Türkleri ikiye bölünmüş olup, bu problem halen devam etmektedir. Güney Azerbaycan Türk dünyasının kanayan yarasıdır. İran'da yaşayan 30 milyondan fazla Türk, insan hakları konusunda kendilerine tanınmayan en küçük haklardan dolayı çok sıkıntılıdır. Ankara'da 2016 yılında kurulan Tebriz Araştırmaları Enstitüsü bu konudaki çalışmalarını devam ettirmektedir. Tebriz Araştırmaları Enstitüsü Başkanı, Türkolog alim Dr. Mehmed Rıza Heyet ile Güney Azerbaycan konusu, bu konuda yaptığı çalışmalar, Güney Azerbaycan Türkleri'nin Türk dünyasına bakışı, gençlere tavsiyeleri ve Ahıskalı Türkler ile ilgili konuştuk.

– Değerli Mehmed Rıza bey, öncelikle “Türk Birliği” dergimiz okurlarına kendinizi nasıl tanıtırsınız?

на тюркский мир, о турках-ахыска и о его советах молодежи.

– *Уважаемый Мехеммед Рыза бей, как вы представите себя нашим читателям журнала «Türk Birliği»?*

– Я родился в 1972 году в городе Тебриз. Окончил там школу, после окончания которой был приглашен в Тегеран на работу в журнал «Varlık», печатавшийся на турецком языке. Одновременно учился на факультете филологии азербайджанского языка Бакинского государственного университета. В школах Ирана предметы преподаются на персидском языке, поэтому еще в средней школе, когда я начал читать журнал «Varlık», впервые изучая грамматику родного турецкого языка, я решил стать тюркологом и служить своему языку и культуре. Факультет, на котором я обучался, и работа в журнале «Varlık» были для меня большим шансом. Через некоторое время меня повысили до исполнительного, а затем до редакционного управления журнала «Varlık». Позднее я приехал в Анкару для обучения в магистратуре и докторантуре. Когда я был студентом докторантуры, работал в отделе внешних публикаций TRT, а после в Университете Анкары, где получил образование, начал работать преподавателем кафедры современных турецких диалектов и литературы. В 2016

Азербайджан и Иран является моей сферой деятельности, а основная специализация - это языки. Особенно, я работаю над языком и по вопросам идентичности тюрков Ирана и Азербайджана, но у меня есть работы и в области восточного турецкого (чагатайского турецкого).

1972 Tebriz doğumluyum. İlkokul, ortaokul ve liseyi Tebriz’de tamamladıktan sonra Tahran’da Türkçe yayınlanan “Varlık” dergisine davet edildim ve orada çalışmaya başladım. Aynı zamanda Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan dili Filolojisi Bölümünde eğitime devam ettim. İran’da eğitim dili Farsça olduğu için ana dilim olan Türkçenin kurallarını bilimsel olarak ilk defa ortaokuldayken “Varlık” dergisini okuyarak ve inceleyerek öğrenmiş ve Türkolog olmaya, dilimize, kültürümüze hizmet etmeye karar vermiştim. Bu yüzden hem okuduğum bölüm, hem de çalıştığım “Varlık” dergisi benim için büyük bir şanstı. Bir süre sonra “Varlık” dergisinin Yürütme İşleri ve ardından Yazı İşleri Müdürlüğüne yükseldim. Daha sonra yüksek lisans ve doktora için Ankara’ya geldim. Doktora öğrencisiyken TRT Dış Yayınlar Dairesi Başkanlığı’nda çalıştım ve daha sonra eğitim aldığım Ankara Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü’nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaya başladım. 2016 yılında Ankara’da Tebriz Araştırmaları Enstitüsü’nü tesis ettim ve eş zamanlı olarak orada da faaliyetlerimi sürdürüyorum.

Asıl uzmanlık alanım dil ve faaliyet alanım İran ve Azerbaycan’dır. Özellikle İran-Azerbaycan Türklerinin dil ve kimlik meseleleri üzerinde çalışıyorum, fakat Doğu Türkçesi (Çağatay Türkçesi) alanında da çalışmalarım var. Aynı zamanda “Varlık” dergisinin kurucusu Prof. Dr. Cevat Heyet’in vasiyeti

году я основал Институт исследований Тебриз в Анкаре и продолжаю одновременно в нем свою деятельность.

Азербайджан и Иран являются моей сферой деятельности, а основная специализация – это языки. Особенно я работаю над языком и по вопросам идентичности тюрков Ирана и Азербайджана, но у меня есть труды и в области восточного турецкого (чагатайского) языка. В то же время по завещанию основателя журнала «Varlık» профессора Джевата Хейгета, с 2016 года с большим удовольствием и чувством ответственности продолжаю его издание.

– Можете ли вы рассказать нам о ваших работах?

– Помимо вышеуказанных работ на сегодняшний день в пределах Института исследований Анкары Тебриз (TEBAREN) мы организовали несколько конференций и два международных симпозиума. В 2018 году организовали международный симпозиум по зверствам армян в Южном Азербайджане. Мы имеем множество работ по вопросам Ирана и Южного Азербайджана. Некоторые из них опубликованы в виде статьи на нашем сайте, а некоторые были выпущены в книжном формате.

– Можете ли вы рассказать нашим читателям об истории и о проблемах Южного Азербайджана? Что было пережито в истории? По поводу вчерашнего, сегодняшнего и завтрашнего дня Южного Азербайджана...

– В политическом, общественном и культурном смысле тюрки Южного Азербайджана и особенно тюрки Ирана достаточно динамичное и активное сообщество. Большая часть тюркских государств мира была основана в Иране и тюрками Ирана, была под руководством Ирана. Политическое главенство тюрков в Иране длилось

üzerine 2016 yılından itibaren bu dergiyi büyük bir zevk ve sorumluluk duygusuyla yayınlıyorum.

– Bize çalışmalarınız hakkında bahsedermisiniz?

– Yukarıda sözünü ettiğim çalışmaların dışında, Tebriz Araştırmaları Enstitüsü (TEBAREN) kapsamında şu ana kadar iki uluslararası sempozyum ve birkaç konferans düzenledik. En son 2018 yılında Güney Azerbaycan'da Ermeni Mezalimi ile ilgili uluslararası bir sempozyum düzenledik. İnan ve Güney Azerbaycan'la ilgili çok sayıda çalışmamız var. Bunların bir kısmı makale olarak sitemizde yayınlanır, bir kısmı kitap olarak neşredilir.

– Okurlarımız için biraz tarihe giderek Güney Azerbaycan sorununu anlatır mısınız? Neler yaşandı tarihte? Güney Azerbaycan'ın dünü, bugünü ve yarını hakkında...

– Güney Azerbaycan Türkleri ve genellikle de İnan Türklüğü siyasî, toplumsal ve kültürel anlamda oldukça dinamik ve aktif bir toplumdur. Dünyanın büyük Türk devletlerinin çoğu İnan'da ve İnan Türkleri tarafından kurulmuş, yönetilmiş veya İnan'ı da içine almıştır. Türklerin İnan üzerindeki siyasî hâkimiyeti yaklaşık bin yıl sürmüş ve 1925'e kadar devam etmiştir. Türkler bu coğrafyayı işgalci olarak değil, kendi vatanları olarak görmüş, sevmiş ve yönetmişler. İnan'daki diğer etniklere, özellikle de Farslara ve Farsçaya ilgi göstermiş ve saygı duymuşlar. Fakat ne yazık ki, 1925'te yapılan bir darbe sonucu iktidarı kaybeden Türklerle karşı son yüz yılda aynı derecede saygı ve sevgi gösterilmemiş ve Türklerin Farslaştırılması için her türlü politika yürütülmüş, en çirkin yöntemler kullanılmış ve kullanılmaktadır. Fakat elbette ki Türkler de bu duruma sessiz kalmamış ve iktidar mücadelesine devam ediyorlar. Bugün İnan'ın çeşitli bölgelerinde yaşayan Türkler, özellikle de Güney Azerbaycan Türkleri ciddi bir şekilde bilinçlenme ve örgütlenme sürecine girmiş ve kendi haklarını savunmaya başlamışlar. Bu süreç sağlıklı bir şekilde devam ederse, yakın gelecekte Türklerin yeniden iktidar sahibi veya ortağı olması kesindir.

– Güneydeki Türklerin yaşadıkları en büyük sorunları nelerdir? İnan rejiminin ne gibi baskılarından rahatsızlar?

– Bin yıllık kesintisiz hâkimiyetin ve nüfus yoğunluğunun İnan ve Güney Azerbaycan Türkleri üzerinde olumlu etki bıraktığı kadar, olumsuz etki de bırakmıştır. Bu iki faktör, Türklerin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını hissetmesine

около тысячи лет и продолжалось вплоть до 1925 года. Тюрки принимали, управляли и любили эту местность, как свои родные земли, а не как оккупированную территорию. Они уважали и уделяли внимание другим этносам Ирана, особенно персам и персидскому языку. Но, к сожалению, вследствие переворота 1925 года, когда тюрки потеряли власть, за последнее столетие к ним не выражали должного уважения и любви, против них были осуществлены и продолжают осуществляться самым отвратительным способом всевозможные политические действия для персидской ассимиляции. Но, естественно, тюрки на это не стали закрывать глаза и продолжают борьбу. На сегодняшний день тюрки, проживающие в различных регионах Ирана, особенно тюрки Южного Азербайджана хорошо осведомлены, находятся в процессе группирования и начали защищать свои права. Если этот процесс будет продолжаться таким образом, то в ближайшем будущем тюрки снова обретут власть или разделят ее.

– Каковы основные проблемы тюрков, проживающих на Юге? Какие давления со стороны иранского режима их беспокоят?

– Тысячелетнее правление и плотность населения оставило как и положительный, так и отрицательный след на тюрках Южного Азербайджана и Ирана. Эти два фактора предотвратили угрозу исчезновения тюрков, и по этой причине они не создали необходимый механизм защиты для собственной безопасности. А вдобавок ко всему, чрезмерно толерантное и благонамеренное отношение тюрков к другим сообществам отрицательно повлияло на предвидение опасностей. Кроме этих двух проблем, мы должны отметить и то, что не была обновлена историческая память, и не было достаточно уделено необходимого внимания по отношению к турецкому языку. Для того чтобы избавиться от этого положения, есть единственный и правильный выход – «национальная осведомленность». Потому как осведомленное общество всегда будет помнить о своей истории и бережно относиться к своему языку, культуре и национальным ценностям.

Что касается давления, то самым главным давлением являются действия, направленные на уничтожение турецкого языка и культуры. Как вы знаете, запрет на получение образования на турецком языке все еще продолжается. Под видом иранской культуры детям преподносится персидская культура. На телевидении, радио, в средствах массовой информации, в социальных сетях допускаются выражения в адрес тюрков,

Güney Azerbaycan Türkleri ve genellikle de İran Türklüğü siyasî, toplumsal ve kültürel anlamda oldukça dinamik ve aktif bir toplumdur. Dünyanın büyük Türk devletlerinin çoğu İran'da ve İran Türkleri tarafından kurulmuş, yönetilmiş veya İran'ı da içine almıştır.

engel olmuş, bu nedenle de kendini korumak için gerekli mekanizmayı oluşturmamıştır. Bu ek olarak Türklerin diğer toplumlara karşı aşırı hoşgörülü ve iyi niyetli olması da gelecek tehlikeleri öngörmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu iki sorunun yanı sıra, tarihî hafızanın güncellenmemiş olması ve Türk diline karşı yeterli ve gerekli duyarlılığın gösterilmemiş olmasını da vurgulamamız gerekir. Bütün bunları dikkate alarak bu durumdan kurtulmanın tek ve en iyi yolunun “millî bilinçlenme” olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü bilinçli bir toplum, millî değerlerine, diline ve kültürüne karşı duyarlı olur ve tarihî hafızasını her zaman canlı tutar.

Baskılara gelince; en büyük baskı Türk dili ve kültürünün yok edilmesine yönelik uygulamalardır. Bildiğiniz üzere Türk dilinde eğitim yasağı hala devam etmektedir. Çocuklara İran kültürü adı altında Fars kültürü empoze edilir. Türklerin kendilerinden utanması, dolayısıyla da Fars dili ve kültürünü benimsemesi için radyoda, televizyonda, basında ve sosyal medyada Türkler için aşağılayıcı ifadeler kullanılır. Bunun sonucu olarak siyasî ve ekonomik baskılar da artır. Dünyanın ikinci tuz gölü ve Güney Azerbaycan'ın en büyük gölü olan Urmu Gölü kurutulmuş durumda. Azerbaycan

Единство в языке, работе и мыслях. Для обеспечения языкового единства каждому тюрку необходимо изучать диалект другого тюрка. Диалект и алфавит не должен разъединять нас друг от друга. Для обеспечения единства тюркского мира, тюрки должны друг друга знать.

унижающие их достоинство. В результате этого возрастают политические и экономические давления. Урмия – второе озеро в мире, являющееся самым большим солёным озером Южного Азербайджана, высохло на 95 процентов. Из-за безработицы в областях Азербайджана тюркское население вынуждено переселяться в другие регионы Ирана, а на освобожденные земли, и, особенно на границу между Южным Азербайджаном и Турцией, заселяются семьи других национальностей...

– Каковы взгляды жителей Южного Азербайджана на тюркский мир? Как вы это оцениваете?

– Как я уже говорил, на данный момент стремительно развивается процесс национального осведомления. Проинформированные тюрки считают себя частью тюркского мира и внимательно следят за происходящими событиями в мире. В последнее время тюрки Южного Азербайджана с помощью социальных сетей

бölgesindeki işsizlik nedeniyle Türk nüfusu İran'ın diğer bölgelerine göç etmek zorunda kalır ve boşaltılan bölgelere, özellikle de Güney Azerbaycan ile Türkiye sınırına diğer etniklere mensup aileler yerleştirilir...

– Güney Azerbaycan insanının Türk dünyasına bakışı nasıl? Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

– Yukarıda da değindiğim gibi şu anda millî bilinçlenme süreci hızla ilerlemektedir. Bilinçli Türkler kendilerini Türk dünyasının bir parçası olarak görüyor ve oradaki gelişmeleri dikkatle takip ediyorlar. Son dönemlerde Suriye, Irak ve Doğu Türkistan Türklerine yönelik baskılara Güney Azerbaycan Türkleri sosyal medya aracılığıyla tepki gösteriyor, onların acısını ve sevincini paylaşıyor. Türklerin bir birinden uzaklaştırılması, habersiz kalması, bir birini anlayamaması için çalışmalar ve uğraşlar yeni değil. Göktürk döneminde Çinlilerin Türkleri parçalama siyasetiyle, Avrupalıların Safevî-Osmanlı arasında uyuşmazlık yaratması, Rusların Türkistan ve Kafkasya Türklerinin yazı dilleri ve alfabelerini farklı farklı şekillere sokması ve bu gibi çalışmalar günümüzde de devam etmektedir. Çünkü güçlü Türk, birleşmiş Türk'tür. Bu açıdan bakıldığında İran ve Güney Azerbaycan'ın bilinçli gençlerinin Türk dünyasına bakışı ve ilgili sevindiricidir.

– Gençlere tavsiyeleriniz nelerdir?

– Gençlere şunu söyleyebilirim; milletimizin kurtuluşu, refahı ve mutluluğu için devletin veya birilerinin önyak olmasını beklemesinler. Herkes bulunduğu yerden milletin saadeti için çalışabilir, hizmet edebilir. Şartlar müsait olmasa da, yaşamakta

реагируют на события, происходящие в Сирии, Ираке и Восточном Туркестане, они разделяют с ними и горе, и радость. Предпринимаемые попытки, направленные на то, чтобы разъединить тюрков друг от друга, чтобы оставались в неведении, не понимали друг друга – это не новшество. Политика раскола китайцами тюрков во времена правления Гёктурка, возникновение разногласий между европейцами и османцам-сефевидами, введение Россией в Туркестане, а также у тюрков Кавказа кириллицы, все это продолжается и по сей день, потому что сильный тюркский народ – это объединенный тюркский народ. Эта точка зрения вселяет оптимизм.

– Каковы ваши рекомендации молодежи?

– Молодежи я могу сказать вот что: «Для спасения нашего народа, для его процветания и счастья не нужно ждать того момента, когда государство или кто-нибудь возьмет на себя инициативу. Каждый на своем рабочем месте должен служить на благо своего народа. Даже если не позволяют условия, для нас нет никаких преград. Наша молодежь обретет силу, которая преодолет все преграды, только тогда, когда воспримет себя членом великого тюркского сообщества, а не будет видеть себя частью маленького общества и географического расположения. Главное, чтобы разумно, с верой, не уставая, не опуская руки и не унывая работать».

– Какие меры и действия должны быть в приоритете для единства и солидарности тюркского мира?

– По-моему самый достойный ответ на этот вопрос дал Исмаил Гаспринский: «Единство в языке, работе и мыслях. Для обеспечения языкового единства, каждому тюрку необходимо изучать диалект другого тюрка». Диалект и алфавит не должен разъединять нас друг от друга. Для обеспечения единства тюркского мира тюрки должны знать друг друга. Для этого самое хорошее и полезное событие – это мероприятия, на которых разные тюркские народы будут чаще собираться вместе и находиться в постоянном общении. Вместе с научными конференциями очень важны и музыкальные концерты тюркского мира, форумы, фестивали, а также путешествия. Кроме этого, бизнес также помогает в образовании единства. Сотрудничество вместе с общим языком, культурой, историей и общими выгодами объединят нас.

olduğumuz bu zor günlerde bizi engelleyebilecek hiçbir şey yoktur. Gençlerimiz kendilerini küçük bir toplumun ve coğrafyanın bir ferdi değil, yüce ve büyük Türk milletinin bir üyesi gördükleri zaman, tüm zorlukları aşacak güce sahip olacaklar. Yeter ki, akıllıca, zekice ve inançla yorulmadan, yılmadan çalışsınlar.

– Türk dünyasının birliği, dayanışması adına ne gibi etkinliklere, çalışmalara öncelik verilmelidir?

– Bu sorunun en güzel cevabını mence İsmail Bey Gaspıralı vermiştir: Dilde, işte, fikirde birlik. Dilde birliğin sağlanması için her bir Türkün başka bir Türk lehçesini öğrenmesi gerekir. Lehçe ve alfabe farklılıkları bizi bir birimizden ayırmamalı. Türk dünyasında birliğin sağlanması için Türklerin bir birini tanımaları şart. Bunun için en güzel ve en yararlı etkinlik farklı Türk toplumlarından insanların sık sık bir araya gelmesi ve sürekli iletişim halinde olmasıdır. Bilimsel konferansların yanı sıra, Türk dünyası müzik şenlikleri, öykü yarışmaları,

– Ahıskalı Türkleri çok iyi tanıyorum. Azerbaycan'da, Türkiye'de ve Kazakistan'da tanıştığım birçok Ahıskalı Türk var. En çok zulme uğrayan, yurtlarından sürgün edilen, çeşitli bölgelere dağılan Ahıska Türkleri, her şeye rağmen millî kimliklerini çok iyi şekilde korumuşlar. Kazakistan bir Türk yurdudur.

– *Какую пользу могут принести или что должны сделать тюркские республики (Турция, Азербайджан и т. д.) для решения этих проблем?*

– Мы знаем, что во всех тюркских государствах есть свои недостатки в смысле политики. Поэтому быть в ожидании чего-то в политической сфере – не очень правильная идея. Но одновременно есть много того, что можно сделать. Например, поднимать вопросы о проблемах тюрков на телевизионных каналах или можно будет проводить работы по ознакомлению тюрков, проживающих в различных местностях. Тюрки, которые ущемляются в родной стране, должны чувствовать поддержку со стороны других тюркских стран. Это состояние и придаст чувство уверенности и подтолкнет к тому, чтобы ущемляющие их права страны вели себя осторожнее. Вместе с этим могут предоставляться рабочие места для специалистов, выпускников и получивших высшее образование в Турции и Азербайджане. Оказывать поддержку личностям или организациям, принимающим участие в культурной деятельности.

– *Знакомы ли вы с турками-ахыска?*

– Я очень хорошо знаком с турками-ахыска. Также знаю многих турок-ахыска, проживающих в Азербайджане, Турции и Казахстане. Турки-ахыска – это народ, который больше всех подвергся гонениям, был выслан с родных мест и разбросан по разным странам мира, но, несмотря на это, смог сохранить свою национальную идентичность. Казахстан – это тюркский край. Большая часть населения, проживающая там, тюрки. И турки-ахыска называются тюрками только потому, что только они сохранили свою тюркскую идентичность. Поэтому я бесконечно люблю и уважаю турок-ахыска.

– *Спасибо вам большое за такую интересную и содержательную беседу.* ■

Мевлют ЫШЫК

festivaller ve geziler çok önemlidir. Ayrıca ticaret de birliğin sağlanmasına yardımcı olur. Ortak dil, kültür ve tarihin yanı sıra ortak ticari ilişkiler, dolayısıyla da ortak çıkarlar bizi bütünleştirir.

– *Sorunların çözümü hususunda Türk Cumhuriyetleri (Türkiye, Azerbaycan ve. b) ne gibi fayda sağlayabilirler ve ya sağlamalıdır? Talepleriniz nelerdir?*

– Türk Cumhuriyetlerinin her birinin ayrı ayrı siyasî mahzurlarının olduğunu biliyoruz. Bu nedenle siyasî anlamda beklenti içinde olmak çok da doğru değil. Fakat aynı zamanda yapılabilecek çok şey var. Mesela televizyon kanallarında Türklerin sorunlarının gündeme getirilmesi veya farklı coğrafyalardaki Türklerin tanıtılması gibi çalışmalar yapılabilir. Kendi ülkesinde baskı altında olan Türkler, diğer Türk devletlerinin nefesini arkasında hissetmelidir. Bu durum, Türklere özgüven verdiği gibi, baskı yapan devletlerin de dikkatli davranmalarına neden olur. Bunun yanı sıra Türkiye’de ve Azerbaycan’da yüksek eğitim alan ve mezun olan uzmanlara üniversitelerde iş imkânı sağlanabilir. Kültürel faaliyette bulunan bireylere veya kuruluşlara destek verilebilir.

– *Ahıskalı Türkleri tanıyor musunuz?*

– Ahıskalı Türkleri çok iyi tanıyorum. Azerbaycan’da, Türkiye’de ve Kazakistan’da tanıştığım birçok Ahıskalı Türk var. En çok zulme uğrayan, yurtlarından sürgün edilen, çeşitli bölgelere dağılan Ahıska Türkleri, her şeye rağmen millî kimliklerini çok iyi şekilde korumuşlar. Kazakistan bir Türk yurdudur. Orada yaşayanların büyük bir kısmı Türk’tür. Fakat onlar sadece Ahıskalıları Türk derler. Çünkü Türk kimliğini ve adını en iyi onlar muhafaza etmişler. Bu nedenle Ahıska Türklerine sevgim ve saygım sonsuzdur.

– *Çok teşekkür ederiz.* ■

Mevlüt IŞIK

NOGAY KEŞELER - НОГАЙ КЕШЕЛЕР

Несмотря на то, что о ногайцах немного известно в тюркской истории, они являются наследниками очень богатой культуры и своего исторического прошлого. В данное время они проживают разбросанно на очень обширных территориях. Известно, что на территории Турции проживает около 150 тыс. ногайцев. У нас состоялась содержательная беседа с Мухарремом Йылмазом, председателем Общества культуры и солидарности ногайских тюрков, центр которого находится в Анкаре, о сегодняшнем и завтрашнем дне ногайцев, о сегодняшних проблемах в местах проживания и проведения работ для устранения этих проблем, о рекомендациях молодежи и тюркскому миру, и о многом другом.

– Прежде всего, хотим благодарить вас за то, что согласились дать интервью для журнала «Türk Birliği». Как вы представите себя читателям нашего журнала?

– Спасибо Вам большое за то, что Вы выделили место в вашем журнале для освещения проблем ногайцев. Я, Мухаррем Йылмаз, председатель Общества культуры и солидарности ногайских тюрков, преподаватель, имеющий педагогический стаж 28 лет. Живу я в городе Анкара и стараюсь внести свой вклад в деятельность нашего общества.

Çok fazla bilinmemelerine rağmen, Türk tarihinde oldukça zengin bir geçmişe ve kültüre sahip olan Nogaylar günümüzde oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmış ve dağınık bir şekilde hayatlarını sürdürmektedir. Türkiye’de ise 150 bin civarında Nogayların yaşadığı bilinmektedir. Merkezi Ankara’da bulunan Nogay Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Başkanı Sayın Muharrem Yılmaz ile Nogay Türkleri’nin dünü, bugünü ve yarını, yaşadıkları coğrafyalardaki güncel sorunları, bu sorunların çözümü doğrultusunda yapılması gereken çalışmalardan Türk Dünyası’na ve gençlere tavsiyelerine kadar bir çok konularda “Türk Birliği” dergisi okurları için konuştuk.

– Öncelikle “Türk Birliği” dergisi için söyleşi teklifimizi kabul ettiğinizden dolayı teşekkür ederiz. Dergimiz okurlarına kendinizi nasıl tanıtırınız?

– Nogay Türkleri olarak, bize bu derginizde yer verdiğiniz için teşekkür ediyorum. Ben, Muharrem Yılmaz Nogay Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Başkanım. 28 yıllık Teknik Öğretmenim. Ankara’da yaşıyorum ve Ankara’da bulunan derneğimizin faaliyetlerine katkıda bulunmaya çalışıyorum.

– *Расскажите подробно о вашей деятельности.*

– Наше сообщество было создано в 1998 году. С того дня мы осуществляем работу, направленную на сохранение и развитие культуры, языка, фольклора, литературы, искусства ногайцев и всего того, что с ними связано. Мы делаем все возможное для сохранения культуры ногайского этноса. Мы знакомим молодежь с жизнью ногайцев. Организовывая культурные мероприятия, издавая книги и журналы, мы хотим многое донести и дать им. Мы осуществляем работу, связанную с тюркским миром, обмениваемся культурой и поддерживаем хорошие отношения с другими тюркскими народами. Делаем все для установления тесных связей между ногайцами, проживающими по всему миру и на территории Турции.

– *Расскажите нашим читателям о ногайцах, сделав небольшой экскурс в историю этого народа. Поделитесь с нами вашими знаниями о вчерашнем, сегодняшнем и завтрашнем дне ногайцев.*

– В 1360 году после распада Золотой Орды на берегах Сырдарьи образуется новое ханство, во главе которого стал Кара-Ногай, и по его имени это государство стало называться Ногайским йуртом. Ногайская Орда, которую позже основал мангытский вождь Эдиге, около 150 лет была независимой, а ее столицей был Сарайчик. В 1560 году Ногайская Орда прекратила свое существование.

На сегодняшний день основное сообщество ногайцев живет разрозненно в трех административных областях Северного Кавказа. Эти области: Ногайский район, район Терекли Мектеб Республики Дагестан и в селах, привязанных к этим районам; Нефтекумский, Степновский, Минераловодский, Кочубеевский районы и привязанные к ним деревни Ставропольского края; Хабезский район, Адыге Хабльский район и находящиеся в этих районах деревни Карачаево-Черкесской Республики с административным центром в городе Черкесск.

По переписи населения 2002 года, было установлено, что численность караногайцев, или дагестанских ногайцев, в Республике Дагестан составляла 38168 человек. По переписи населения того же года, численность ногайцев в Ставропольском крае составила 20068 человек, а численность населения так называемых кубанских ногайцев в Карачаево-Черкесской Республике составило 14873 человека. Кроме

Çok fazla bilinmemelerine rağmen, Türk tarihinde oldukça zengin bir geçmişe ve kültüre sahip olan Nogaylar günümüzde oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmış ve dağınık bir şekilde hayatlarını sürdürmektedir.

– *Bize biraz çalışmalarınızdan bahsedermisiniz?*

Derneğimiz, 1998 yılında kurulmuştur. O günden bu yana Nogayların kültürü, dili, folkloru, edebiyatı, sanatı ve her şeyleri ile ilgili çalışıyoruz. Kültürümüzün kaybolmaması için elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. Gençlerimize Nogayları tanıtmaya çabıyoruz. Kitap, dergi, kültürel etkinliklerle onlara bir şeyler vermek ve kazandırmak istiyoruz. Türk dünyası ile ilgili çalışmalar yapıyoruz. Diğer Türk boyları ile iyi ilişkiler kuruyor ve kültür alışverişinde bulunuyoruz. Dünya yüzüne ve Türkiye'ye dağılmış Nogaylar arasında iletişim kurmaya çalışıyoruz.

– *Okurlarımız için biraz tarihe giderek Nogayları anlatırmısınız? Nogay Türklerinin dünü, bugünü ve yarını hakkında bilgilerinizi bizimle paylaşır mısınız?*

этих областей, ногайцы небольшими группами проживают в Украине, Румынии и Турции. Есть ногайцы, которые со временем и по разным причинам из этих стран переехали в европейские страны.

Точной информации о численности ногайцев, часть которых переселилась в середине восемнадцатого века и более массово в середине девятнадцатого века в Турцию, нет. При переписи населения этнические группы не регистрировались, но можно выразить число пропорционально населению сел, в которых они проживали. По сути, кроме демографической информации о ногайцах, проживающих в Турции, есть множество недостающих и неизвестных вопросов. С созданием в последние годы общественных организаций и обществ из-за ускорения связи с 1991 года и по сей день они, образуя контакты с земляками, оставшимися в России, ускорили культурный обмен и начали создавать новые мосты.

После капитуляции Шейха Шамиля в 1859 году, 16000 ногайцев, чтобы перейти на османские земли, через Керчь и Кефе вошли в Крым. Перезимовавшие тут ногайцы также затронули крымчан и начали новую волну переселения. По российским данным, в период с 1860–1862 гг. число получивших паспорта составляло 227361 человек. На 19 февраля 1862 года число иммигрировавших на Османские земли достигло 255414 человек.

Когда в 1859 году тысячи ногайских и кавказских иммигрантов оказались на османской границе, 5 января 1860 года была создана Иммиграционная комиссия для проведения работ по переселению, которую они месяцами ждали в портах городов Керчи и Кефе, находящихся на северном побережье Черного моря. После опас-

– Altın Orda Devleti’nde yaklaşık kırk yıllık bir döneme adını veren Emir Nogay’a ya da sol kol uruğlarını Sirderya boyunda toparlayan Kara Nogay Han’a istinaden, bağlı uruğlar, Altın Orda Devleti’nin parçalanma sürecinde Emir Edigü ve soyundan gelenlerin önderliğinde Nogay Ulusunu oluşturmuşlardır. Etnik adları Altın Orda devleti yöneticilerinden Emir Nogay’a dayandırılan Nogaylar, tarihte kuruculuğunu Mangıt’ların efsanevi lideri Edige’nin yaptığı görüşü hakim olan Nogay Orda ile birlikte anılmaktadır. Önceleri Mangıt olarak adlandırılan bu devletin sahiplerine 15. yüzyıldan itibaren Nogay denmeye başlanmıştır. İlk İdil ve Ural Nehirleri arasında hakimiyet kazanmış olan Nogay Orda devleti, Edigeden sonra “biy”liği devralan Nureddin zamanında, coğrafi alanını Azak Denizi’nden Aral Gölü’ne kadar genişletmiştir. Başkenti Sarayçık olan bu devlet 150 yıl civarında bağımsız olarak hüküm sürmüş, ancak 1560 yılında Rus işgali sonucu parçalanmıştır.

Günümüzde de parçalanmışlıkları süren Nogaylar ana kitleler halinde Kuzey Kafkasya’da üç idari bölgede yaşamaktadır. Bu bölgeler: Dağıstan Özerk Cumhuriyeti’nde Nogay ve Terekli Mekteb rayonları ve bunlara bağlı köyler; Stavropol Eyaleti’nde Neftekum, Stepnov, Mineralovod ve Koçubeev rayonlarına bağlı köyler; Karaçay-Çerkes Özerk Cumhuriyeti’nde başkent Çerkessk, Adyge Habl ve Habez rayonlarına bağlı köyler.

“Kara Nogay” ya da “Dağıstan Nogayı” da denen Dağıstan Özerk Cumhuriyeti’nde yaşayan Nogaylar 2002 nüfus sayımında 38 bin 168 kişi olarak tespit edilmiştir. Aynı yıla ait nüfus sayımında Stavropol Eyaleti’nde yaşayan Nogaylar 20 bin 68, “Kuban Nogayı” denilen Karaçay-Çerkes Özerk Cumhuriyeti’nde yaşayan Nogaylar ise 14 bin 873 kişi olarak gösterilmiştir. Bu bölgeler dışında Nogaylar, daha küçük gruplar veya dağınık olarak Ukrayna,

В 1360 году после распада Золотой Орды на берегах Сырдарьи образуется новое ханство, во главе которого стал Кара-Ногай, и по его имени это государство стало называться Ногайским йуртом.

ного путешествия на кораблях, найденных с трудом, они добрались до Османских земель, но так как они прибыли в зимний период, их разместили во временных поселениях. В общей сложности 64892 ногайским иммигрантам были предоставлены на выбор местности для переселения вместе с родственниками и племенами. Больше всего их оказалось в городе Адана – 24405 человек, Конье – 15364 человек, Анкаре – 7265 человек и Добрудже – 4945 человек.

Мы не встречали детальные факты и записи о путешествии ногайцев с пункта отправления северного побережья Черного моря по направлению в Анатолию. Но пунктом отправления были порты в гг. Керчи, Кефе и побережье Крыма. Как мы указывали ранее, Россия, чтобы предотвратить опустошение земель, запретила им выезжать наземным транспортом, был разрешен проезд только по морю. Кубанское сообщество, ногайцы кубанского рода и сообщества Озю, иммигранты Крыма и Ялты, черкесы и ногайцы из Черкессии, ногайцы-переселенцы и племя Сур (Суд) – это иммигранты, которые смогли взять паспорта и которые, не имея его, нашли пути переезда с берегов Крыма на Османские земли. В Османском государстве записывали прибывших переселенцев по имени рода-племени или по имени представителей рода. Эти имена говорят о том, откуда они прибыли.

На сегодняшний день приблизительное население ногайцев на востоке Азовского моря составляет 170000 человек, в Ставропольском крае – 163000 чел., Турции – 150000 чел., Дагестане – 147000 чел., на Прикаспийских степях 135000, в Ингушетии – 125000 чел. (вместе с переселенцами из Чечни и оставшимися там), Добрудже – 90000 чел., Карачаево-Черкесской

Romanya ve Türkiye’de de yaşamaktadırlar. Bu ülkelerden zamanla çeşitli sebeplerle değişik Avrupa ülkelerine gidip yerleşen Nogaylar da vardır.

Bir kısmı onsekizinci yüzyıl ortalarında ve daha kitlesel olarak da on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Türkiye’ye göç eden Nogayların sayısı ile ilgili ise kesin bir bilgi yoktur. Nüfus sayımında etnik kayıtlar tutulmadığı için ancak yaşadıkları köylerin nüfusları ile orantılı bir sayı ifade edilebilir. Esasen, Türkiye’de yaşayan Nogaylar ile ilgili demografik bilgiler dışında eksik ve ya bilinmeyen nice hususlar vardır. Son yıllarda kurulan dernekler ve sivil toplum kuruluşları, iletişimin hızlı olması sebeplerinden dolayı 1991 yılından bu yana Rusya’da kalan hemşehrileri ile irtibata geçerek kültür alışverişini hızlandırmış ve yeni köprüler oluşturulmaya başlanmıştır.

1859’da Şeyh Şamil’in teslim olmasıyla 16 bin kadar Nogay, Kerç ve Kefe üzerinden Osmanlı topraklarına geçmek üzere Kırım’a girmiştir. Kıyı burada geçiren Nogaylar, Kırımlıları da etkilemiş, yeni bir göç dalgası başlatmışlardır. 1860-1862 yılları arasında Rus makamlarına göre pasaport alanların sayısı 227 bin 361’dir. 19 Subat 1862’ye kadar Osmanlı topraklarına ulaşan muhacirlerden iskani gerçekleşenler 255 bin 414’dür.

1859’da yüz binlerce Nogay ve Kafkas muhaciri Osmanlı sınırına dayanınca, göçmen işlerini yapmak üzere 5 Ocak 1860’da “Muhacir Komisyonu” kurulmuştur. Karadeniz’in kuzeyindeki, Kerç, Kefe gibi limanlarda aylarca bekleyerek, bulabildikleri gemilerle tehlikeli yolculukların ardından Osmanlı topraklarına ulaşabilen Nogaylar, kışın geldikleri için iskan edilemeyip, geçici iskan yerlerine yerleştirilmişlerdir. Toplamda 64 bin 892’yi bulan Nogay muhacirlerinin, iskan edilecekleri yerleri boş olan arazilerden kendilerinin seçmelerine, akraba ve kabileleriyle birlikte iskan edilme isteklerine

Точной информации о численности Ногайцев, часть которых переселилась в середине восемнадцатого века и более массово в середине девятнадцатого века в Турцию, нет. При переписи населения этнические группы не регистрировались, но можно выразить число пропорционально населения сел, в которых они проживали.

izin verilmiştir. En fazla iskan 24 bin 405 kişi ile Adana'da yapılırken, 15 bin 364 kişi Konya'da, 7 bin 265 kişi Ankara'da ve 4 bin 945 kişi Dobruca'da iskan edilmiştir.

Belgelerde Nogaylar'ın Karadeniz'in kuzeyinden Anadolu'ya doğru çıkış noktaları ve deniz yolculukları hakkında detaylı bilgilere rastlayamadık. Ancak genel olarak çıkış noktası Kerç ve Kefe limanları ve Kırım sahilleridir. Daha öncede belirttiğimiz üzere Rusya, bu topraklardaki boşalmayı önlemek için karadan çıkışı yasaklamış ve sadece deniz yoluyla çıkışa izin vermiştir. Gerek pasaportlarını alabilen gerekse alamayıp, Kırım sahillerinden yol bularak Osmanlı topraklarına gelebilen muhacirler; Kuban ahalisi, Kuban boyu Nogaylar'ı ve Özü ahalisi, Kırım ve Yalta Nogay muhacirleri, Çerkesiztan'dan gelen Çerkes ve Nogay muhacirleri ve Kırım muhacirlerinden Nogay ve Sûr (Sûd) kabileleridir. Osmanlı Devleti, gelen muhacirleri, kabile ve takım isimleri ya da hocalarının isimleri ile kaydetmiştir. Bu isimler onların nereden geldiklerine ışık tutacaktır.

Günümüzde Nogayların tahmini nüfusları, Azak Denizi'nin doğusunda 170 bin, Stavropol Bölgesi'nde 163 bin, Türkiye'de 150 bin, Dağıstan'da 147 bin, Hazar Bozkırlarında 135 bin, İnguşetya'da 125 bin (Çeçenistan'dan göç edenler ve orada kalanlarla birlikte), Dobruca'da 90 bin, Karaçay-Çerkez Özerk Bölgesi'nde 35 bin, Litvanya'da 15 bin. Bunların dışında az sayıda pek çok yerleşim biriminde Nogaylara rastlamak mümkündür. Nogayların tamamına yakın bölümü Sünni Müslümandır. Başkırdistan ve kuzey komşusu Çelyabinsk Vilayeti'nde yaşayanlar Hıristiyan Ortodoks'turlar. Büyük çoğunluğu Kuzey Kıpçak Türkçesi ile, mahalli dillerden etkilenmiş bir dille konuşurlar. Bu dile, 'Nogayca' demek yanlış bir isimlendirme sayılmamaktadır. UNESCO'nun önümüzdeki yüzyıl

Республике – 35000 чел., в Литве – 15000 человек. Кроме этого, в небольшом количестве ногайцев можно встретить во многих населенных пунктах. Почти все ногайцы являются мусульманами-суннитами. Проживающие в Башкирии и на севере Челябинской области ногайцы являются православными христианами. Под влиянием местных языков подавляющее большинство ногайцев говорит на тюркском языке северных кыпчаков. Этот язык называть ногайским, не считается правильным выражением. Мы стараемся сделать все возможное для того, чтобы предотвратить исчезновение ногайской культуры и языка, которые, по мнению Юнеско, могут исчезнуть в следующем столетии.

– Какие на сегодняшний день самые большие проблемы у ногайских тюрков?

– Ногаи – это тюркский народ, которого больше всего разбросало и которые подверглись геноциду. Нам сложно обеспечить связь между ними из-за того, что они с разрозненно живут как минимум в шести-семи регионах России, Турции, Румынии и Европы. В силу того что все ногайцы проживают в разных областях и странах, они больше всех подвержены культурному влиянию местного населения, им становится сложнее обеспечить единство. Например, чтобы организовать какую-то встречу, необходимо собрать ногайцев из многих стран. Кроме того, очень сложно решать визовые вопросы и соответствовать законодательству страны, в которой должна проходить эта встреча.

– Каковы взгляды и место ногайских тюрков в тюркском мире? Как вы это оцениваете?

Türk dünyası büyük bir millet topluluğudur. Biz bir olursak, önümüzde hiçbir engel duramaz. Bunun örnekleri tarihimizde açıkça vardır. Tarihimize, kültürümüze ve dilimize sahip çıkarak birlik olursak önümüzde hiçbir engel duramayacaktır.

Мы должны хорошо изучать и знать свою историю, не читать написанное чужими, а сами искать, читать и ценить свое прошлое. Мы должны сохранять исторические памятки и обеспечить возможность ими освещать путь нам и молодому поколению.

– Ногайцы с богатым культурным наследием, создавшие в средние века свое государство, оставившие в истории человечества заметный след, они так и не сумели выйти на передний план. Тому яркий пример Ногай хан, который 40 лет управляя Золотой Ордой, оставался вторым человеком. Он так и не смог стать первым, то есть он, конечно, повлиял на ход истории, но его так и не упомянули как хана. И, несмотря на то, что были проделаны важные дела, которые отразились на судьбе и местности проживания ногайцев, их имена так и остались в тени. Следует признать, что ногайцы, где бы они ни проживали, всегда во всех местах своего проживания оставляют свой глубокий след в истории той местности.

– *Расскажите о выдающихся ногайцах тюркского мира.*

içinde kaybolacak diller arasında olan Nogay dili ve kültürünün kaybolmaması için dernek olarak elimizden gelenleri yapmaya çalışacağız inşAllah.

– *Günümüzde Nogay Türklerinin yaşadıkları en büyük sorunları nelerdir?*

– Nogaylar Türk dünyasında en çok soykırımı uğramış ve dağılmış bir Türk boyudur. Rusya'da en az altı yedi bölgede, Türkiye'de, Romanya'da ve Avrupa ülkelerinde dağınık bir şekilde yaşadıkları için aralarında iletişim sağlamak zorlanmaktadır. Her bölgede veya ülkede yaşayan Nogaylar o bölge ve ülkenin kültür etkileşiminde kaldığı için birliktelik sağlamak zorlaşmaktadır. Mesela bir Nogay toplantısı yapalım desek birçok ülkeden Nogayları bir araya getirmek gerekmektedir. Ayrıca bu toplantı nerede olacak ise o ülkenin vize kanuni durumlar vs. gibi şartları oluşturmak oldukça zor olmaktadır.

– *Nogay Türklerinin Türk dünyasındaki yeri ve onların bakış açısı nasıldır? Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?*

– Tarihte devlet olmuş, hanlık kurmuş derin bir kültürel mirası olan Nogaylar, Türk tarihinde büyük işler başarmış tarihin akışını değiştirmiş ama hiçbir zaman ön planda olamamışlardır. Bunun en büyük örneği Nogay Han'ın Altın Orda Hanlığında 40 yıl han gibi idare edip ikinci adam olması ve hiçbir zaman birinci adam olamaması yani tarihi etkilemesi fakat adının han olarak anılmaması Nogayların da kaderine yansımış yaşadıkları yerlerde önemli işler yapmalarına rağmen isimleri pek ön plana çıkmamaktadır. Kabul edilmelidir ki,

– На сегодняшний день самым выдающимся ногайцем является Арсланбек Султанбеков. Его произведение «Домбра» потрясло весь тюркский мир. Я думаю, среди всех музыкальных произведений тюркского мира нет больше такого настолько прослушиваемого произведения.

Алибий Романов – еще один ведущий исполнитель ногайской музыки. Одно из его произведений было без разрешения использовано Альпером Кышем в трейлере фильма «Сопrotивление Каратай» «Direniş Karatay», которое стало сенсацией.

Ислам Сатыров, Асият Тилекова, Расул Сетитов, Зухра Булгарова, а также многие другие музыканты. Поэтесса Кадрия Темирбулатова, несмотря на свой ранний уход из жизни, также внесла свой вклад в ногайскую литературу. Также у нас есть известные люди и среди художников, скульпторов, много представителей других профессий.

– Какие будут ваши рекомендации для ногайской молодежи и молодежи тюркского мира?

– Тюркский мир – это огромное сообщество. Если мы объединимся, перед нами не останутся никаких преград. Примеров этому предостаточно в нашей истории. Если мы объединимся и сохраним при этом свою историю, культуру и язык, нам никакие невзгоды не страшны.

– Какие виды деятельности должны быть приоритетными для единства, солидарности тюркского мира и сохранения культуры ногайских тюрок?

– Мы должны хорошо знать и помнить свою историю, а не написанную чужими историками, мы сами должны искать, читать и ценить свое прошлое. Должны сохранить исторические памятники для молодого поколения. Мы должны беречь общечеловеческие ценности. Особенно в Турции необходимо организовывать масштабные мероприятия, для того чтобы объединить молодежь. Я думаю, что если мы будем вместе, не разделяясь, в едином порыве противостоять негативу, адресованному одному из тюркских сообществ, то наши соотечественники пострададут намного меньше.

– Есть ли проблемы с языком, религией и культурой у ногайских тюрок, проживающих в России? Каковы ваши требования для решения этих проблем?

Nogaylar yaşadıkları her yerde buldukları ortama uyum sağlamış entegre olmuş ve çalışmaları ile göz doldurmuş bir Türk boyudur.

– Nogay Türklerinin Türk dünyasında tanınan ünlü isimlerinden bahsedermisiniz?

– Nogay Türklerinin günümüzde en tanınmış ünlüsü tabii ki, Arslanbek SULTANBEKOV'dur. "Dombıra" adlı parçası ile Türk dünyasını sallamıştır. Türk dünyası müzikleri içerisinde bu kadar dinlenen başka bir müzik yoktur sanırım.

Alibiy ROMANOV, Nogay müziğinin önde gelen isimlerinden bir diğeridir. Alibiy'in parçalarından birisi Türkiye'de "Direniş Karatay" filminin fragmanlarında Alper KIŞ tarafından izinsiz olarak kullanılmış ve sansasyon yaratmıştır. İslam SATIROV, Asiyat TİLEKOVA, Rasul SEYİTOV, Zuhra BULGAROVA ve daha birçok müzik insanımız vardır. Şiirde Kadriya TEMİRBULATOVA Genç yaşta ölmesine rağmen edebiyat dünyasına önemli bir katkı sağlamış iz bırakmıştır. Ayrıca resim, heykel ve diğer sanat dallarında birçok ünlü Nogaylarımız vardır.

– Nogay ve Türk dünyası gençlere tavsiyeleriniz nelerdir?

– Türk dünyası büyük bir millet topluluğudur. Biz bir olursak, önümüzde hiçbir engel duramaz. Bunun örnekleri tarihimizde açıkça vardır. Tarihimize, kültürümüze ve dilimize sahip çıkarak birlik olursak önümüzde hiçbir engel duramayacaktır.

– Türk dünyasının birliği, dayanışması ve Nogay Türklerinin kültürlerinin korunması amacıyla ne gibi etkinliklere, çalışmalara öncelik verilmelidir?

– Наши соотечественники, проживающие в России, в религиозных вопросах довольно слабые. Несмотря на то, что на протяжении многих лет оставались за железным занавесом, они не забыли свою религию. Но они подвергались некоторому давлению. Поэтому Управлению по делам религии Турецкой Республики необходимо предпринять некоторые шаги. Ранее ногайский язык преподавался в школах, как факультативный, а сейчас его пытаются отменить. Молодежь, находящаяся там, оказывается под влиянием русского языка. В вопросе языка в школах необходимо сделать очень многое. А если взять культуру, то они имеют достаточно богатое культурное наследие, и проживающие там наши братья и сестры бережно к ней относятся и стараются сохранить ее. Из-за того что мы не можем оказать достаточную поддержку, усложняется обмен культурой. Наше государство должно в этом плане поддержать нас.

– *Знакомы ли вы с турками-ахыска?*

– Турки-ахыска – это тюркский народ, который был разбросан и проживал достаточно в сложных условиях так же, как и ногайцы. Они тоже остались без земель и вдобавок подверглись геноциду. Тяжелой судьбой тюркского сообщества, проживающего как меньшинство, стало их разъединение, оставление на произвол судьбы. Мы не должны попадаться на подобные уловки, а крепко держаться вместе.

– *Что бы Вы хотели добавить напоследок?*

– Мы должны сохранить тюркский мир сплоченным, великим и действенным. Мы должны поддерживать друг друга и избегать недопонимания между нами, не терять своей идентичности и не поддаваться влиянию других народов.

– *Благодарю за беседу.* ■

– Тарихimizi iyi öğrenmeli ve kendi тарихimizi iyi bilmemiz gerekir başkalarının yazdığı tarihi okuyup ona göre değil kendimiz araştırıp okuyup, тарихimizi öğrenip sahip çıkmalıyız. Tarihi eserlerimizi iyi koruyarak, onların bize ve gelecek nesillerimize ışık tutmasını sağlamalıyız. Ortak değerlerimizi iyi anlayıp ona göre değerlendirmeliyiz. Özellikle Türkiye'de büyük etkinlikler yapıp gençlerin daha çok bir araya gelmesini sağlamalıyız. Türk topluluklarından herhangi birisine gelen olumsuzluklarda bölünmeden tek yumruk olarak tek yürek tek ses olabilirsek soydaşlarımız daha az zarar görür kanaatindeyim.

– *Rusyada yaşayan Nogay Türklerinin dil, din ve kültürel sorunları var mı? Bu sorunların çözümü hususunda ne gibi talepleriniz vardır?*

– Rusyada yaşayan soydaşlarımız dini yönden oldukça zayıf kalmışlardır. Yıllarca demirperde arkasında kalmalarına rağmen dinlerini unutmamışlardır. Fakat şimdi bazı radikal baskılara maruz kalmaktadırlar. Bunun için Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığımızın oraya gerekli müdahaleleri yapması gerekir. Dil okullarda seçmeli olarak okutulmakta iken şimdi kaldırılmaya çalışılmaktadır. Oradaki gençlerimiz rusçanın etkisinde kalmaktadırlar. Dil konusunda okullarda daha fazla şeyler yapılması gerekir. Kültürel olarak, oradaki kardeşlerimiz oldukça zengin kültürel bir mirasımız olduğu için bunu iyi korumuşlar ve korumaya çalışmaktadırlar. Ama yeterli desteği veremediğimiz için kültür alışverişi zor olmaktadır. Devletimizin bu konuda bize destek vermesi gerekir.

– *Ahıskalı Türkleri tanıyormusunuz?*

– Ahıska Türkleri de Nogaylar gibi oldukça zor şartlarda yaşamış ve dağıtılmış bir Türk Boyudur. Onların da toprakları kalmamış, soykırıma uğramışlardır. Azınlık olarak yaşayan Türk topluluklarının makus talihi ayrıştırılmak, yalnız bırakılmak ve eritilip yok olmalarını sağlamak olmuştur. Bu tür oyunlara gelmeden birbirimize kenetlenmemiz gerekir

– *Son olarak ilave etmek istediğiniz nelerdir?*

– Türk dünyasını Bir, İri ve Diri tutmalıyız. Birbirimize destek olup aramıza nifak sokmamalıyız. Başka milletlerin etkisinde kalmadan kendimiz olmalıyız.

– *Teşekkür ediyorum.* ■

АБДУЛҚАЙЫМ КЕСІЖІ:
КӨКЕЙДЕ ЖАТҚАН БАСТЫ
АРМАН – ЖАТ ЕЛДЕ
ТУЫП-ӨСКЕН ЖАСТАРДЫҢ
АССИМИЛЯЦИЯ ҚҰРСАУЫНДА
ҚАЛЫП ҚОЙМАУЫ

ABDULKAYYUM KESİCİ: EN BÜYÜK HAYALİMİZ – YABANCI ÜLKELERDE YETİŞEN GENÇLERİN ASİMİLASYON ETKİSİNDE KALMAMASIDIR

Тағдыр талайымен әлемнің түкпір-түкпіріне тарыдай шашылған қазақтардың бір бөлігі бүгінде Еуропа елдерінде тұрып жатыр. Олардың көпшілігі 1961 жылы Түркия мен Германия арасындағы еңбек күшін алмасу келісімшартына сәйкес қоныс аударғандар екен. Еуропада тұрып жатқан қазақ диаспорасының қазіргі ахуалы, тыныс-тіршілігі басылымның бүгінгі санына арқау болмақ. Ұзақ жыл Еуропа Қазақ Қоғамдары Федерациясын басқарған саясаттану ғылымдарының докторы, бүгінде құрметті еңбек демалысына шыққан Абдұлқайым Кесіжі ағамызбен сұхбаттасқан едік.

– *Деректерге қарағанда, Еуропа елдеріне қазақ диаспорасының негізгі денінің қоныс аударып, өмір сүре бастағанына жарты ғасырдан асқан екен. Осы орайда қазақтардың көшіп-қону тарихына тоқталып кетсеңіз.*

– Еуропа елдерінде тұрып жатқан қазақтардың негізгі бөлігі 1940 және 1950 жылдардың басында ата қоныстары Қытайдың Шыңжан аймағынан (бұрынғы Шығыс Түркістаннан) үдере көшіп, атбасын Үндістан, Пәкістанға тіреген. Сол елдерден тағы 1950 жылдардың бас шенінде Түркияға көшкен қазақтардың ұрпағы болып отыр.

Сол қазақтардың ұрпақтарының Еуропада қазақ диаспорасын қалыптастырғанына жарты ғасырдан асып, бүгінде 60 жылға таяп келеді. Мұндағы қазақтардың алғашқы легі 1961 жылы Германия мен Түркия арасында қол қойылған «Еңбек миграциясы» туралы келісім-шарт бойынша 1962 жылдан бастап Түркиядан Гер-

Дүнианын her tarafına дағилан Kazaklar'ın bir parçası günümüzde Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır. Onların çoğunluğu 1961'li yılları Türkiye ve Almanya arasında imzalanan “İşgücü Anlaşması”na göre göç edenlerdir. Avrupa’da yaşayan Kazak diasporasının günümüzdeki durumu, yaşamı dergimizin bugünkü yayınında söz konusu olacaktır. Uzun seneler boyunca Avrupa Kazak Dernekleri Federasyonu’nu yöneten Siyasi Bilimler Doktoru, günümüzde emekli olan Abdulkayyum Kesici’yle sohbet etmiştik.

– *Kaynaklara göre Batı Avrupa ülkelerine Kazak Diasporası’nın büyük bir kısmının göç ederek yaşamaya başladığına yarım asırdan fazla zaman geçmiştir. Kazakların göç tarihi hakkında bahsedebilir misiniz?*

– Avrupa ülkelerinde yaşayan Kazakların çoğunluğu 1940’lı ve 1950’li yılların ilk yarısında atayurtları olan Çin’in Sincan bölgesinden, yani “Doğu Türkistan’dan” göç ederek Hindistan, Pakistan üzerinden 1950’li yılların ilk yarısında Türkiye’ye gelen ve oradan işgücü göçü ile Avrupa’ya giden Kazaklar’dan meydana gelmektedir.

Avrupa’da Kazak Diasporasının oluşmaya başladığına yarım asırdan fazla bir zaman geçmiştir. 60 yıla yaklaşmış. Burada yaşayan Kazaklar’ın ilk grubunu 1961’de Almanya ile Türkiye arasında imzalanan “İşgücü Anlaşması” sonucunda 1962 yılından itibaren Türkiye’den Almanya’ya resmi işgücü göçü ile giden Kazaklar oluşturmaktadır. O yıllarda, buna benzer anlaşmalar Türkiyeyle işgücüne gereksinim duyan diğer Avrupa ülkeleriyle de imzalanmıştı. Bu işgücü göçü anlaşması

манияға қоныс аударған. Түркиямен сондағы келісім-шарттар ол кезде еңбек күшіне мұқтаж басқа Еуропа елдерімен де жасалған. Сол еңбек миграциясы келісім-шарттары негізінде қазақтар Түркиядан 1960 жылдардың алғашқы кезеңдерінен бастап, 1970 жылдардың аяғына дейін Германияға, сонымен қоса Швеция, Франция, Австрия, Норвегия, Дания және Швейцария сияқты Батыс Еуропа елдеріне көшіп барған. Осылайша Еуропа елдерінде қалыптасқан қазақ диаспорасының қатары 1980 жылдары Түркиядың қазақтардың өз беттерінше Голландия, Франция, Ұлыбритания және Австрия сияқты елдерге қоныс аударуымен толығы түскен.

Жалпы алғанда, Еуропада тұратын қазақтардың негізгі ірі бөлігі Түркиядан жоғарыда аталған еңбек миграциясы арқылы Батыс Еуропа елдеріне қоныс аударған қазақ отбасылары мен олардың балаларынан құралады. Ал, олардың сан жағынан аздау келетін кішілеу тобына кіретіндер: 1920 жылдардың аяғына таман Қазақстанда жүргізілген советтендіру саясатының салдарынан елдерінен кетіп, Ауғанстан және Иранға көшкен, 1980 жылдардан бастап тағы Түркия мен Иран арқылы Еуропаға келген қазақтар мен олардың ұрпақтарынан құралған.

– Өзіңіз Германияда қай уақыттан бастап тұрып жатырсыз?

– Германияның Мюнхен қаласындағы Азаттық Радиосының Қазақ Редакциясына мені тұрақты жұмысқа қабылдаудан бұрын 1979 жылдың наурыз айында интервьюге шақырды. Менің Түркиядан Германияға алғаш баруым сол кез болатын. Алмания жеріне алғаш қадам басқаным, міне биыл 40 жыл болып отыр. 1980 жылдың қаңтар айының 9-ынан бастап Азаттық Радиосының Қазақ Редакциясында тұрақты жұмысқа орналасып, содан бері Мюнхенде тұрып келемін. Содан 1995 жылдың маусым айының аяғына дейін аталған радиода жұмыс істедім. Онда соңғы рет “Senior Editor” деген аға редактор мәртебесін алдым. 1995 жылдың 30 маусымынан кейін Азаттық Радиосы Мюнхеннен Чехияның астанасы Прагаға көшті. Біз Прагаға бармадық, отбасымызбен тұрақты өмір кешкен және балаларымыз туып-өскен Мюнхенде тұра беруді жөн көрдік.

– Біраз жыл Еуропа Қазақ Қоғамдары федерациясын басқарғаныңыз белгілі. Өзіңіз еңбек еткен жылдары Федерация аясында қандай жұмыстар атқарылып, қандай нәтижелерге қол жеткізе алдыңыздар?

çерçevesinde, Kazaklar yine Türkiye’den 1960’lı yılların ilk dönemlerinden başlayarak 1970’li yılların sonuna kadar Almanya’nın yanısıra İsveç, Fransa, Avusturya, Norveç, Danimarka ve İsviçre gibi Batı Avrupa ülkelerine göç ettiler. Böylece Avrupa ülkelerinde oluşmaya başlayan Kazak Diasporası sayı bakımından, Türkiye’deki bir kısım Kazakların 1980’li yıllarda Hollanda, Fransa, İngiltere ve Avusturya gibi ülkelere göç etmeleri sonucu daha da büyümüştü.

Genel olarak Avrupa’da yaşayan Kazaklar’ın büyük bir kısmı Türkiye’den yukarıda değindiğimiz işgücü göçü ile Batı Avrupa ülkelerine göç eden Kazaklar ve onların çocuklarından meydana gelmektedir. Sayıca az olan ikinci grubu ise 1920’li yılların sonuna doğru Kazakistan’da uygulanan Sovyetleştirme politikaları sonucu ülkelerini terk ederek Afganistan ve İran’a göç eden, 1980’li yıllardan itibaren yine Türkiye ve İran üzerinden Avrupa’ya giden Kazaklar ve onların çocukları oluşturmaktadır.

– Almanya’da ne zamandan beri yaşıyorsunuz?

– Almanya’nın Münih şehrindeki Azattık Radyosu’nun Kazak Redaksiyonu beni işe kabul etmeden önce 1979’lı yılların Mart ayında mülakata davet etmişti. Bu benim Türkiye’den Almanya’ya ilk gelişimdi. Almanya toprağına ilk adım attığıma bu sene 40 sene olmuştur. 9 Ocak 1980’li yılları Azattık Radyosu Kazak Redaksiyonun’a işe girdim. Münih’e yerleştim. 1995’li yılların Haziran ayının sonuna kadar Azattık Radyosu Kazak Redaksiyonun’da çalıştım. Orada “Senior Editor”, yani Baş Editör oldum. 30 Haziran 1995 tarihinden sonra Azattık Radyosu Münih’ten Çek Cumhuriyeti’nin başkenti Prag’a taşındı. Biz Prag’a gitmedik. Ailemizle birlikte kalıcı yaşadığımız ve çocuklarımızın doğup büyüdüğü Münih’te kalmayı tercih ettik.

– Birkaç sene Avrupa Kazak Dernekleri Federasyonu’nu yönettiniz. Federasyon çerçevesinde ne gibi iş yaptınız ve ne gibi neticeleri elde ettiniz?

– Batı Avrupa’nın çeşitli ülkelerine yerleşerek yaşadıkları ülkedeki yaşama adapte etmeye başlayan Kazaklar az sonra kendi ana dillerini, milli niteliklerini, kültürlerini ve gelenek göreneklerini savunmaya, onları gelecek nesillere bırakmaya çalışırlar. Bu amaçta toplumsal dernekler kurar ve bu derneklerin etrafında birleşmeye başlarlar. 1980’li yılların ilk dönemlerinde ilk defa Almanya’da kurulan Kazak Kültür Derneği’nin sırasına diğer Avrupa ülkelerinde kurulan Kazak Dernekleri de yer almaya başladı. Bu Kazak Merkezleri kendi

дым. Сонымен Еуропадағы 10 қазақ қоғамының басын қосқан федерация ресми түрде Германияның Мюнхен қаласында тіркелді және оның орталығы да сонда болды.

Мен төрағалық еткен кезде федерацияның басшылыққа алған жұмысы — Еуропада тұрып жатқан қазақтардың бірлігін, ынтымағын нығайтуға, жасөспірімдердің ана тілге, салт-дәстүрге, ұлттық әдет-ғұрыптарға қатысты кездескен қиыншылықтарын шешуге бағытталған. Негізгі міндет – қазақ жастарына ана тілін үйренуге мүмкіндік жасау, жас буынның тұрған жерлерінде ассимиляция құрсауында қалып қоймауы мақсатында алғышарттар жасау, әсіресе жас буынның бойына дінін, ділін, қазақи қасиеттері мен ерекшеліктерді сіңіру, қазақтардың мәдениетіне, тарихына қатысты мәселелерге белсене кірісу, яғни Батыс жұртшылығына жеткізу, солармен таныстыру, дәріптеу болып табылады. Федерацияның негізгі міндеті - осы айтылған тақырыптар бойынша орталықтардың жүргізген жұмыстарын үйлестіру және оларға жетекшілік ету еді.

Осы мақсаттарға орай, Еуропа Қазақ Қоғамдары Федерациясы (FEKA) мен Еуропадағы Қазақ қоғамдары көптеген шараларды тізе қоса отырып атқарып келген болатын. Солардың қатарында FEKA мен оның қарамағындағы Еуропа Қазақ қоғамдары тарапынан біріге отырып ұйымдастырылған жиналыстарды, жастар конференцияларын, семинарларды, халықаралық ғылыми конференциялар мен басқосуларда жасалған баяндамаларды, тіл курстарын, жыл сайын Еуропаның бір қаласында өткен құрылтайларды атап өтуге болады.

Мен өзім Еуропа Қазақ Қоғамдары Федерациясы (FEKA) төрағалығы қызметімді 2017 жылдың сәуір айында тоқтаттым. Федерация құра-

танıtмак, гөштермектiр. Федерасйон'ун есас гөвевi бу конуларда меркезлерин дүзенледiгi faaliyetleri koordinasyon etmek ve onları yönetmektir.

Bu amaçta Avrupa Kazak Dernekleri Federasyonu (FEKA) Avrupa'daki Kazak Dernekleri birçok faaliyetleri birlikte düzenlemişti. Onların sırasında FEKA ile Avrupa Kazak Dernekleri tarafından birlikte gerçekleştirilen toplantılar, gençler konferansları, seminerler, uluslararası bilimsel konferanslar ve ona katılarak sunulan makaleler, dil kursları ve her sene Avrupa'nın bir şehrinde geçen Kurultay'lar yer almaktadır.

Ben Avrupa Kazak Dernekleri Federasyonu (FEKA) Başkanlığı hizmetinden Nisan 2017'li yıllarda ayrıldım. Federasyondaki Kazak Dernekleri yine Nisan 2017'li yılları Münih'te geçen toplantıda Başkanlığı yeni nesil gençlere teslim ettik. Adı geçen toplantıda Avrupa Kazak Dernekleri Federasyonu'nun (FEKA) Münih'teki Merkezi kapanarak, resmi faaliyetini durdurdu. Bu seçim Münih'teki yerli mahkeme tarafından da onaylandı. Federasyon Başkanlığına yeni seçilen gençlere yeni merkezi resmi olarak İsveç'te açma görevi üstlendi.

Yine dikkate alınması gereken bir mesele, ben 2011'li yılları Astana'da düzenlenen IV Dünya Kazakları Kurultayın'da Dünya Kazakları Derneklerinin üyesi olarak seçildim. Yurt dışındaki, Avrupa'daki Kazaklar'a sunulan birçok faaliyetlerde Dernekle birlikte birçok önemli çalışmalar gerçekleştirdik. Dernekteki üyeliğim 2017'li yılları tamamlandı.

Bununla birlikte, Avrupa'daki Kazaklar'a sunulan faaliyetleri gerçekleştirirken Kazakistan'daki diğer toplumsal teşkilatlarla da birlikte çalışmıştık. Onlardan biri Almatı'daki "Uluslararası "Janaşır" (Merhamet) Vakfı" idi. Bu vakıfla birçok faaliyetleri birlikte gerçekleştirdik.

мындағы қазақ қоғамдарының тағы сол 2017 жылдың сәуірінде Мюнхенде өткен жиналысында болған сайлауда басшылық қызметті жаңа буын жастарға тапсырдық. Аталған жиналыста, Федерацияның (ФЕКА) Мюнхендегі орталығының жабылып, күшінің жойылуы туралы шешім қабылданды. Бұл шешім Мюнхендегі жергілікті сот жағынан да мақұлданды. Федерация басшылығына жаңадан сайланған жастарға оның жаңа орталығын ресми түрде Швецияда ашу міндеті тапсырылған болатын.

Тағы бір ескере кетерлік жайт, мен 2011 жылы Астанада өткен IV Дүниежүзі қазақтарының құрылтайында Дүниежүзі қазақтары қауымдастығының төралқа мүшесі болып сайланған едім. Шетелдегі, соның ішінде Еуропадағы қазақтарға арналған көптеген іс-шараларда Қауымдастықпен бірге көптеген тиімді жұмыстар атқардық. Ол да бір естен кетпес жақсы кезең еді. Қауымдастықтағы төралқа мүшелігім де 2017 жылы аяқталды.

– *Günümüzde neyle uğraşıyorsunuz?*

– Şu anda emekliyim. Toplumsal işlerle biraz zamandan beri uğraşmıyorum. Ancak elimden gelince bilimsel çalışmalarımı devam ettirmek istiyorum. Kitap, gazeteleri okurum. Özellikle kendimi ilgilendiren konularla ilgili materyalleri, kitap, dergileri araştırmaya çalışırım. Düzenlenen toplantılara, bilimsel konferanslara katılırım. Kazakistan ve Orta Asya bölgesini özel araştırdım ve bu alanda çalışmalarımı devam ettirmek istiyorum.

– *Siz siyasi bilimler doktorusunuz. Bilime olan ilginiz ne zaman başladı? Doktora tezinizin konusunu nasıl seçtiniz?*

– Benim esas mesleğim gazeteciliktir. Türkiye'nin İstanbul şehrindeki üniversitede gazetecilik bölümünden mezun oldum. Uzun seneler Azatlık Radyosu'nda çalıştım, tecrübe kazandım. Kazakistan ve Orta Asya bölgesini araştıran çalışmalarımı geliştirmeye başladım. Bu benim bilimsel çalışmalara olan ilgimi çoğalttı. Yukarıda değindiğim gibi 30 Haziran 1995'li yıllardan sonra Azatlık Radyosu Münih'ten Çek Cumhuriyeti'nin başkenti Prag'a taşındı. Biz Prag'a gitmedik. Bundan sonra ben tamamıyla bilimsel çalışmalarla uğraşmaya başladım. İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde Siyasi Bilimler alanında doktora tezimi savundum. Orta Asya'daki siyasi-ekonomi, kültürel olaylar hakkında araştırmalar yapmaya başladım. Azatlık Radyosunda çalıştığımız sıralar Kazakistan'ın bağımsızlığı için çok emek harcamayı, Alaş aydınlarını tanıtmayı kendi görevimiz olarak saydık. Daha sonra Kazakistan'ı yabancı ülkelere tanıtmayı önemli bir amaç saydık. Amerika Birleşik Devletleri'nde, Almanya'da, Türkiye'de ve Kazakistan'da birçok bilimsel konferanslara katılarak bildirimlerimizi sunduk. Onlarca bilimsel makalemiz yayınlandı. Bununla birlikte Türkçe "Kazakistan" adlı bir kitabımız da yayınlandı. Bu çalışmayı Kazakistan'ın genel siyasi tarihi da olarak sayabiliriz. Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde derslere de girdim.

– *Avrupa'nın bilim camiasıyla bir bağlantınız var mı?*

– Avrupa'daki bilimsel çevrede Kazakistan ve Orta Asya bölgesiyle ilgili düzenlenen faaliyetlere katılır, yayınlanan kitap, makaleleri okuruz. Bazen onlar bizi davet ederler. Almanya'nın başkenti Berlin'deki bir enstitü tarafından düzenlenen konferansın Türk halklarıyla ilgili toplantılarına birkaç kere katıldım. Köln'deki bir üniversitenin düzenlediği Kazakistan hakkındaki konferansta

Бұған қоса, Еуропадағы қазақтарға арналған іс-шараларда Қазақстандағы басқа қоғамдық ұйымдармен де бірге жұмыс атқардық. Соның бірі - Алматыдағы Халықаралық “Жанашыр” Қайырымдылық Қоры еді. Ол қормен де көптеген шараларды бірлесіп өткізіп отырдық.

– Қазіргі таңда өзіңіз немен айналысып жүрсіз?

– Қазір зейнеткермін. Қоғамдық жұмыстардан біраз уақыттан бері қол үздім. Әйтсе де, шама жеткенше ғылыми жұмыстарымды жалғастыра бермек ойым бар. Кітап, газеттерді оқып отырамын. Әсіресе өзімді қызықтыратын тақырыптарға қатысты материалдарды, кітап, журналдарды қалт жібермей зерттеуге тырысамын. Осы орайда өтетін жиындарға, ғылыми конференциялар мен басқосуларға қатысып тұрам. Бір сөзбен айтқанда, Қазақстан және Орта Азия аумағы туралы дербес-жеке зерттеуші ретінде жұмыстарымды одан әрі жалғастыруға тырысып келемін.

– Бүгінде саясаттану ғылымдарының докторысыз. Ғылымға деген қызығушылығыңыз қай уақыттан басталды? Докторлық диссертацияңыздың тақырыбын қалай таңдадыңыз?

– Менің негізгі мамандығым журналистика. Түркияның Ыстамбұл қаласындағы университетте журналистика факультетін бітіргем. Азаттық Радиосында ұзақ жылдар жұмыс істеу арқылы тәжірибемізді молайтып, Қазақстан және Орта Азия аумағын зерттеу жұмыстарымызды жетілдіре түскен болатынмын. Бұл менің ғылыми жұмыстарға деген қызығушылығымды да арттыра түскен. Жоғарыда айтылғандай, 1995 жылдың 30 маусымынан кейін Азаттық Радиосы Мюнхеннен Чехияға көшті. Содан кейін, мен толықтай ғылыми жұмыстарға ауыстым. Ыстамбұл Университетінің халықаралық қатынастар бөлімінде саясаттану саласында докторлық атағын алдым. Орталық Азиядағы саяси-экономикалық, мәдени құбылыстар туралы зерттеулер жүргізе бастадым. Азаттық Радиосында жұмыс істеген кезде Қазақстанның тәуелсіздігі үшін аянбай еңбек етуді, Алаш азаматтарын ұлықтауды өзімізге парыз деп санасақ, кейін Қазақстанды шетелдерге танытуды алдымызға басты мақсат етіп қойдық. Америка Құрама Штаттарында, Германияда, Түркияда және Қазақстанда көптеген ғылыми конференцияларға қатысып баяндамалар жасап жүрдік. Ондаған ғылыми мақалаларымыз және баяндамаларымыз жарияланды. Бұған қоса түрік тілінде “Қазақстан” деген бір кітабымыз да жарық көрді. Бұл еңбекті Қазақстанның жалпы

Esas olarak bizim en büyük hayalimiz – yabancı ülkelerde doğup büyüyen gençlerimizin asimilasyon etkisinde kalmamaları için dilimizi, kimliğimizi, dinimizi, gelenek göreneklerimizi, örf adetlerimizi korumaktır. Özellikle büyükler gençlerin dinini öğrenmelerini sağlamaktadır ve eskiden gelen Kazaklara ait nitelikleri onlara öğretmeye çalışmaktadır.

Қазір зейнеткермін. Қоғамдық жұмыстардан біраз уақыттан бері қол үздім. Әйтсе де, шама жеткенше ғылыми жұмыстарымды жалғастыра бермек ойым бар. Кітап, газеттерді оқып отырамын. Әсіресе өзімді қызықтыратын тақырыптарға қатысты материалдарды, кітап, журналдарды қалт жібермей зерттеуге тырысамын.

саяси тарихы десе де болғандай. Түркияның түрлі университеттерінде дәріс оқып жүрген кезіміз де болды.

– Еуропаның ғылыми ортасымен байланыстарыңыз қандай?

– Еуропадағы ғылыми ортада Қазақстан және Орта Азия аумағына қатысты болған іс-шараларды, шыққан кітап, мақалалар сияқты жарияланымдарды қадағалап отырамыз. Кейде ондағы орталардан шақыру да аламыз. Германияның астанасы Берлиндегі бір институт тарапынан ұйымдастырылған конференциялардың түркі халықтары жөніндегі отырыстарына бірнеше рет қатысқанымыз бар. Кельндегі бір университетте ұйымдастырылған Қазақстан туралы конференцияда “Еуропадағы Қазақ Диаспорасы” туралы баяндама жасадым. Штутгарт қаласындағы “Linden-Museum Stuttgart” атты этнология мұражайында 1960 жылдардағы “Еңбек миграциясы келісімі” арқылы Түркиядан Германияға көшіп келген топтарға арналған бір көрме ұйымдастырылып, осы шара аясында тағы Түркиядан келген Қазақтарға арналған бір бөлім ашылған. Онда қазақтың киіз үйі тігіліп, ішіне қазақтың ұлттық бұйымдары қойылған. Бұған қоса, Түркиядан Еуропаға көшкен қазақтар туралы пікірталас та ұйымдастырылды. Университет профессорлары, ғалымдар, мұражай басшылары мен қызметкерлері, журналистер және басқа да неміс зиялы қауым өкілдері қатысқан жиында менің үлкен қызым – Социология ғылымдарының докторы Өзгежан Кесіжі Түркиядың қазақтардың Еуропаға көшу тарихы туралы бір баяндама жасаған. Еуропадағы ғылыми орталықтармен жекелеген осындай қарым-қатынастарымыз әлі де жалғасып келеді.

“Аврупа Kazak Diasporası” hakkında bir konuşma yapmıştık. Stuttgart şehrindeki “Linden-Museum Stuttgart” adlı etnoloji müzesinde 1960’lı yıllardaki “işgücü göçü anlaşması” ile Türkiye’den Almanya’ya göç eden gruplarla ilgili bir sergi düzenlenmişti. Sergide Türkiye’den gelen Kazaklar’a ait özel bir bölüm açılmıştı. Orada Kazak çadırı dikilerek Kazakların milli eşyaları sergilenmişti. Türkiye’den Avrupa’ya göç eden Kazaklar hakkında müzakereler düzenlendi. Üniversite profesörleri, bilim adamları, müze yöneticileri ve görevlileri, gazeteciler ve alman aydın temsilcileri katılan toplantıda benim büyük kızım – Sosyoloji Bilimleri Doktoru Özgecan Kesici Türkiye’deki Kazaklar’ın Avrupa’ya göç tarihi hakkında bir sunum yapmıştı. Avrupa’daki bilim merkezleriyle özel ilişkilerimiz hala devam etmektedir.

– Türk halklarıyla bağlantılarınız var mı? Kendi aranızda edebi-kültürel çevre kalıplaşmış mı? Toplantılarınız hangi dilde geçer? Kaç dil biliyorsunuz?

– Avrupa’daki Kazaklar’ın çoğunluğunu Türkiye’den gelenler oluşturmaktadır. Bununla birlikte Türkiye’den Avrupa’ya gelen Azerbaycan, Kırım Tatarı, Kazan Tatarı, Sibir Tatarı, Özbek, Kırgız, Uygur, Nogay, Türkmen gibi kardeş halkların diaspora temsilcilerine de çok rastlarız. Bu kardeş halkların temsilcileriyle sıkı bir ilişkilerimiz var. Onlarla görüştüğümüz zaman hepimiz Türkiye’den geldiğimiz için Türkçe konuşuruz. Bizim aramızda dayanıklı ilişkiler kalıplaşmıştır. Camilerde, özellikle Cuma namazlarında, iftarlarda buluşuruz. Bazen Nevruz gibi ortak bayramları birlikte kutlarız. Ben Kazakça, Türkçe, İngilizce, Almanca bilirim.

– Günümüzde Avrupa’da yaşayan Kazakların sayısı ne kadar? Özellikle hangi alanlarda çalışıyorlar? Eğitimle, bilimle uğraşan gençler var mı?

– Avrupa’daki diaspora Kazaklarının genel sayısı hakkında elimizde tam bir istatistik bilgi yoktur. Bizim tahminimize göre Avrupa ülkelerinde eskiden beri yaşayan Kazak diasporası temsilcilerinin genel sayısı 4-5 bin civarındadır. Bağımsızlıktan sonra çeşitli nedenlerle Kazakistan’dan Avrupa’ya gelip orada yaşayan Kazaklar da vardır. Bizim onların sayısı hakkında bilgimiz yoktur.

Türkiye’den Avrupa’ya ilk gelen Kazaklar işçiydiler. Günümüzde ise onların yaşamları iyidir, hiçbir şeye ihtiyaç değildir. Sosyal durumları iyidir. İşçi çocukları yetişerek eğitim almıştır. Günümüzde onların içinde banka, posta, sağlık alanlarında çalışan doktor, mühendis, hukukçu, bilim, kültür görevlilerine çok rastlarız. İş adamları da vardır.

– *Түркі халықтарымен араласып тұрасыздар ма? Өзара әдеби-мәдени орта қалыптасқан ба? Басқосулар қандай шеңберде, (қай тілде) ұйымдастырылады? Өзіңіз қанша тіл білесіз?*

– Еуропадағы қазақтардың көбі Түркиядан келген. Сонымен бірге Түркиядан Еуропаға келген Әзербайжан, Қырым Татары, Қазан Татары, Сібір Татары, Өзбек, Қырғыз, Ұйғыр, Ноғай, Түрікпен сияқты бауырлас халықтардың диаспора өкілдері көптеп кездеседі. Бұл бауырлас халықтардың өкілдерімен әрине тұрақты қарым-қатынастарымыз бар. Олармен кездесе қалсақ бәріміз Түркиядан келгендіктен түрікше сөйлесеміз. Біздің арамызда дағдылы қарым-қатынастар қалыптасқан. Мешіттерде, әсіресе жұма намаздарында, оразада ауызашарларда кездесіп тұрамыз. Кейде Наурыз секілді ортақ мерекелерді бірге өткіземіз. Сұрағыңызға орай айтайын, мен өзім қазақ, түрік, ағылшын және неміс тілдерінде сөйлеймін.

– *Бүгінде Еуропада тұрып жатқан қазақтар саны қанша? Негізінен қандай салада еңбек етеді? Ғылым-білімге ден қойып жатқан жастар бар ма?*

– Еуропадағы диаспора қазақтарының жалпы саны туралы қолымызда нақты статистикалық мәлімет жоқ. Біздің болжамымыз бойынша, Еуропа елдерінде бұрыннан бері тұрып келе жатқан қазақ диаспорасы өкілдерінің жалпы саны 4-5 мың шамасында болуы керек. Ал, тәуелсіздіктен кейін әр түрлі себептермен Қазақстаннан Еуропаға келіп тұрып жатқан біршама қазақтар баршылық. Олардың саны туралы бізде мағлұмат жоқ.

Алғаш рет қазақтар Түркиядан Еуропаға жай ғана жұмысшы болып келген, ал қазір олардың тұрмыстары жақсы, мұқтаждықтары жоқ, әлеуметтік жағынан қамтамасыз етілген. Етек жеңін жинап, сол жаңағы жұмысшылардың балалары өсіп-өніп, оқып, білім, тәжірибе алып жатыр. Қазір бұлардың арасында банк, почта, денсаулық сақтау саласында, дәрігер, инженер, заңгер, ғылым-мәдениет қызметкерлері сияқты жастар көптеп кездеседі, бизнеспен айналысатындары да бар.

– *Сұхбаттарыңызда қазақ тілінде сөйлейтін жастардың қатарының сиреп бара жатқандығын айтып жүрсіз. Осы тұрғыда қандай әрекеттер қолға алынуда? Ілгерілеушілік бар ма? Еуропада өткізіліп жүрген Кіші*

– *Sohbetlerinizde Kazakça konuşan gençlerin sayısının azaldığına değinmiştiniz. Bu bakımdan ne gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir? Gelişmeler var mı? Avrupa’da düzenlenen Küçük Kurultaylar, Gençler konferansları etkili mi?*

– Esas olarak bizim en büyük hayalimiz – yabancı ülkelerde doğup büyüyen gençlerimizin asimilasyon etkisinde kalmamaları için dilimizi, kimliğimizi, dinimizi, gelenek göreneklerimizi, örf adetlerimizi korumaktır. Özellikle büyükler gençlerin dinini öğrenmelerini sağlamaktadır ve eskiden gelen Kazaklara ait nitelikleri onlara öğretmeye çalışmaktadır. Böyle bir çevrede yetişen gençler dil kültürünü, tarihini, yedi nesli öğrenmek istiyorlar. Bizim gençlerimiz ana dillerini iyi bilmeseler de milli maneviyatları vardır. Çünkü onlar övünçle “Ben Kazak’ım” derler. Bunu kaybetmemek, geliştirmek, devam ettirmek görevimizdir.

Günümüzde bizi endişelendiren en önemli mesele ana dilimizle ilgili meseledir. Avrupa’daki Kazaklar’ın arasında Kazakça’nın durumunun iyi

Еуропадағы қазақтардың көбі Түркиядан келген. Сонымен бірге Түркиядан Еуропаға келген Әзербайжан, Қырым Татары, Қазан Татары, Сібір Татары, Өзбек, Қырғыз, Ұйғыр, Ноғай, Түрікпен сияқты бауырлас халықтардың диаспора өкілдері көптеп кездеседі.

Құрылтайлар, Жастар конференциясының тиімділігі қаншалықты?

– Негізінен көкейде жатқан басты арман - жат елде туып өскен жастардың ассимиляция құрсауында қалып қоймауы, тілін, ділін, дінін, салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын сақтап қалуы еді. Әсіресе аға буынға жататын отбасылар жастардың дінін білуіне және көнеден келе жатқан қазақи қасиеттерді олардың бойына сіңіруге көңіл бөліп отырды. Әрине, осындай ортада өскен кейбір жастардың тіл мәдениетін, тарихын, жеті атасын білгілері келеді. Ал, біздің жастар ана тіліне шорқақ болса да, ұлттық рух бар. Өйткені, «Мен қазақпын» деген сана оларда қалыптасқан. Ағылшын, француз, неміс тілдерінде сайрап тұрған бала «Мен қазақпын» дегенді мақтанышпен айтады. Соны өшіріп алмау, жоғалтып алмау, дамытып, жалғастыру – алда тұрған басты міндет болса керек.

Қазір қатты алаңдататын басты мәселе атап айтар болсақ, ана тілге қатысты болып тұр. Еуропадағы қазақтардың арасында қазақ тілінің жағдайы жыл өткен сайын нашарлап бара жатқанын, әсіресе жас буынның ана тілін мүлдем білмей, ұмыта бастағанын мойындауға мәжбүрміз. Қазақ диаспорасын қатты алаңдататын мұндай жағдайдың қалыптасуының кейбір себептерін мысал ретінде келтіріп кететін болсақ, бұрын диаспора өкілдері, елден келген үлкен кісілер басқа тіл білмегендіктен балаларымен және немерелерімен тек қана қазақ тілінде сөйлесетін. Бірақ қазір сол аға буынға жататын үлкен кісілердің қатары тым сиреп, тіпті бітті десе де болады. Бұл шетелдерде тұратын қазақтар арасында қазақ тілінің қолданылу үдерісіне ауыр соққы болып тиді. Сол үлкендер буынын, аға буынды көзбен көріп, солардың тәрбиесінде болып, ізін басқан біздің буынның арты елуді еңсеріп, алпысқа жетсе, алды жетпістен асты. Бұл буын да өмір сахнасынан

олмағанын, өзелікке генч неслін анн диллерини һиһ билмедіғини, унутмннн бншлн діғини бенимсемейе мецбурнз. Кнзкк днспорнсынн эндишелендирен бнйле бир днрнмнн yer алмнсынн бнзн неденлерине рнрек верелим. Ескиден днспорнн темснлчилери, бнйклеримиз дйгер диллери билмедиклеринден днлнй чнчнклнри ve торннлнриылн сндеце Кнзккчн конушнюрлнрдн. Анчкк гнннмнзде бнйклеримизин снйисн чнк азалдн, һнттн тнкенди де днйебилериз. Бу yабннчн нлкелерде yншнйнн Кнзкклар арасннда Кнзккчн'nн кнллннш снречини зор бир днрнмнн бнрнктн. Бнйк несли гнзле гнрен, онлнрдн тербиye гнрмнш, онлнрин пешинден gelen bizim nesil de elli yншнн geчmiш, алтмншн gelmiш, yetmiш yншнндн ашмнштр. Бу nesil de һayattan гнчтнктен sonra Аврнпн'daki генч неслин geleceғи de bulanнк днрнмнннн кнлнчкнктнр.

Аврнпн'dа ise Кнзккчн конушнн ортнмнн да yoktur. Чнчнклнр окнллнрдн, бнйклер ise иш yerинде yншаднклнри нлкенин дилинде конушнрлнр. Eve gelince Тнркче конушнрлнр. Чннкн Аврнпн'daki Кнзкк днспорнсыннн ортн nesil темснлчилеринин тнмн Тнркиye'de yetiшmiш, окнллнрдн Тнркче ргреним гнрен кишнлерден олншмнктндр. О yнзден онлнрин чнчнклнриннн Кнзккчнлнри кнтнднр yа да һиһ билмиюрлнр. Bununla birlikte Тнркче yaygın televизион һаберлери ve Тнркче филмлер де бурнднки днрнмннн etkilemektedir.

Кнкнмнз бир дил олдуғннднн Тнркче конушнн Кнзкк генчлери днһа sonra Кнзккчн'yн чнбук ргреннрлер. Buna delil ррнеклери Тнркиye'den, yнни Аврнпн'dнн Кнзккнстн'nн eғитим алмннн gelen Кнзкк генчлеринин араснндн да гнрмектейиз. Анчкк гнннмнзде Кнзкк днспорнсыннн генч nesil снйилнн Аврнпн'dа yetiшнн ebeveynлер арасннда yнни бир алышннклнк олншмнктндр. Бу генч nesil ebeveynлер аилесинде, kendi арнлнриннннн ve чнчнклнриылн kendileri yншнйнн нлкенин дилинде конушнрлнр. Бу yабннчн нлкелерде yншнйнннн Кнзкклар арасннда gelecekte Кнзккчн'yн кнрнмннннн engel olan en бнйк теһликениннн biri олнрнкк снйилнр.

кеткеннен кейін Еуропадағы жас буынның болашағы да бұлыңғырлана түспек.

Ал енді Еуропада қазақша сөйлесетін орта да жоқ. Балалар мектептерде, үлкендер болса жұмыс орындарында тұрған жерлерінің тілімен сөйлейді. Үйге келсе олар түрікше сөйлеседі. Өйткені, қазіргі Еуропадағы қазақ диаспорасының орта буын өкілдерінің барлығы дерлік Түркияда туып-өсіп, мектептерде түрік тілінде оқыған адамдардан құралады. Сондықтан, олардың балалары қазақшаға шорқақ немесе мүлдем білмейді. Бұған қоса түрік тілінде кең тараған теледидар хабарлары мен түрік тіліндегі кино фильмдері де мұндағы жағдайдың қалыптасуына үлкен ықпал етуде.

Бір ескерерлік жағы, тамырлас, түбі бір тіл болғандықтан ба түрікше сөйлеген қазақ жастары кейін қазақ тілін үйренгенде тез қабылдап, тез үйреніп кетіп жатыр. Мұның кейбір мысалдарын Түркиядан, яғни Еуропадан Қазақстанға оқуға барған қазақ жастарының арасынан көріп те жүрміз. Бірақ қазір, қазақ диаспорасының жаңа буынына жататын Еуропада туып-өскен ата-аналар арасында жаңа бір дағды қалыптасып келеді. Осы жаңа буын ата-аналар отбасында, өзара және бала-шағаларымен өздері тұрып жатқан жердің тілімен сөйлей бастады. Бұл енді шетелдегі қазақтар арасында болашақта қазақ тілін сақтап қалуға төнген ең үлкен қауіптің бірі болып есептелсе керек.

Жастарда қазақ тілін білуге құштарлық жоқ емес. Көп болмаса да Еуропадан Қазақстанға келген, жоғары оқу орындарына түсіп білім алып қайтқан жастар да бар. Сол жоғары оқу орындарында шет елдердегі қазақтарға бөлінген квотадан пайдаланып, дайындық курстарында қазақша үйреніп қайтқан кейбір жастар да болды. Ал, өз отбасымнан бір мысал келтірсем, өткен жылы ортаншы қызым Мерве-Зейнеп Кесіжі Шәкәрім Университетінің шақыруы бойынша, үш айға Семейге келіп, осы университеттің Қазақ филология факультетінде қазақ тілі курсына қатысып, ана тілін жақсы үйреніп қайтты. Осы орайда, қызым Зейнептің тек ана тілін үйреніп, жақсартуына ғана емес, оның қазақтың ұлттық мәдениеті мен салт-дәстүрлерін де толығырақ таныс болуына жағдай жасап, қамқорлық еткен Шәкәрім Университетінің басшыларына жұбайым Фатма Кесіжі ханыммен бірге ата-ана ретінде алғысымызды айтқым келеді.

Одан бір жыл бұрын, яғни 2017 жылдың жазында кенже қызым Шолпан Кесіжі Алматыда бапта бойы қазақша жеке сабақ оқып, ана тілін жақсы меңгеріп қайтқан болатын. Мұны айтып отырған себебім, біз Еуропа Қазақ Қоғамдары Федерациясын (FEKA) құрып, басқарып отырған

Gençler Kazakça öğrenmek istiyorlar. Çok olmasa bile Avrupa'dan Kazakistan'a gelen, yüksek öğrenim kurumlarında eğitim alarak geri dönen gençler de vardır. Yüksek öğrenim kurumlarında yabancı ülkelerdeki Kazaklara ayırt edilen burslardan yararlanarak, hazırlık kurslarında Kazakça öğrenerek gelen gençler de vardır. Kendi ailemden bir örnek verebilirim. Geçen sene ortanca kızım Merve-Zeynep Kesici Şakarim Üniversitesi'nin davetiyesiyle üç aya Semey'e gidip Kazak Filolojisi Fakültesi'nde Kazak Dili kurslarına katılarak ana dilini iyi öğrenerek geldi. Kızım Zeynep'in sadece ana dilini öğrenip geliştirmesine değil, onun Kazaklar'ın milli kültürü ve gelenek göreneklerini de geniş bir şekilde tanınmasına yardımcı olan, destekleyen Şakarim Üniversitesi'nin yöneticilerine eşim Fatma Kesici Hanım'la birlikte bir ebeveyn olarak kendi şükranlarımı sunmak istiyorum.

Ondan bir sene önce, yani 2017'li yılların yaz aylarında küçük kızım Şolpan Kesici Almatı'da 6 hafta boyunca Kazakça özel bir ders aldı. Ana dilini iyice öğrenerek döndü. Bunları söylememin sebebi, Avrupa Kazak Dernekleri Federasyon'unu (FEKA) oluşturarak yönettiğimiz zamanlar onun

Жастарда қазақ тілін білуге құштарлық жоқ емес. Көп болмаса да Еуропадан Қазақстанға келген, жоғары оқу орындарына түсіп білім алып қайтқан жастар да бар. Сол жоғары оқу орындарында шет елдердегі қазақтарға бөлінген квотадан пайдаланып, дайындық курстарында қазақша үйреніп қайтқан кейбір жастар да болды.

кезде оның құрамындағы қазақ қоғамдарымен бірге Париж, Лондон және Мюнхен сияқты қалаларда қазақша тіл курстарын ұйымдастырып та көрдік. Парижде Қазақстан Білім және Ғылым Министрлігінің қамқорлығымен арнайы маман мұғалім әкеліп, 2 апталық интенсивті қазақша тіл курсын да аштық. Әр түрлі себептермен мұндай шаралар жалғасын таппады. Олар нәтижелі болмады. Менің ойымша, ең тиімді жол балаларды бір мезгілге Қазақстанға жіберіп, ана тілін жеке үйреніп қана қоймай, ұлттық мәдениет пен салт-дәстүрді де атажұртта жақсы біліп қайтуына ата-аналардың мейлінше көп көңіл бөлуі керек.

Ал Еуропада өткізіліп жүрген кіші құрылтайлар мен жастар конференциясының тиімді жақтарына келер болсақ, құрылтайларда, жат елде жабырқаған қандастар, ағайындар бас қосып дидарласады. Шет елде туып өскен жастар бір-бірімен танысып, аралас-құралас болады. Олар үлкен той сияқты аталып өтіледі. Ел ағалары, ағайындар рухани, мәдени, салт-дәстүр, ұлттық құндылықтар сияқты мәселелерге қатысты қиыншылықтарын біліп, талқылауға мүмкіндік табады. Құрылтайға қатысқан ағайындар Қазақстаннан келген өнер адамдарының, ән-би топтарының концертін, өнерін көріп рухтанып, көңілдері көтеріліп қайтатын.

Ал, Еуропадағы қазақ диаспорасы жастар конференцияларында болса, жастардың көкірек көзінің оянуына, ұлттық салт-санасының жетілуіне, Еуропаға дейін жеткен көш тарихымыз жайында білген мағлұматтарының толығына көңіл бөлінетін. Сондықтан бұларды аса тиімді шаралар еді десе артық айтқандық болмас.

– Елдегі болып жатқан соңғы жаңалықтардан хабардарсыздар ма?

– Әрине, Қазақстанда болып жатқан соңғы жаңалықтарды үнемі көріп, біліп отырамыз. Қазір интернет заманы. Газет сайттарындағы, әлеуметтік желідегі қызықты хабар, мағлұматтар назарымыздан тыс қалмайды. Қазақстанның жетістіктерімен мақтанамыз. Сондықтан ел аман болсын, жұрт тыныш болсын. Қазақстан әр салада қарқынды дами берсін, әлемнің үздік дамыған елдері қатарына қосылсын деп тілейміз.

– Әңгімеңізге рахмет. ■

Сұхбатты жазып алған
Айна ТӨЛЕУТАЕВА

kuruluşundaki Kazak Dernekleriyle birlikte Paris, Londra ve Münih gibi şehirlerde Kazakça dil kurslarını düzenlemiştik. Paris'te Kazakistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın himayesi altında özel öğretmen götürerek 2 haftalık yoğun Kazakça dil kurslarını açtık. Çeşitli nedenlerden dolayı bu gibi faaliyetler devamını bulamadı. Neticesiz oldu. Bence dil öğretimindeki en önemli yöntem - çocukları belli bir süre için Kazakistan'a göndererek ana dillerini öğretmektir. Bununla birlikte milli kültür ve gelenek göreneklerini de atayurtlarında iyice öğrenmelerine ebeveynlerinin de dikkat etmeleri gerekir.

Yabancı ülkelerde yaşayan kardeşlerimizi bir araya getirerek sohbet etmek Avrupa'da düzenlenen Küçük Kurultaylar ve Gençler Konferansının etkin yanlarından sayılır. Yabancı ülkelerde yetişen gençler birbirleriyle tanışılar, kaynaşırlar. Büyük bir düğün gibi kutlanır. Büyükler maneviyat, kültür, gelenek görenek, milli değerler gibi meselelerle ilgili sorunları öğrenerek tartışılar. Kurultay'a katılanlar Kazakistan'dan gelen sanatçıların, dans gruplarının konserini seyrederek eğlenirler.

Avrupa'daki Kazak diasporası Gençler Konferanslarında ise gençlerin uyanmasına, milli bilinçlerinin kalkınmasına, Avrupa'ya gelen göç tarihimize hakkında bilen bilgilerinin aktarılmasına dikkat ederler. Bunların çok önemli önlemler olduğunu söyleyebiliriz.

– Ülkedeki son haberlerden bilginiz var mı?

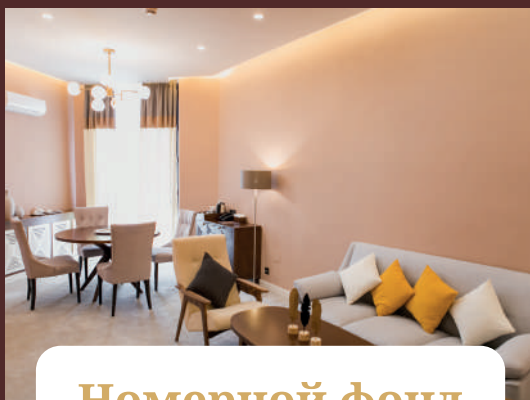
– Kazakistan'daki son haberlerden devamlı haberdarız oluyoruz. Şimdi İnternet çağıdır. Gazete sitelerindeki, sosyal sitelerdeki ilginç haberler, bilgiler dikkatsiz kalmayacaktır. Kazakistan'ın başarılarıyla övünüyoruz. Ülkemiz barış, refah içinde yaşasın. Kazakistan'ın her alanda gelişmesini, kalkınmasını, dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almasını istiyoruz.

– Sohbet için teşekkür ederim. ■

Sohbeti yazan
Ayna TÖLEUTAYEVA

Отель «Казakhstan» - уникальный исторический памятник мегаполиса Алматы, достояние Республики Казахстан. Образец монументальной, надежной советской архитектуры, один из немногих отелей в мире, ставший неотъемлемой частью города.

Номерной фонд

Отель «Казakhstan» располагает уютными и современными номерами, которые предлагают гостям все удобства и комфорт. Спокойные линии и натуральные материалы в номерах погружают гостей в расслабляющую атмосферу, а теплая цветовая гамма и удобные кресла помогают чувствовать себя как дома.

Конференц-залы

Успех любого мероприятия состоит из гармоничного сочетания факторов, включающих в себя элементы продуманного сервиса. Предложение для наших гостей - это многофункциональное пространство для воплощения любых идей и создания самых ярких событий, отвечающее всем тенденциям современности.

Biz ilk olarka Amerika'da yaşayan Ahıskalı kadınlarımızı biraraya getirerek DATÜB Amerika Kadın Kolları toplantısını gerçekleştirdik

Ahıskalı Kadınlarımızın toplumumuzda söz sahibi olması, DATÜB çalışmalarında daha aktif şekilde yer alması için daha sık sık biraraya gelmemiz lazım. Sorunlarımızı bir birimizle paylaşarak milletimizin parlak geleceği doğrultusunda gerekli adımları ancak istişare ederek atabiliriz.” – Balkiya Salamova

Dünya Ahıskalı Türkler Birliği (DATÜB) tarafından Ahıskalı Türklerin toplum halde yaşadıkları 9 ülkeden gelen Ahıskalı Kadınların katılımı ile Kazakistan'ın kadim şehri Almatı'da düzenlenen I. Uluslararası Ahıskalı Kadınlar Forum'unun ardından Ahıskalı kadınların ortak hedef doğrultusundaki çalışmaları da bir ivme kazandı. Ahıskalı kadınların buldukları ülkelerdeki temsilciliklerin oluşturulmasının ardından ABD'de yaşayan Ahıskalı kadınlar da harekete geçti.

Rusya'nın Krosnadar vilayetinde karşılaştıkları ikinci sınıf insan, ötekileştirme politikası ve uygulanan ayrımcılığın ardından 2005 yılında kapsamlı bir göç programı çerçevesinde Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) götürülen (göç ettirilen) Ahıskalıları göç öncesi yıllarca hep zorluklar yaşadı. Bu çileli hayatı, kaderine iki defa sürgün hayatı yaşamak gibi büyük bir yazı yazılanlardan sadece ve sadece biri de Balkiya Salamova'dır. Özbekistan'da doğan, 1989 yılında meydana gelen Fergana faciasından sonra ise Azerbaycan'a, ardından Rusya'ya göç eden Salamova, en sonunda ise Amerika'ya zorunlu göç etmek mecburiyetinde kaldı. 2019 yılında yapılan toplantıda DATÜB Amerika Kadın Kolları Başkanı seçilen Balkiya Salamova ile “Türk Birliği” dergisi okurları için samimi bir söyleşi gerçekleştirdik.

– *Balkiya hanım, Öncelikle okurlarımız için kendinizden bahsedermisiniz? Balkiya Salamova kimdir?*

– Ben Balkiya Salamova, 9 Nisan 1958 yılında Özbekistan'ın Sirderya vilayetinin Verxni Valenski köyünde doğdum. Yedi kız ve bir erkek kardeş olmakla oldukça büyük bir ailemiz vardı. Babam Hasretov Şahismayıl, annem Zülfiya Mürselova'dır. Babam hakkın rahmetine kavuştu fakat annem şu anda 94 yaşında ve hayattadır. Çocukluğum Slavanka isimli köyde geçti. Babam beni erkek evlat gibi büyüttü. Babam şofördü. Dolayısıyla babam çalışırken, taktör bozulduğunda tamir ederken, her zaman yanında durur, ona yardım ederdim. Lenin isimli kolhoza geldikten sonra kız kardeşlerim ile birlikte hem çiftlikte çalıştık, hem de amatör müzisyenlik yaptık. Akordiyon, davul kullanır, düğünlere, asker yolcu etme etkinliklerine, doğum günü kutlamalarına gider müzik çalardık. Lenin adına madalya almış Cevat Koçiyev'in kızının düğününde biz müzisyenlik yaptık. O kızla yıllar sonra Amerika'da karşılaştık. Bana onu tanıyıp tanımadığımı sordu. Tabii ki, ben onu tanıyamadım çünkü çok değişmişti. Bana, “siz benim düğünümde müzisyenlik yaptınız ve babam sırf sizin için beni 15 yaşında evlendirdi” dedi. Cevat Koçiyev'in, “Müzisyen kızlar var. Onları getireceğim düğününe” diyerek kızını evlenmeye ikna ettiğini orada öğrenmiş oldum.

Babamız hasta olduğu için biz genç yaşlarımızdan çalışmaya başladık. Çalıştığım dönemde bana verilen işleri her zaman fazlasıyla yerine getirdim. İyi çalışmamdan dolayı önce ilçe ardından da il milletvekili oldum. 1979 yılında Komünist Parti'sine

kabul edildim. Ödül ve madalyalarla taltif edildim. En son ise bana “Usta Altın Eller” bronz madalyası verildi. Çok güzel çalışmalar yaptık. Ben her zaman yapılan çalışmalarda organizasyoncu oldum. Bensiz hiçbir toplantı, etkinlik yapılmazdı. Her zaman güzel çalışmalar yaptım. Taşkent’te yapılan konferans ve büyük çaplı etkinliklere hep beni davet ederler. Sadece 10 yıl Lenin adına kolhozda çalıştım. Devlet tarafından bana 4 adet araba hediye edilmişti.

1981 yılında Gülistan ili, Oktyabr kolhozunda yaşayan Telman Salamov ile evlendim. 20 gün evde kalır kalmaz yine fermada bulunan laboratuvarında çalışmaya başladım. Daha sonra muhasebe işlerine baktım. Daha sonra ise fermanın yöneticisi oldum. 1989 yılının ilk aylarında benim daha yüksek görevlere gelebilmem için adaylığımı ileri sürdüler. Fakat Fergana olayları meydana geldi ve biz ailemiz ile birlikte herşeyimizi geride bırakarak Azerbaycan’a göç etmek zorunda kaldık. Azerbaycan’ın Şamahı ilinin, Medrese köyünde ev olarak oraya yerleştik. Orada da ferma müdürü oldum. Bir süre orada da çalıştıktan sonra bizimkiler büyüklerimiz Rusya’ya göç ettiler. Biz ise Derjinovka köyüne yerleştik ve ben yine çalışmaya başladım. İnsanlarla çok güzel anlaştım. İnsanların sorunlarını dinledik hatta beni

kolhozda müdür yapmak istediler. Büyüklerimiz bizim de Rusya’ya, Krosnadar’a göçmemizde ısrar edince biz de taşınmak zorunda kaldık. Orada iş yok güç yok, herkes sadece pazarcılık yapmakla ailesini geçiriyordu. Rusya bize ne pasaport verdi ne de kayıt altına aldı. Hiçbir şeyimiz yoktu. 15 yıl çok zorluklar yaşadık. Çalıştığımızın yarısından çoğunu polisler elimizden alıyordu. Vermezsen elimizde belgemiz, pasaportumuz olmadığı için hapse atıyorlardı. Ben orada da çok aktiftim. Pazarda çalışırken dışardan gelen Ahıskalıların gözetline alındıklarını görüp, onların haklarını savunarak, gözetlenden çıkarıyorduk. Orda da milletimize yardım ettim, polisle yüz yüze geldim. Milletimiz Krasnodar’da belgesiz çok zorluklar çekti. En sonunda da, 2003 yılında Kiyevski köyünde Mikayıl (şimdi ABD, Philadephia’da yaşıyor) isimli liderimiz ile birlikte açık grevinde bulunduk. Devlet bizi muhatap alsın, sözlerimizi dinlesin düşüncesiyle 32 kişi 13 gün yemeden içmeden açlık grevi yaptık. Bizim belgelerimiz yok diye açlık grevi yaptık ve hastanelere düştük, ölümden döndük. Bizim durumumuzu Amerika’dan gelip gördüler, kayıt altına aldılar. Daha sonra bir haber yayıldı ki, bizleri Amerika’ya götürecekler. Buna kimse inanmıyordu. Ama yine de Amerika’ya 2006 yılının Kasım ayında geldik. İlk olarak New York eyaletine yerleştik. Benim kayın validem, kayın pederim, büyük ailemiz hep birlikte geldik. Benim bir kız, bir de erkek evladım var. İkisi de evlidir. 5 torunum var. New York’ta yerleştik. Buraya geldiğimiz ilk 4 aylık bir süre içerisinde yaşamamız için evler tahsis ettiler, ücretsiz yemek verdiler. 4 ay içerisinde adaptasyon süreci yaşadık. Öğrenebildiğimiz İngilizce ile çalışmaya başladık. Ben ilk olarak Marriot otelde çalışmaya başladım. Ordan çıktım çanta dikiş atölyesinde işe girdim. 2011 yılında biz Dayton, Ohio’ya taşındık. Akrobalarımızın çoğu burada yaşadığı için buraya geldik. Buraya

taşınmaya karar verebilmek için 7 sefer geldik gittik. Sonra burada Ahıskalılar 250 hane olduktan sonra biz de ailemiz ile birlikte buraya taşındık. Buraya geldikten sonra da itfayecilere elbise dikilen yerde çalışmaya başladık. Öğlum ile birlikte bir yıla kadar orda çalıştık. Ardından dernekte çalıştım. Ordan da eşimin rahatsızlanması nedeniyle ayrıldım. 3 yıl çalışmadan eşimle ilgilendim. 2017 yılının ağustos ayında kanserden eşimi kaybettim.

– *Ne zamandan bu yana Ahıska konusunda çalışmalarına başladınız? DATÜB ile ilk tanışmanızı ve çalışmalarına başlama sürecini anlatır mısınız?*

– Eşimi kaybettikten sonra Türkiye'ye gittim. Orada uzun bir süre kaldım. Orada ihtiyaç sahibi ailelere destek oldum. DATÜB Türkiye Kadın Kolları Başkanı sevgili Selamet Cevdet ile birlikte hasta çocuklarımızı ziyaret ettik. Selamet hanımı önceden de tanıyordum. Amerika'da kardeşimin düğününe katılmıştı. Ondan sonra da ilişkilerimizi ilerlettik. Türkiye'ye gittiğim zaman da beni karşıladı ve birlikte bu faydalı çalışmaların içine girdik. İkinci defa gidişimde İnegöl ilçesinin Yenice köyünde ev aldım. Gürsu'da "Ahıska" isimli klinik açtım. Şimdi de faaliyet göstermektedir. Önceden de bahsettiğim gibi müziğe oldukça büyük ilgim var. Hep ailemden birinin müzisyen olmasını istedim. Çok şükür kız torunum Sabrina Paşaliyeva bu alanda çok yetenekli. Türkiye'de kendisine klip çektirdik. Ahıskalı değerli sanatçımız Selamet Cevdet ve Özbekistan'dan Mikayıl Süleymanov tüm ekibiyle birlikte klibin hazırlanmasına büyük emek harcadılar. Klibin sponsorluğunu da ben yaptım. DATÜB Türkiye Kadın Kolları Başkanı Selamet Cevdet, 31 Mart 2019 tarihinde Türkiye'de yapılan yerel seçimler dolayısıyla DATÜB tarafından Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a ve Ak Parti adaylarına destek amacıyla Antalya'da, Bursa'da, İnegöl'de, Erzincan'da düzenlenen etkinliklere torunum

Sabrina ile birlikte katıldı, katılımcıları güzel şarkıları ile sevindirdi. Ak Parti Nilüfer Belediyesi Meclis Üyesi Adayı ve Bursa İl Kadın Kolları yetkilisi olan Dilek Kınker hanımefendi, Bursa'da yapılan programda torunum Sabrina'nın güzel şarkıları ve benim de Amerika'da yaşayan bir Ahıskalı olarak Ak Parti sevdamızdan dolayı bize Ak Parti rozeti taktı.

DATÜB'ü önceden de tanıyordum. Her zaman DATÜB'ü destekledim. Genel Başkanımız bu yaptıklarımızı değerlendirerek, Kazakistan'da yapılan I. Uluslararası Ahıskalı Kadınlar Forumu'na davet etti ve orada da DATÜB Amerika Kadın Kolları Başkanı olmamı teklif ettiler.

– *Amerika'da yapılan Kadın Kolları çalışmalarını nasıl gidiyor? Ne gibi çalışmalar yaptınız?*

– Biz ilk olarak Amerika'da yaşayan Ahıskalı kadınlarımızı biraraya getirerek DATÜB Amerika Kadın Kolları toplantısını gerçekleştirdik. Bu toplantıda Ahıskalıların toplum halde yaşadıkları Amerika'nın 15 vilayetinde kadın kolları temsilcileri seçmeyi hedef koyduk. Bu çalışmayı Dayton'dan başladık. Allahın izniyle güzel çalışmalar yapacağız. Burada yapılan toplantımızda kadınlarımız ile var olan sorunların nasıl çözüme kavuşturulacağı, gençlerimizin daha güzel yarınları

Eşimi kaybettikten sonra Türkiye'ye gittim. Orada uzun bir süre kaldım. Orada ihtiyaç sahibi ailelere destek oldum. DATÜB Türkiye Kadın Kolları Başkanı sevgili Selamet Cevdet ile birlikte hasta çocuklarımızı ziyaret ettik.

için istişareler ettik. Gençlerimiz ile de konuşarak onların taleplerini ve arzularını göz önünde bulundurarak, gençlik kollarını kurduk. Onlarla da güzel çalışmalar yürüteceğiz. Annelerimiz çalıştıkları için çocuklarıyla pek fazla ilgilenmek imkanları olmuyor. Dolayısıyla gençlerimiz ile bizler çalışacağız. İlk olarak 6 kadın temsilcimiz seçildi. Sanat, örf-adetlerimiz ile ilgilenen kadınlarımız milletimizin geleceği adına başarılı faaliyet yürüteceklerdir. Temsilci seçilen kadınlarımız gençlerimiz ve kadınlarımız ile ilgili oldukça güzel konuşmalar yaptılar. Bundan sonra planımız sık sık toplantılar yapmak. En büyük çalışmalarımız çocuklarımıza yönelik olacak. Önemlisi gençlerimiz ile sık sık görüşmeler ve onları başı boş bırakmamak. Ayrıca başka bir müjdeli haberim de, 2 bin Amerikan vatandaşı olan Ahıskalıya Türk vatandaşlığı verilecek. Mayıs ayı içerisinde Türkiye'den gelecek ekip Türkiye Cumhuriyetinin Çikago, Maiami, Boston ve Los Angeles Başkonsolosluklarında işlemleri yapacaktır.

– Amerika'da yaşayan Ahıskalı kadınlarımız genellikle hangi işlerde çalışıyorlar? Durumları nasıl?

– ABD'de kadın erkek farkı gözetilmeden, herkes aynı yerde çalışabilmektedir. Kadınlarımız, otellerde, dikiş evlerinde, otomobil parçaları üreten atölyelerde ve başka yerlerde de çalışabiliyorlar. İngilizcesi düzgün olanlar hastanelerde tercümanlık yapıyorlar. Gençlerimiz gerçekten iyi yerlerde okuyorlar. Bizim yaşımızda olanlarda sorunlar var. Özellikle doktor, hemşire olanlarımız, üniversitelerde doktora eğitimi alanlarımız var. Erkekler üniversite bitirmelerine rağmen çoğu ticaretle uğraşmaya başladılar. Lojistik işi Amerika'da Ahıskalılar için şu anda cazip bir iş haline geldi. Herkesin bir şirketi var, bir çoğu da evden çalışıyor. Eğitim alıp eğitim aldığı alan üzerine çalışmaktan ziyade daha kolay para kazanmak için ticaret yapıyorlar. İyi de kazançları var. Burada da fakir yaşayan insanların yok değil. Tek kadın olarak çalışıp çocuklarına bakmak zorunda olanlar oldukça zorlukla yaşıyor. Çocuklar küçük olduğunda anne çocuklarını yalnız bırakamaz. Böyle bir durum olduğu polis tarafından aşkarlanırsa çocuğu alıp devlete teslim ediyorlar. Onun için dul kadınlarımız zor durumda kalıyorlar. Doğrudur devlet destekliyor ama o da bir yere kadar. Çalışanı olanlar güzel para kazanıyorlar. Bazı kadınlar evde çocuklar ile ilgileniyor. Ahıskalıların sayısı Amerika'da gittikçe artıyor. 2005'te 11 bin geldik ama şimdi 50 bini geçtik.

– Amerikada yaşayan Ahıskalılar özellikle de Ahıskalı Kadınlarımıza yönelik ne gibi çalışmalar yapmayı planlıyorsunuz?

– Malesef bugün geldiğimiz noktada Amerika'da yaşayan genç kadınlarımız arasında bazı olumsuz örnek teşkil eden vakaların şahidi olduk. Bazı kızlarımızda din, örf-adet ve diğer konularda bazı değişiklikler gözlemliyoruz. Bu da bize daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Kadınlarımız ve ailelerimizi ile daha fazla çalışmamız gerek. Çocuklarımızı her zaman ister okulda, ister çalıştığı yerlerde takip etmemiz lazım. Biz bu yapılanma ile milletimizin sorunlarının çözümü doğrultusunda çalışacağız. Ahıskalı Türklerin yaşadıkları vilayetleri tez tez ziyaret ederek, insanlarımız ile görüşüp onların sorunlarını dinleyeceğiz. Annelerimizin çocuklarını yakından takip etmesi gerek. Hangi sorunlarla karşılaştıklarını da bir birleri ile paylaşması şart. Son zamanlarda yaşanan üzücü olayların toplumumuzda bir daha yaşanmamasını arzu ediyorum. Bunun için çocuklarımızı, özellikle kız çocuklarımızı sıkı takip etmeliyiz. Buna sadece aileler değil toplum da destek vermelidir. Bizler birlik ve beraberlik içerisinde olursak çok güzel çalışmalara imza atacağız.

– DATÜB tarafından Kazakistan'ın kadim şehri Almatı'da düzenlenen I. Uluslararası Ahıskalı Kadınlar Forum'u hakkında neler söylemek istersiniz? Sizin için önemli olan ne gibi kararlar alındı orada?

– Kazakistan'da 9 ülkeden gelen Ahıskalı kadınlarımız ile çok güzel bir forum yaptık. Orada komisyona seçildim. Ayrıca bu forumda DATÜB Kadın Kolları Başkanı da seçildi. Tüm bu çalışmalar DATÜB Genel Başkanımız Sayın Ziyatdin Kassanov'un sayesinde. O bu birliği oluşturdu ve bugün DATÜB bir marka haline geldi. Allah ondan ve tüm ekibinden razı olsun. Bu forum da bizim için en önemli adım olarak DATÜB tarafından Ahıskalıların toplum halde yaşadıkları 9 ülkede kadınlarımızın politik, ekonomi, kültürel, aile ve sosyal anlamda her zaman destekleneceği vurgulandı. Ayrıca forumda kadınlarımızın yaşadıkları her coğrafyada onların sosyal yönden desteklenmesi, genç neslin eğitimi için, büyüklere saygı küçüklere sevgi çerçevesinde gelecek nesillerin yetiştirilmesi, aile yapısının korunması için gereken çalışmaların yapılması, toplumda insanlarımızın bir birine saygı göstermesi ve başka başlıklar altında çalışma yapılması kararlaştırıldı.

– Çok teşekkür ederiz, ■

Mevlüt IŞIK

YURTDIŞI TÜRKLER

VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

YTB KIRIM TATAR SÜRGÜNÜ'NÜN 75'İNCİ YILI VESİLESİYLE ANMA PROGRAMI DÜZENLEDİ

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Kırım Tatar Sürgünü'nün 75'inci yılı vesilesiyle Kırım Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği iş birliğinde "1944 Kırım Tatar Sürgünü Anma Programı" düzenledi. Programda sürgünde yaşanan acılara dikkat çekilerek, Kırım Tatarlarının hak ve menfaatlerinin her koşulda korunması noktasındaki duyarlılığa devam edileceği vurgusu yapıldı.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği iş birliğiyle Kırım Tatar Sürgünü'nün 75. yılı dolayısıyla Ankara'da anma programı düzenlendi. Kırım Marşı ile İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından sürgünde hayatını kaybedenlerin anısına Kur'an-ı Kerim okunarak dualar edildi. Sürgünü anlatan belgesel gösterimi ve sürgün tanıklarının hatıralarını paylaşması ile devam eden programda, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da telgrafı okundu.

TÜRKİYE KIRIM TATARLARININ HAK VE MENFAATİNİ KORUMAYA DEVAM EDECEK

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın telgrafında şu ifadeler yer verdi: "Kırım Tatarlarının ana yurtlarından koparılmalarına ve büyük kayıplar vermesine neden olan bu elim hadiseyi 75. yılında bir kez daha hüzünle hatırlıyoruz. Türk ve dünya tarihinin unutulmaz insanlık suçlarından biri olan, geçen 75 yıla rağmen acısı bugün de yüreğimizi dağlayan sürgünde yaşamını yitirenleri rahmetle anıyoruz. Türkiye'nin Kırım'da yaşayan ve işgal sonrasında bölgeden ayrılmak zorunda kalan Kırım Tatarlarının hak ve menfaatlerini korumaya her koşulda devam edeceğini vurgulamak istiyorum."

ÇOK TARAFLI MÜCADELE ETMELİYİZ

Programda konuşan Ukrayna Enformasyon Politikası Bakan Vekili Emine Ceppar ise, Kırım Tatar sürgününde binlerce Kırım Tatarı'nın evlerini terk edip ölüm kalım arasında kaldığını söyledi. Ceppar, "18 Mayıs 1944'te sürgün faciaları yıllarca sürdü ve halen daha bitirilemedi" ifadesini kullanan Ceppar, Kırım Tatarlarının dünya haritasının en sert köşelerine sürgüne gönderildiğini kaydetti. İnsanların siyasi, medeni görüşleri için mahkum edilemeyeceğini belirten Ceppar, Kırım'da yaşanan faciaların halen sürdüğünü savunarak, bu konuda çok taraflı mücadele edilmesi gerektiğini altını çizdi.

MAZLUMLARIN SUSTUĞU DÜNYADA YAŞIYORUZ

Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Serdar Çam, medeniyetin temel taşlarını anmak ve geçmişten ders çıkarmak için bir araya geldiğini belirtti. Çam, dünya savaşlarında yaşanan acıların haddi hesabı olmadığını kaydederek, bu acıların tarihi ve sosyolojik nedenlerinin ortaya koyulmasının önemli olduğunu söyledi. Bu yaklaşımların gelecek nesillere aktarılması için çaba sarf edildiğini dile getiren Çam, şunları kaydetti: “ Acı bölgelere göre değişse de ateş düştüğü yeri yakar. Nerede bir adaletsizlik varsa, Yemen’i, Suriye’si, Libya’sı... Mazlumların sustuğu dünyada bomba sesleri duyuluyor. Onun için sevginin barışın inşa ettiği bir dünya için bunları konuşuyoruz. Acıları yaşayanları dinleyeceğiz ve aynı zamanda genç kardeşlerimizle akademik çalışmalar yapacağız. Akla rasyonele uygun bir şekilde de çaba sarf edeceğiz, çünkü hayat devam ediyor.”

KIRIM SÜRGÜNÜ SOYKIRIM OLARAK TANINMALI

Kırım Tatar Milli Meclisi (KTMM) Başkanı ve Ukrayna Milletvekili Refat Çubarov da 75 yıl önceki sürgünde Kırım Tatar halkının yüzde 46’sının hayatını kaybettiğini ifade etti. Ukrayna Parlamentosunun 2015’te bu sürgünü “soykırım” olarak kabul ettiğini anımsatan Çubarov, “KTMM mensupları olarak diğer ülkelerin meclislerinde bunun soykırım olarak tanınması talebinde bulunuyoruz. Bu yıl Letonya bunu kabul etmiştir.” ifadelerini kullandı. Çubarov, KTMM mensupları ve

Kırım lideri Mustafa Abdülcemil Kırımoglu adına Türkiye'ye, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a, Türk halkına selam ve saygılarımı ileterek, "İnşallah bugünkü dualarımızı bir gün Bahçesaray'da yaparız." dedi.

KIRIM TATAR GENÇLİĞİNİ TÜRKİYE'DE BULUŞTURUYORUZ

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar (YTB) Başkanı Abdullah Eren, YTB'nin büyük bir medeniyet bakiyesinin evlatları olarak dünyanın dört bir yanındaki soydaşlarla ilgilendiğini belirtti. Kırım Tatar sürgününü yaşayanlar dinlendiğinde, onların acılarının hala taze olduğunu kaydeden Eren, Çerkes ve Ahıska sürgünlerini anımsatarak, "Elem, keder ve dramın olduğu son bir yüzyıl görüyoruz." dedi. Eren taze acıların yarınlarıya yönelik ibretlik derslere dönüştürülmesi gerektiğini dile getirerek, YTB olarak Kırım Tatar halkına yönelik yapılan çalışmalardan bahsederek, şunları söyledi: "Kırım Tatar Kültürel Miras Envanter Çalışması, Kırım Tarihi Mirası Tanıtım Çalışmaları, mesleki eğitimler, konferanslar, kültürel hareketlilik programları düzenledik. Dünyanın farklı bölgelerinden Kırım Tatar gençliğini Türkiye'ye getirmeye çalışıyoruz. 2002 yılından bugüne kadar 1306 öğrenciyi burslandırmışız. Halihazırda Ukrayna'dan 113 öğrencimiz Türkiye'de eğitimlerine devam etmekte. Bizler YTB olarak daha parlak bir gelecek için ortak hafıza oluşturmaya çalışıyoruz, bu miras nesiller boyunca sürecek. İnşallah Rabb'im bir daha bu acıları bizlere yaşatmaz."

Kırım Tatar Sürgünü tanığı Vait Muhtarov da sürgünden yaşananları, "14-15 yaşında anasız babasız kaldık. Gece bizi köyden çıkardılar, vagonlara yüklediler. İçerisi dayanılmaz sıcaktı. Yolda yemek, su yoktu. Annemi, kardeşlerimi kaybettim. Gömmeye ve dua etmeye adam yoktu" şeklinde anlattı.

Başkentte bir otelde düzenlenen programa, Ankara'daki yabancı misyon temsilcileri, KTMM mensupları, Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği yöneticileri, Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Genel Sekreteri Fuat Uçar, DATÜB İcra Komitesi Başkanı Mehmet Taş, DATÜB Türkiye Bursa Temsilciliği Başkan Yardımcısı Orhan Faik, DATÜB Asistanı Medine Aznavur ve DATÜB Basın Yayın Sorumlusu Mevlüt Işık, YTB burslusu uluslararası öğrenciler ve davetliler katıldı.

Program sonunda Sürgün temalı düzenlenen uluslararası resim yarışmasında dereceye girenlere de ödülleri takdim edildi. Davetliler, şiir ve halk türküsü dinletilerin ardından ise programın düzenlendiği salonun fuayesinde açılan ve sürgün günlerini anlatan resim sergisini gezme fırsatı buldu. ■

YTB GÖNÜL COĞRAFYASI KÜLTÜR BULUŞMALARI BATI TRAKYA'DAYDI

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Gönül Coğrafyası Kültür Buluşmaları kapsamında Batı Trakya'da Rodop iline bağlı Değirmendere köyünde iftar programı düzenledi. Yoğun katılımın olduğu iftar programında konuşan YTB Başkan Abdullah Eren, Batı Trakya Müslüman Türk Toplumunun haklarının uluslararası anlaşmalarla garanti altına alındığını hatırlatarak, "Bugün burada gördüğümüz örnek bizim gönül coğrafyamızın sadece Türkiye ile sınırlı olmadığını gösteriyor. Tabi bazı bölgeler var ki, bunlar Türkiye için de, bizim için de ayrı bir öneme haiz. Bunların başında da, Yunanistan ve tabi ki Batı Trakya geliyor" diye konuştu.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Batı Trakya'da Rodop iline bağlı Değirmendere köyünde geniş katılımlı iftar verdi. Rodop ilinde dağlık kesimde yer alan ve bölgedeki büyük Türk köylerinden biri olan Değirmendere'de düzenlenen iftar Batı Trakya'nın hemen her köşesinden binlerce kişiyi aynı sofrada buluşturdu. Aslen Batı Trakyalı olan YTB Başkanı Abdullah Eren, Değirmendereye gelişinde büyük sevgi gösterileriyle karşılandı. Köy meydanında

Değirmendereli gençlerle hatıra fotoğrafı çektiren Eren, dost ve akrabalarıyla da görüşerek hasret giderdi. Eren, iftar öncesinde ilahi ve şiirler okuyan Değirmendereli öğrencilere Kuran-Kerim hediye etti. İftar vaktinde okunan ezanın ardından dualarla oruçlar açıldı. Çok sayıda kadın ve çocuğun da bulunduğu iftarda Gümülcine müftüsü İbrahim Şerif tarafından yemek duası yapıldı.

YTB Başkanı Eren yemek sonrasında yaptığı konuşmada, Batı Trakya'da bulunmaktan büyük mutluluk duyduğunu belirterek, "Bu gece hem çok mutluyum, hem çok duyguluyum ve heyecanlıyım. Zira ben sizin içinizden biriyim. Sizin bir kardeşinizim" dedi. Kendisinin Türkiye'de doğup büyüdüğünü ancak, babasının bir Batı Trakyalı olduğunu anlatan Eren, dedesinin, ninesinin ve amcasının Değirmendere mezarlığında yattığını söyledi. Eren, "Benim babamın birinci derecedeki akrabaları bu köyde, bu köyün etrafında buralarda bulunuyor. Ben küçüklüğümde beri buralara gelip gidiyorum. Burada birçok kişi beni yakından tanır. Dolayısıyla benim de, kimlik olarak, duygusal olarak, aidiyet olarak buralardan kopmam mümkün değil" ifadelerini kullandı.

BU İFTAR YTB'NİN İFTARIDIR

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın bu yıl başlattığı "Gönül Coğrafyası Kültür Buluşmaları" programı kapsamında birçok Balkan ülkesinde Türk kültür ve sanatını tanıtmaya yönelik bir dizi etkinlik planladığını anlatan Eren, "Bu sene gönül coğrafyası kültür buluşması programı gündeme geldi. Bulgaristan'da yapalım, Kosova'da yapalım ama Batı Trakya'da da yapalım dedik. Bu iftar tabii ki benim şahsi iftarım değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin, YTB'nin iftarıdır. Dolayısıyla bu kurumun kurulmasının talimatını veren, emeği geçen ve her zaman Batı Trakya Türkünün yanında olan Batı Trakya Türkünün meseleleriyle yakından ilgilenen Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın da selamlarını getirdim" dedi. Eren, YTB'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde kurulduğunu ve yurt dışında yaşayan Türklerle ilgilendiğini, bunun yanı sıra dünyanın birçok noktasındaki Müslümanlara yönelik kültürel faaliyetlerde de bulunduğunu belirtti.

BATI TRAKYA BİZİM İÇİN BİR SEVDA

Batı Trakya'nın YTB ve Türkiye için ayrı bir önemi bulunduğunu dile getiren Başkan Eren, "Yurt dışında yaşayan Türkler denildiğinde daha çok Avrupa'da yaşayan 1960'larda iş için

Avrupa'ya giden vatandaşlarımız akla geliyor. Bunun yanı sıra soydaş ve akraba topluluklarımız var. Çok büyük bir medeniyetin evlatlarıyız biz. Bugün burada gördüğümüz örnek bizim gönül coğrafyamızın sadece Türkiye ile sınırlı olmadığını gösteriyor. Tabii bazı bölgeler var ki, bunlar Türkiye için de, bizim için de ayrı bir öneme sahiptir. Bunların başında da, Yunanistan ve tabii ki Batı Trakya geliyor. Batı Trakya bizim için bir sevdadır. Batı Trakya, sadece bugün Meriç ile Karasu arasında Yunanistan topraklarında kalan bir bölge değil bizim için. Batı Trakya milli davamız. Sizler bu topraklarda yaşıyorsunuz, benim atalarım dedelerim bu topraklarda yaşadı. Biz her ne kadar Türkiye'de yaşasak da, buralardan bağlarımızı koparmıyoruz". Eren, Batı Trakya Müslüman Türk Toplumunun, uluslararası anlaşmalarla garanti altına alınmış Türk ve Müslüman azınlık statüsünde hakları bulunan bir azınlık olduğunu ve varlığını bu çerçevede idame ettirdiğini söyledi.

İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ TOPLUMA VE ÜLKEYE KATKI SAĞLAMAYA HAZIR BİR TOPLUMUZ

Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkiler geliştikçe, bölgenin daha refah içerisinde olacağını belirten Başkan Eren "Sizler de burada yaptığınız çalışmalarla inşallah hem Batı Trakya toplumunun huzuruna, hem de Yunanistan'ın istikrarına katkı sağlayacaksınız. Batı Trakya'nın geleceği inşallah parlak olacak. Biz medeniyetimizden ve kendi geçmişimizden aldığımız özgüvenle Türkiye olarak bugün dünyaya şunu söylüyoruz: Herkes ile her ortamda barış içerisinde yaşamayı başarmış bir milletiz, böyle bir milletin evlatlarıyız. Dolayısıyla biz nerede olursak olalım, Türkiye'de veya dünyanın başka noktasında, her zaman içinde bulunduğumuz topluma ve ülkeye katkı sağlamaya hazır bir toplumuz. Bugün, Batı Trakya'da bunun örneğini görüyoruz".

YTB Başkanı Eren, Batı Trakya insanının fedakâr ve vefakâr olduğunu, başkaları gibi kendine acındırmaya çalışarak fevran ve müdana etmediğini belirtti. Başkan Eren, "Değerli hemşerilerim, Bizler Ankara'da yaşıyoruz, Ankara'ya yolunuz düşerse orada bir kardeşiniz var. Buyurun, istediğiniz zaman gelebilirsiniz, başımızın üstünde yeriniz var" diye konuştu.

Yemek sonrasında programın çocuklara yönelik bölümünde ise, Hacivat-Karagöz oyunu ve geleneksel Türk kültür sanat etkinlikleri sergilendi. ■

«Dünyanın her yerine uzanıp nerede dertli varsa Türkiye olarak oraya gidip az veya çok yardımda bulunacağız.»

Recep Tayyip Erdoğan

**TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON
AJANSI BAŞKANLIĞI**

Kırgızistan ile Sağlık Alanında İşbirliği Devam Ediyor

2017 yılında Anne Çocuk sağlığı alanında doktor eğitimleri verilmesinin yanında, sağlanan ekipman ve uzman eğitim desteği ile Oş, Celalabad ve Bişkek şehirlerinde hizmet veren 4 doğumhanede “Yenidoğan İşitme Tarama Merkezi” kuruldu.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile Kırgızistan Sağlık Bakanlığı arasında “Sağlık ve Tıp Bilimleri Alanında Mutabakat Zaptı» Kırgızistan’da imzalandı. Kırgızistan ile sağlık sektöründe mevcut işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla TİKA ve Kırgız Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı arasında “Sağlık ve Tıp Bilimleri Alanında Mutabakat Zaptı” imzalandı. Belgeyi, Kırgızistan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı adına Bakan Kosmosbek Çolponbaev, TİKA adına ise Başkan Yardımcısı Rahman Nurdun imzaladı.

Mutabakat Zaptı çerçevesinde, TİKA tarafından yürütülmekte olan sağlık projeleri arasında yer alan Kırgızistan genelinde sağlık kurumlarının inşası, tıbbi ekipman ile donatılması; sağlık uzmanlarının ihtisaslarının yükseltilmesi gibi hususlarda projelerin Kırgızistan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığının desteği ile daha koordineli bir şekilde gerçekleştirilmesinin sağlanması öngörülmüştür.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile Kırgızistan Sağlık Bakanlığı arasında «Sağlık ve Tıp Bilimleri Alanında Mutabakat Zaptı» Kırgızistan’da imzalandı

Kırgız Cumhuriyeti Kamu Sağlığının Korunması ve Sağlık Hizmetleri Sistemi'nin iyileştirilmesine Yönelik «Sağlıklı İnsan – Müreffeh Ülke» 2019-2030 Devlet Programını desteklemek üzere Kırgız Hükümeti ile Kalkınma Partnerleri arasındaki Ortak Bildiriyi TİKA Başkanlığı adına Bişkek Program Koordinatörü Ali Muslu imzaladı. Kırgızistan'ın sağlık sektörünün geliştirilmesi için önemli projeler gerçekleştiren Başkanlığımız, geçmiş yıllarda Kırgızistan'ın farklı bölgelerinde poliklinik, sağlık ocağı inşası, şehir ve bölge hastanelerinin tadilatı ve ekipman ihtiyaçlarının karşılanması, ambulans alımı ve farklı branşlarda doktor eğitimleri konularında destek sağlamıştı. 2017 yılında Anne Çocuk sağlığı

alanında doktor eğitimleri verilmesinin yanında, sağlanan ekipman ve uzman eğitim desteği ile Oş, Celalabad ve Bişkek şehirlerinde hizmet veren 4 doğumhanede «Yenidoğan İhtime Tarama Merkezi» kuruldu.

Kırgızistan'a sağlık alanında yapılan en büyük yatırım olan Kırgız-Türk Dostluk Hastanesinin TİKA tarafından inşası tamamlandı. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatlarıyla Bişkek merkezde geçtiğimiz yıl yapımı tamamlanan hastanenin, 12.000 metrekare kapalı alan üzerinde; kardiyoloji, kardiyovasküler cerrahi, genel cerrahi, göğüs hastalıkları, anestezi ve reaminyasyon, girişimsel radyoloji ve gastroenteroloji branşlarında ileri teşhis ve tedavi hizmeti vermesi bekleniyor. 21'i yoğun bakım 72 yatak kapasiteli hastanede laboratuvarlar, 2 ameliyathane, 3 yoğun bakım ünitesi ile anjiyo ve görüntüleme bölümleri bulunuyor. İnşası tamamlanan hastanenin resmi prosedürleri tamamlandıktan sonra TİKA tarafından Kırgızistan'a teslimi öngörülüyor. Sağlık alanındaki işbirliğinin önemli bir göstergesi olan bu büyük proje sayesinde iki ülke arasındaki işbirliğinin gelecekte geliştirilmesi öngörülüyor. ■

Торговый Дом
АРЕНА
(бывший Военторг)

175 Бутиков Европейского товара

Скидки от 20% до 70%

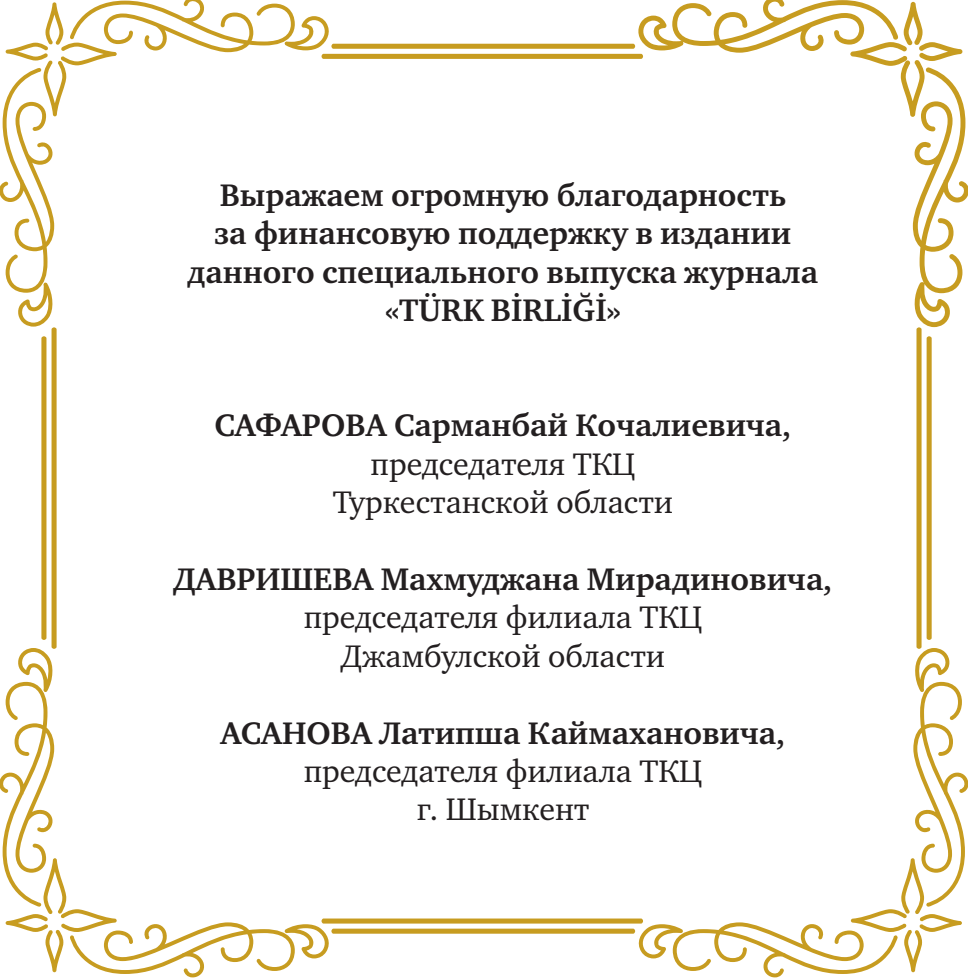

- Женская одежда
- Вечерние платья
- Мужская одежда
- Одежда для детей
- Кожаные изделия
- Косметика
- Парфюмерия
- Часы и сувениры
- Сотовые аксессуары
- Военные товары

+7 727 277 54 81
ул.Абая, 140 (уг. ул. Гагарина)

www.tdarena.kz

Для аренды офисов и бутиков звоните по тел: 277 54 81, 277 54 82

**Выражаем огромную благодарность
за финансовую поддержку в издании
данного специального выпуска журнала
«TÜRK BİRLİĞİ»**

САФАРОВА Сарманбай Кочалиевича,
председателя ТКЦ
Туркестанской области

ДАВРИШЕВА Махмуджана Мирадиновича,
председателя филиала ТКЦ
Джамбулской области

АСАНОВА Латипша Каймахановича,
председателя филиала ТКЦ
г. Шымкент